

KNO.430.5.2023

Nr ewid. 124/2023/P/23/023/KNO

Informacja o wynikach kontroli

FUNKCJONOWANIE
MUZEUM NARODOWEGO W WARSZAWIE

DEPARTAMENT NAUKI, OŚWIATY
I DZIEDZICTWA NARODOWEGO

MISJA

Najwyższej Izby Kontroli jest niezależna, profesjonalna kontrola zadań publicznych w interesie obywateli i państwa

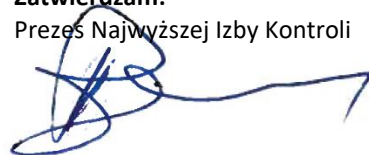
Informacja o wynikach kontroli
Funkcjonowanie Muzeum Narodowego w Warszawie

Dyrektor Departamentu Nauki, Oświaty
i Dziedzictwa Narodowego

Piotr Prokopczyk

Zatwierdzam:
Prezes Najwyższej Izby Kontroli

Marian Banaś

Warszawa, dnia 01.02.2024r.

Najwyższa Izba Kontroli
Ul. Filtrowa 57
02-056 Warszawa
T/F +48 22 444 50 00

www.nik.gov.pl

SPIS TREŚCI

WYKAZ STOSOWANYCH SKRÓTÓW, SKRÓTOWCÓW I POJĘĆ.....	4
1. WPROWADZENIE.....	6
2. OCENA OGÓLNA.....	8
3. SYNTEZA WYNIKÓW KONTROLI	11
4. WNIOSKI	25
5. WAŻNIEJSZE WYNIKI KONTROLI	26
5.1. Nadzór Ministra nad działalnością Muzeum i wydatkowaniem środków publicznych przez Muzeum.....	26
5.2. Realizacja ustawowych zadań merytorycznych przez Muzeum.....	33
5.3. Prowadzenie gospodarki finansowej oraz wykorzystanie środków publicznych przez Muzeum.....	45
6. ZAŁĄCZNIKI	59
6.1. Metodyka kontroli i informacje dodatkowe	59
6.2. Analiza stanu prawnego i uwarunkowań organizacyjno-ekonomicznych	65
6.3. Wykaz aktów prawnych dotyczących kontrolowanej działalności.....	71
6.4. Wykaz podmiotów, którym przekazano informację o wynikach kontroli.....	72
6.5. Stanowisko Ministra do informacji o wynikach kontroli	73

Zdjęcie na okładce:
Materiały NIK

WYKAZ STOSOWANYCH SKRÓTÓW, SKRÓTOWCÓW I POJĘĆ

BAK	Biuro Audytu Wewnętrznego i Kontroli w Ministerstwie Kultury i Dziedzictwa Narodowego.
DDK	Departament Dziedzictwa Kulturowego w Ministerstwie Kultury i Dziedzictwa Narodowego.
DF	Departament Finansowy w Ministerstwie Kultury i Dziedzictwa Narodowego.
Dyrektor, Dyrektor MNW lub Dyrektor Muzeum	Dyrektor Muzeum Narodowego w Warszawie.
Fundusz Promocji Kultury lub FPK	Fundusz Promocji Kultury jest państwowym funduszem celowym utworzonym na podstawie art. 87 ust. 1 ustawy z dnia 19 listopada 2009 r. o grach hazardowych (Dz. U. z 2023 r. poz. 227). Dysponentem Funduszu jest minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego. Przychodami Funduszu są 20 % wpływów z dopłat, o których mowa w art. 80 ust. 1 ww. ustawy, tj. 25 % stawki, ceny losu lub innego dowodu udziału w grze – w grach liczbowych oraz 10 % stawki, ceny losu lub innego dowodu udziału w grze – w loteriach pieniężnych i grze telebingo (art. 87 ust. 3 ww. ustawy).
Minister lub Minister KiDN	Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego – Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego, a w okresie od dnia 6 października 2020 r. do 26 października 2021 r. Minister Kultury, Dziedzictwa Narodowego i Sportu.
Ministerstwo lub MKiDN	Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego (od 1 marca 2021 r. do 26 października 2021 r. Ministerstwo Kultury, Dziedzictwa Narodowego i Sportu).
MONA	System bazodanowy ewidencjonowania i zarządzania zbiorami muzealnymi wprowadzony w Muzeum Narodowym w Warszawie i Oddziałach Muzeum w latach 1990–2004.
MUZA	System bazodanowy ewidencjonowania i zarządzania zbiorami muzealnymi wprowadzony w Muzeum Narodowym w Warszawie i Oddziałach Muzeum w 2023 r., mający zastąpić system MONA.
Muzeum Gmach Główny, MNW Gmach Główny lub Gmach Główny MNW	Muzeum Narodowe w Warszawie Gmach Główny (centrala Muzeum Narodowego w Warszawie).
Muzeum lub MNW	Muzeum Narodowe w Warszawie wraz z Oddziałami: Muzeum Plakatu w Wilanowie, Muzeum Rzeźby im. X. Dunikowskiego w Królikarni, Muzeum Wnętrz w Otwocku Wielkim, Muzeum w Nieborowie i Arkadii.
Muzeum Plakatu lub Oddział w Wilanowie	Muzeum Plakatu w Wilanowie – Oddział Muzeum Narodowego w Warszawie.
Muzeum Rzeźby lub Oddział w Królikarni	Muzeum Rzeźby im. X. Dunikowskiego w Królikarni – Oddział Muzeum Narodowego w Warszawie.
Muzeum Wnętrz lub Oddział w Otwocku Wielkim	Muzeum Wnętrz w Otwocku Wielkim – Oddział Muzeum Narodowego w Warszawie.
Muzeum w Nieborowie i Arkadii lub Oddział w Nieborowie i Arkadii	Muzeum w Nieborowie i Arkadii – Oddział Muzeum Narodowego w Warszawie.

NIMOZ	Narodowy Instytut Muzealnictwa i Ochrony Zbiorów. Od 2 września 2023 r. Narodowy Instytut Muzeów, zgodnie z § 1 zarządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 31 sierpnia 2023 r. zmieniającego zarządzenie w sprawie utworzenia Narodowego Instytutu Muzealnictwa i Ochrony Zbiorów oraz nazwę Narodowego Instytutu Muzealnictwa i Ochrony Zbiorów (Dz. Urz. MKiDN, poz. 48).
Oddział <i>lub</i> Oddział Muzeum	Oddział MNW.
Plan <i>lub</i> POZ	Plany ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych.
Prawo budowlane	Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (Dz. U. z 2023 r. poz. 682, ze zm.).
Rozporządzenie w sprawie zabezpieczenia zbiorów muzeum przed pożarem, kradzieżą i innym niebezpieczeństwem grożącym ich zniszczeniem lub utratą	Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 2 września 2014 r. w sprawie zabezpieczania zbiorów muzeum przed pożarem, kradzieżą i innym niebezpieczeństwem grożącym ich zniszczeniem lub utratą (Dz. U. poz. 1240).
Rozporządzenie w sprawie organizacji i sposobu ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych	Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 25 sierpnia 2004 r. w sprawie organizacji i sposobu ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych (Dz. U. Nr 212, poz. 2153).
Rozporządzenie w sprawie zakresu, form i sposobu ewidencjonowania zabytków w muzeach	Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 30 sierpnia 2004 r. w sprawie zakresu, form i sposobu ewidencjonowania zabytków w muzeach (Dz. U. Nr 202, poz. 2073).
Statut MNW <i>lub</i> Statut Muzeum	Statut nadany Muzeum zarządzeniem Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 14 czerwca 2018 r. w sprawie nadania statutu Muzeum Narodowemu w Warszawie (Dz. Urz. MKiDN, poz. 38).
Ustawa o działalności kulturalnej	Ustawa z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (Dz. U. z 2020 r. poz. 194, ze zm.).
Ustawa o finansach publicznych	Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2023 r. poz. 1270, ze zm.).
Ustawa o muzeach <i>lub</i> ustawa z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach	Ustawa z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach (Dz. U. z 2022 r. poz. 385).
Ustawa o NIK	Ustawa z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli (Dz. U. z 2022 r. poz. 623).
Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami	Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2022 r. poz. 840, ze zm.).
Ustawa o rachunkowości	Ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz. U. z 2023 r. poz. 120, ze zm.).
Zarządzenie w sprawie nadzoru i kontroli <i>lub</i> zarządzenie w sprawie nadzoru i kontroli nad jednostkami objętymi częścią 24 budżetu państwa	Zarządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 30 października 2013 r. w sprawie nadzoru i kontroli nad jednostkami objętymi częścią 24 budżetu państwa (Dz. Urz. MKiDN, poz. 43).

1. WPROWADZENIE

Pytanie definiujące cel główny kontroli

Czy Muzeum Narodowe w Warszawie funkcjonowało prawidłowo?

Pytania definiujące cele szczegółowe kontroli

1. Czy minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego prawidłowo sprawował nadzór nad działalnością Muzeum, w tym nad wydatkowaniem środków publicznych?
2. Czy Muzeum prawidłowo realizowało ustawowe zadania merytoryczne?
3. Czy Muzeum prawidłowo prowadziło gospodarke finansową, w tym zgodnie z przepisami ustawy o działalności kulturalnej?
4. Czy Muzeum prawidłowo wydatkowało środki publiczne?

Jednostki kontrolowane

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego

Muzeum Narodowe w Warszawie

Cztery Oddziały MNW:
Muzeum Rzeźby im. X. Dunikowskiego w Królikarni, Muzeum Plakatu w Wilanowie, Muzeum Wnętrz w Otwocku Wielkim, Muzeum w Nieborowie i Arkadii

Okres objęty kontrolą

Lata 2019–2023 (do czasu zakończenia kontroli), z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem.

Zgodnie z art. 6 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.¹, Rzeczpospolita Polska stwarza warunki upowszechniania i równego dostępu do dóbr kultury, będącej źródłem tożsamości narodu polskiego, jego trwania i rozwoju. Dostęp obywateli do kultury w zakresie zbiorów muzealnych realizowany jest przez muzea.

Muzeum Narodowe w Warszawie działa na mocy dekretu z dnia 7 maja 1945 r. o upaństwowieniu Muzeum Narodowego w Warszawie². Organizatorem Muzeum jest minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego. Minister nadał Statut Muzeum, zgodnie z którym Muzeum jest państwową instytucją kultury działającą w szczególności na podstawie ustawy o muzeach, ustawy o działalności kulturalnej oraz ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Muzeum posiada osobowość prawną oraz jest wpisane do prowadzonego przez Ministra rejestru instytucji kultury pod numerem RIK 23/92 oraz Państwowego Rejestru Muzeów pod numerem PRM/12/98.

Zakres i zasady działalności muzeów zostały określone w ustawie o muzeach oraz ustawie o działalności kulturalnej. Zgodnie z art. 1 ustawy o muzeach muzea są jednostkami organizacyjnymi nienastawionymi na osiągnięcie zysku, których celem jest gromadzenie i trwała ochrona dóbr naturalnego i kulturalnego dziedzictwa ludzkości o charakterze materialnym i niematerialnym, informowanie o wartościach i treściach gromadzonych zbiorów, upowszechnianie podstawowych wartości historii, nauki i kultury polskiej oraz światowej, kształtowanie wrażliwości poznawczej i estetycznej oraz umożliwianie korzystania ze zgromadzonych zbiorów. Zgodnie z art. 4 ustawy o muzeach, w sprawach nieuregulowanych w ustawie o muzeach mają zastosowanie przepisy ustawy o działalności kulturalnej. Stosownie do art. 27 ust. 1 i 3 ustawy o działalności kulturalnej muzea gospodarują samodzielnie przydzieloną i nabytą częścią mienia oraz prowadzą samodzielną gospodarke w ramach posiadanych środków, kierując się zasadami efektywności ich wykorzystania. Podstawą ich gospodarki finansowej jest plan finansowy ustalony przez dyrektora, z zachowaniem wysokości dotacji organizatora, sporządzany zgodnie z przepisami ustawy o finansach publicznych.

Zadania Muzeum określono w ustawie o muzeach i Statucie Muzeum oraz obejmują one m.in. gromadzenie, przechowywanie, konserwowanie, inwentaryzowanie, katalogowanie, naukowe opracowywanie i udostępnianie zbiorów w statutowo określonym zakresie; przechowywanie gromadzonych zabytków w warunkach zapewniających im właściwy stan zachowania i bezpieczeństwo oraz magazynowanie ich w sposób dostępny do celów naukowych; organizację wystaw stałych i czasowych; prowadzenie działalności edukacyjnej i artystycznej; zapewnianie właściwych warunków zwiedzania oraz korzystania ze zbiorów i zgromadzonych informacji.

W wyniku kontroli NIK przeprowadzonej w Muzeum Narodowym w Warszawie *Digitalizacja dóbr kultury w Polsce (P/14/029)*³ zwrócono uwagę na opracowanie wieloletniego planu digitalizacji zasobów z uwzględnieniem kosztów niezbędnych do poniesienia, w tym kosztów elektronicznego przechowywania zdigitalizowanych obiektów, wydzielenie koniecznej powierzchni na potrzeby studia fotograficznego niezbędnego do digitalizacji zbiorów Muzeum, jak również stwierdzono nieprawidłowości dotyczące udzielenia zamówienia publicznego z naruszeniem przepisów ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych⁴. Nie kontrolowano natomiast

¹ Dz. U. Nr 78, poz. 483, ze zm.

² Dz. U. Nr 18, poz. 98.

³ Wystąpienie pokontrolne z dnia 26 lutego 2015 r. (LWA-4101.025.01.2014), str. 6, 10–11; <https://www.nik.gov.pl/kontrola/P/14/029/LWA/>.

⁴ Dz. U. z 2019 r. poz. 1843, ze zm. Ustawa została uchylona z dniem 1 stycznia 2021 r. Dalej: Prawo zamówień publicznych z 2004 r.

działalności muzeum z zakresu pozostałej jego działalności programowej, w szczególności działalności edukacyjnej i upowszechniania podstawowych wartości historii, nauki i kultury polskiej i światowej. W związku z nieobjęciem kontrolą ww. obszarów działalności Muzeum, a także zidentyfikowanymi ryzykami w działalności dotyczącymi m.in. nieprawidłowego zabezpieczenia zbiorów, ochrony zbiorów na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych oraz ewidencjonowania, opracowywania i oznakowania zbiorów, obszary te zostały skontrolowane w ramach przedmiotowej kontroli.

Źródłami finansowania działalności Muzeum są: przychody z prowadzonej działalności, w tym ze sprzedaży składników majątku ruchomego; przychody z najmu i dzierżawy składników majątkowych; dotacje podmiotowe i celowe z budżetu państwa lub jednostki samorządu terytorialnego; środki otrzymane od osób fizycznych i prawnych oraz z innych źródeł. Muzeum w latach 2019–2023 otrzymywało jedną z najwyższych wśród muzeów nadzorowanych przez Ministra, dotację podmiotową z budżetu państwa część 24 – Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego w wysokości 40–50 mln zł rocznie, tj. 2019 r. – 46,9 mln zł; 2020 r. – 49,4 mln zł; 2021 r. – 49,0 mln zł; 2022 r. – 49,7 mln zł, 2023 r. – 53,5 mln zł. Muzeum wykorzystywało także w latach 2019–2022 udzielone przez Ministra dotacje celowe ze środków budżetu państwa część 24 – Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego i środków z Funduszu Promocji Kultury na finansowanie lub dofinansowanie kosztów realizacji inwestycji oraz na realizację wskazanych zadań i programów. Ponadto Muzeum wykorzystywało dotacje pochodzące z budżetu Unii Europejskiej na realizację projektów dotyczących m.in. rearanżacji wystawy stałej oraz digitalizacji i udostępniania zbiorów⁵.

⁵ W ramach kontroli P/23/023 *Funkcjonowanie Muzeum Narodowego w Warszawie* nie badano w latach 2019–2023 (do czasu zakończenia kontroli) przyznawania, rozliczania oraz prawidłowości wykorzystania dotacji celowych na realizację projektów dofinansowanych ze środków z budżetu Unii Europejskiej.

2. OCENA OGÓLNA

Muzeum Narodowe
w Warszawie
nie funkcjonowało
prawidłowo w pełnym
obszarze swojej
działalności

W latach 2019–2023 Muzeum Narodowe w Warszawie organizowało wystawy stałe i czasowe oraz prowadziło działalność kulturalną, naukową, edukacyjną i wydawniczą. W Muzeum podjęto szereg działań zmierzających do jego reorganizacji, co miało wpływ na realizację jego zadań merytorycznych. Na wykonywanie zadań Muzeum w latach 2020–2021 istotny wpływ miała epidemia Covid-19 oraz ograniczenia w działalności Muzeum, skutkujące m.in. spadkiem liczby organizowanych wystaw oraz frekwencji zwiedzających.

Niemniej jednak Muzeum nie funkcjonowało prawidłowo w pełnym obszarze swojej działalności. W realizacji ustawowych zadań merytorycznych Muzeum wystąpiły nieprawidłowości: w przygotowywaniu i rozliczaniu działalności wystawowej, ewidencjonowaniu zbiorów muzealnych, zapewnieniu ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych, zabezpieczeniu zbiorów przed pożarem, kradzieżą i innym niebezpieczeństwem grożącym ich zniszczeniem lub utratą. Muzeum w latach 2019–2022 otrzymało od Ministra dotacje podmiotowe i celowe w kwocie ponad 260 mln zł, jednakże Muzeum pomimo podjętych działań nie posiadało dokumentu strategicznego dotyczącego swojego rozwoju. Ponadto stwierdzono nieprawidłowości w prowadzonej przez Muzeum gospodarce finansowej.

W zakresie reorganizacji Muzeum opracowano i przyjęto 16 stycznia 2023 r. nowy Regulamin organizacyjny Muzeum, dokonano zmian na kluczowych stanowiskach oraz podjęto działania dotyczące opracowania istotnych dla funkcjonowania Muzeum dokumentów, tj. strategii Muzeum, planów ochrony zabytków i regulaminu organizacji wystaw czasowych.

Nadzór Ministra nad działalnością Muzeum nie był w pełni prawidłowy w obszarze finansowym, organizacyjnym oraz merytorycznym.

W latach 2019–2023 (do 31 marca) ogółem liczba zwiedzających – na organizowanych przez Muzeum wystawach stałych i czasowych⁶ – wyniosła 2634,8 tys. osób, a jej spadek w latach 2020–2021 spowodowała przede wszystkim epidemia Covid-19. W ramach działalności kulturalnej, naukowej, edukacyjnej i wydawniczej organizowane były m.in. odczyty, prelekcje i spotkania, seanse filmowe, koncerty, imprezy plenerowe. Zrealizowano także 11,3 tys. lekcji i warsztatów muzealnych, w których uczestniczyło 255,5 tys. osób, w tym dzieci i młodzież. Wystawy czasowe były jednak przygotowywane i rozliczane niezgodnie z regulacjami wewnętrznymi w zakresie opiniowania propozycji wystaw, zatwierdzania ich do realizacji oraz rozliczania kosztów w sprawozdaniach z realizacji wystaw niezgodnie z ewidencją księgową. Ponadto funkcjonujący w Muzeum organ doradczy – Kolegium Kuratorów działało niezgodnie ze Statutem Muzeum. Kolegium nie wydawało opinii w zakresie zrealizowanych wystaw stałych i czasowych, projektów edukacyjnych i kulturalnych, wydawniczych oraz projektów badawczych i badawczo-naukowych. Muzeum sporządzało i przekazywało do Ministra plany i sprawozdania z działalności merytorycznej.

W Muzeum na koniec 2022 r. zgromadzono łącznie 816 568 szt. muzealiów, które zdigitalizowano w 23,7 %. Nadal aktualny pozostaje wniosek Najwyższej Izby Kontroli skierowany do Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego po kontroli *Digitalizacja dóbr kultury w Polsce* (P/14/029)

⁶ W latach 2019–2022 w Muzeum realizowano wystawy stałe oraz zorganizowano 49 wystaw czasowych. Ponadto zorganizowano poza siedzibami Muzeum Gmach Główny i oddziałów siedem wystaw czasowych w kraju i pięć wystaw czasowych za granicą.

dotyczący podjęcia działań mających na celu przyspieszenie procesu digitalizacji. Muzealia były prawidłowo ewidencjonowane i opracowywane w księgach inwentarzowych. Jednakże w latach 2019–2022 wartość muzealiów wynikająca z ewidencji księgowej (wartość księgowa w 2022 r., tj. 90,8 mln zł w stosunku do roku 2019 wzrosła o 67%) nie została uzgodniona z księgami inwentarzowymi w związku z brakiem wyceny części posiadanych muzealiów, a Dyrektor Muzeum niezgodności tej nie usunął. Ponadto w Muzeum Gmach Główny i Oddziale w Królikarni nie dotrzymano terminu przeprowadzenia skontrum muzealiów w okresie pięciu lat od daty zakończenia poprzedniej kontroli, co było niezgodne z § 3 ust. 6 rozporządzenia w sprawie zakresu, form i sposobu ewidencjonowania zabytków w muzeach.

Plany ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych Muzeum Gmach Główny oraz Oddziałów w Królikarni, Wilanowie i Otwocku Wielkim nie były aktualizowane w latach 2019–2023, co stanowiło naruszenie § 5 ust. 1 rozporządzenia w sprawie organizacji i sposobu ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych. Plan ochrony zabytków Oddziału w Nieborowie i Arkadii wprowadzony został dopiero w trakcie kontroli NIK (poprzedni plan pochodził z 1983 r.). Dodatkowo Instrukcja przygotowania zbiorów do ewakuacji Muzeum oraz Instrukcje bezpieczeństwa pożarowego dla Muzeum Gmach Główny i Kamienicy Krystalla nie spełniały wymogów określonych w przepisach rozporządzenia w sprawie zabezpieczania zbiorów muzeum przed pożarem, kradzieżą i innym niebezpieczeństwem grożącym ich zniszczeniem lub utratą. Nie zapewniono też właściwych warunków przechowywania muzealiów oraz opracowania Instrukcji bezpieczeństwa pożarowego w wynajmowanym w latach 2019–2023 Magazynie Mebli Zabytkowych w Tarczynie.

W latach 2019–2022 Muzeum zgodnie z przeznaczeniem wykorzystało udzielone przez Ministra dotacje podmiotowe w kwocie 194,8 mln zł ze środków budżetu państwa część 24 – Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego oraz dotacje celowe z budżetu państwa część 24 i Funduszu Promocji Kultury na inwestycje i zadania bieżące w kwocie 65,8 mln zł. W ramach gospodarki finansowej Muzeum prawidłowo prowadzono księgi rachunkowe i sporządzano roczne sprawozdania finansowe, jednakże stwierdzono nieprawidłowości dotyczące m.in. korzystania ze służbowych kart płatniczych w zakresie dokonania wydatków niezwiązanych z działalnością statutową Muzeum (12,3 tys. zł), braku skutecznego systemu monitorowania czasu pracy oraz udzielania zamówień publicznych niezgodnie z regulacjami wewnętrznymi. W zakresie wykorzystania środków publicznych przez Muzeum, w tym dotacji celowych Ministra wystąpiły nieprawidłowości dotyczące m.in. nieterminowego zwrotu niewykorzystanych części dotacji celowych (20,2 tys. zł), nieprawidłowego dokumentowania wydatków oraz nieprawidłowego ich zatwierdzania (1519,5 tys. zł). Ponadto w Muzeum Gmach Główny oraz w Oddziałach w Królikarni, Wilanowie i Otwocku Wielkim stosowano stawki najmu powierzchni muzealnych, które nie zostały formalnie przyjęte. Obiekty budowlane Muzeum wymagają modernizacji i remontów oraz nie były w pełni dostosowane dla zwiedzających z niepełnosprawnościami. Stwierdzono także przypadki nieprzeprowadzania przeglądów stanu technicznego obiektów budowlanych (w Oddziałach w Królikarni, Otwocku Wielkim, Nieborowie i Arkadii) i prowadzenia książki obiektu budowlanego niezgodnie z obowiązującymi przepisami (w Muzeum Gmach Główny oraz Oddziałach w Królikarni i Otwocku Wielkim).

W sprawowanym przez Ministra nadzorze nad działalnością Muzeum stwierdzono nieprawidłowości. Minister przez długi czas – ponad półtora roku – nie zapewnił działania Rady Muzeum na podstawie art. 11 ust. 1 ustawy o muzeach, realizującej w myśl art. 11 ust. 2 pkt 1 bezpośredni nadzór nad wypełnianiem przez Muzeum jego powinności wobec zbiorów

i społeczeństwa. Ponadto Minister zaakceptował Regulamin organizacyjny Muzeum niezgodny z obowiązującym w Muzeum Statutem. Minister prawidłowo udzielał dotacji celowych na zadania inwestycyjne i bieżące Muzeum, jednak w Ministerstwie nieprawidłowo dokonywano oceny planów działalności Muzeum, rozliczenia udzielonych dotacji celowych na zadania, sporządzania zbiorczych zestawień wykonania mierników budżetu w układzie zadaniowym oraz oceny gospodarki finansowej Muzeum. W Ministerstwie nie opracowano aktualnej oceny Muzeum za cały rok 2022 oraz za trzy kwartały (2022 r. i 2021 r.), co spowodowało, że Minister nie dysponował pełną i bieżącą informacją na temat realizacji zadań Muzeum w tym okresie. Przyczyną tego stanu było niezapewnienie odpowiedniej organizacji pracy komórek organizacyjnych Ministerstwa realizujących nadzór merytoryczny i finansowy nad działalnością Muzeum.

3. SYNTEZA WYNIKÓW KONTROLI

Wykorzystanie dotacji Ministra – 194,8 mln zł podmiotowych i 65,8 mln zł celowych

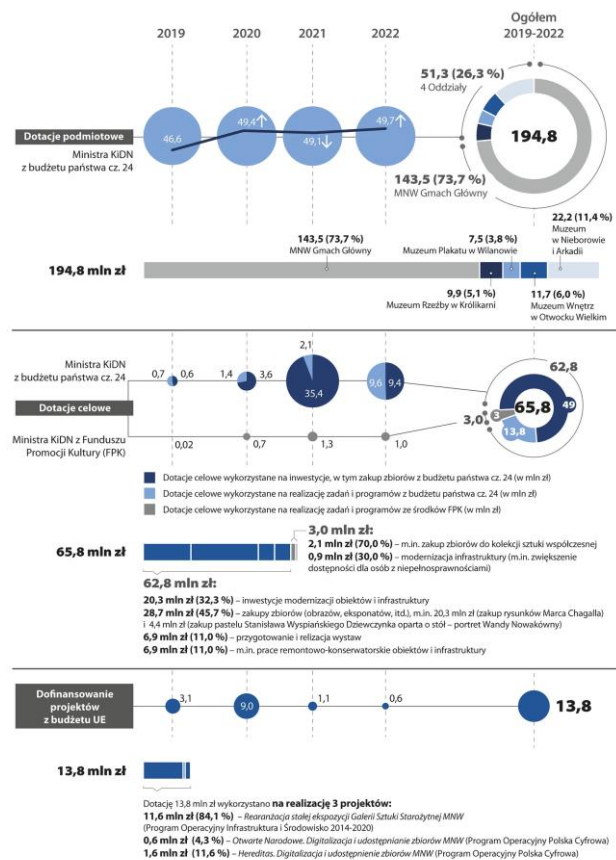
Wykorzystanie 13,8 mln zł na projekty dofinansowane z budżetu UE

W latach 2019–2022 (do 31 marca) Minister udzielił Muzeum ze środków budżetu państwa część 24 – Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego⁷ dotacji podmiotowych na dofinansowanie działalności bieżącej w zakresie realizowanych zadań statutowych, w tym na utrzymanie i remonty obiektów w kwocie 46 850 tys. zł w 2019 r., 49 416 tys. zł w 2020 r., 49 044 tys. zł w 2021 r., 49 725 tys. zł w 2022 r., 53 511 tys. zł w 2023 r. W latach 2019–2022 Muzeum zgodnie z przeznaczeniem wykorzystało dotacje podmiotowe w łącznej kwocie 194 794 tys. zł, w tym 46 609 tys. zł w 2019 r., a w latach 2020–2022 w pełnej wysokości. Muzeum wykorzystało w latach 2019–2023 (do 31 marca) dotacje celowe Ministra udzielone z budżetu państwa części 24 na realizację inwestycji – zadania majątkowe w kwocie 49 012 tys. zł oraz na zadania i programy – zadania bieżące w kwocie 14 079 tys. zł (w latach 2019–2022 odpowiednio 49 012 tys. zł i 13 750 tys. zł). Na zadania i programy finansowane ze środków Funduszu Promocji Kultury wykorzystano w latach 2019–2022 dotacje Ministra w wysokości 2950,2 tys. zł. Dotacje zostały wykorzystane zgodnie z przeznaczeniem. [str. 26, 28]

W ramach Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa oraz Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014–2020 Minister udzielił Muzeum latach 2019–2022 dofinansowania na projekty dotyczące digitalizacji i udostępniania zbiorów muzealnych oraz rearanżacji ekspozycji stałej w MNW Gmach Główny w kwocie 13 838 tys. zł. [str. 28]

Infografika nr 1

Wykorzystanie w latach 2019–2022 przez Muzeum Narodowe w Warszawie udzielonych przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego dotacji podmiotowych, dotacji celowych oraz dofinansowania ze środków z budżetu UE

Źródło: opracowanie własne NIK na podstawie wyników kontroli.

⁷ Dalej: część 24.

**Brak powołania
przez Ministra
członków Rady Muzeum**

Minister zarządzeniem z dnia 28 lipca 2020 r. w sprawie powołania członków Rady Muzeum przy Muzeum Narodowym w Warszawie⁸ powołał członków Rady Muzeum na kadencję w latach 2020–2024. Minister nie zapewnił jednak w okresie od 1 stycznia 2019 r. do 27 lipca 2020 r. działania Rady Muzeum, ponieważ przez 18 miesięcy nie powołał członków Rady, która w myśl art. 11 ust. 2 pkt 1 ustawy o muzeach realizuje bezpośredni nadzór nad wypełnianiem przez Muzeum jego powinności wobec zbiorów i społeczeństwa. Było to niezgodne z art. 11 ust. 1 ww. ustawy oraz § 12 Statutu MNW. Zdaniem NIK, wskazane przyczyny nieprawidłowości m.in. zmiany personalne na stanowisku Dyrektora Muzeum oraz czasochłonność procedury powołania Rady, nie uzasadniały niepowołania jej członków. Rada Muzeum jest organem pełniącym istotną funkcję w zakresie sprawowania nadzoru nad wypełnianiem przez MNW jego powinności wobec zbiorów i społeczeństwa. [str. 26]

**Powołanie Dyrektorów
MNW po zasięgnięciu
wymaganych opinii**

Minister, w latach 2019–2023 powołał Dyrektorów Muzeum⁹, zawierając z nimi umowy określające warunki organizacyjno-finansowe działalności Muzeum i programy działania Muzeum na okres kadencji dyrektorów Muzeum, zgodnie z art. 15 ust. 5 ustawy o działalności kulturalnej. [str. 27]

**Zaopiniowanie
Regulaminu
organizacyjnego
niezgodnego ze Statutem**

Minister pozytywnie zaopiniował wprowadzony przez Dyrektora Muzeum 16 stycznia 2023 r. Regulamin organizacyjny, który był niezgodny ze Statutem Muzeum w zakresie liczby Oddziałów Muzeum. W latach 2019–2023 (do zakończenia kontroli NIK) w strukturze organizacyjnej MNW występowały cztery oddziały, tj. Muzeum Rzeźby im. X. Dunikowskiego w Królikarni, Muzeum Plakatu w Wilanowie, Muzeum Wnętrz w Otwocku Wielkim oraz Muzeum w Nieborowie i Arkadii, natomiast w obowiązującym Statucie MNW, w § 9 określono pięć Oddziałów, tj. oprócz ww. czterech oddziałów, Oddział – Muzeum Fotografii. Muzeum Fotografii nie zostało zorganizowane, a Statut Muzeum nie został zmieniony. Zdaniem NIK, Minister w ramach sprawowanego nadzoru powinien zapewnić spójność dokumentów regulujących organizację Muzeum, w tym Statutu i Regulaminu organizacyjnego. [str. 27]

**Nieprawidłowe
akceptowanie planów
działalności Muzeum**

Departament Dziedzictwa Kulturowego¹⁰ nie dokonał oceny i akceptacji planu działalności bieżącej i inwestycyjnej Muzeum na 2020 r. oraz nie przekazał jej do Departamentu Finansowego, a akceptację planu na 2022 r. przekazał z 21 dniowym opóźnieniem. Było to niezgodne z § 16 ust. 1 zarządzenia w sprawie nadzoru i kontroli. Zdaniem NIK akceptacja planów działalności powinna być każdorazowo przekazywana pomiędzy departamentami Ministerstwa zgodnie z obowiązującymi procedurami oraz terminami wynikającymi z regulacji wewnętrznych Ministerstwa¹¹. W Ministerstwie prowadzono prace nad zmianą zarządzenia w sprawie nadzoru i kontroli nad jednostkami objętymi częścią 24 budżetu państwa. W dniu 11 stycznia 2024 r. Minister wydał nowe zarządzenie w sprawie nadzoru i kontroli¹². [str. 29]

⁸ Dz. Urz. MKiDN, poz. 45, ze zm. Dalej: zarządzenie z dnia 28 lipca 2020 r. w sprawie powołania członków Rady Muzeum.

⁹ Po zasięgnięciu opinii związków zawodowych oraz stowarzyszeń zawodowych i twórczych co do zamiaru powierzenia kandydatom funkcji dyrektora.

¹⁰ W latach 2019–2023 do zadań własnych Departamentu Dziedzictwa Kulturowego należało realizowanie zadań wynikających z nadzoru finansowego Ministra nad muzeami oraz instytucjami kultury działającymi w obszarze polityki pamięci, dla których Minister jest organizatorem lub organem współprowadzącym, w tym w ramach współpracy z Departamentem Finansowym w zakresie planowania i realizacji budżetu części 24.

¹¹ Podobna nieprawidłowość w zakresie nieterminowego przekazywania planów działalności przez DDK do DF została stwierdzona w działalności Ministerstwa w ramach kontroli *Gospodarka finansowa Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku* (P/22/054), wystąpienie pokontrolne z dnia 23 listopada 2022 r. (LGD.410.013.01.2022), <https://www.nik.gov.pl/kontrolne/P/22/054/LGD/>.

¹² Zarządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 11 stycznia 2024 r. w sprawie nadzoru i kontroli nad jednostkami objętymi częścią 24 budżetu państwa (Dz. Urz. MKiDN, poz. 4).

Udzielanie przez Ministra dotacji zgodnie z przepisami prawa

Minister prawidłowo udzielał Muzeum dotacji celowych na zadania inwestycyjne i bieżące. Zbadano dziewięć umów dotacji na zadania inwestycyjne oraz 13 umów dotacji na zadania bieżące dotyczące realizacji inwestycji, zakupu zbiorów, organizacji wystaw, realizacji programów kulturalnych i badawczych itd. finansowanych ze środków z budżetu państwa części 24 oraz siedem umów dotacji na realizację zadań inwestycyjnych i zadań w ramach programów Ministra finansowanych ze środków FPK. Umowy zostały zawarte zgodnie z art. 150 ustawy o finansach publicznych oraz § 17 zarządzenia w sprawie nadzoru i kontroli. [str. 28–29]

Nieterminowy zwrot niewykorzystanych środków dotacji

Muzeum nieterminowo zwróciło niewykorzystane środki dotacji celowych udzielonych przez Ministra w łącznej wysokości 20 241,5 zł. Środki w kwocie 18 791,73 zł zwrócono na rachunek Ministerstwa po terminie określonym § 9 ust. 3 umowy dotacji z 30 maja 2022 r. na zakup obrazów, eksponatów, muzealiów oraz specjalistycznych szaf do magazynu Biblioteki MNW (od czterech do ośmiu dni po terminie); środki w kwocie 1 351,57 zł zwrócono 13 dni po terminie określonym w § 8 ust. 3 umowy dotacji z dnia 28 października 2021 r. na zakup obrazu „Wieloryb i Andromeda” Stanisława Ignacego (Witkacego) Witkiewicza oraz rysunków Marca Chagalla. Ponadto dokonano po korekcie zwrotu niewykorzystanych środków dotacji 98,20 zł w dniu 1 marca 2021 r., tj. po terminie określonym w § 9 ust. 3 umowy dotacji z dnia 12 listopada 2020 r. na realizację działań online w ramach programu „Kultura Dostępna”. Zdaniem NIK nieterminowe przekazywanie pomiędzy komórkami organizacyjnymi Muzeum dowodów potrzebnych do rozliczenia dotacji, nie zwalniało Muzeum z terminowego zwrotu niewykorzystanych części dotacji. [str. 56–57]

Nieprawidłowości w ocenie realizacji zadań bieżących i inwestycyjnych

W Ministerstwie w rozliczeniu środków dotacji celowych wykorzystanych przez Muzeum stwierdzono nieprawidłowości w zakresie dokonywania i przekazywania ocen umów dotyczących realizacji zadań bieżących i inwestycyjnych finansowanych ze środków budżetu państwa część 24. Departament Dziedzictwa Kulturowego nie przedłożył do DF rozliczenia trzech umów dotacji na realizację zadań inwestycyjnych, co stanowiło naruszenie § 31 w związku z § 30 ust. 1 pkt 3 zarządzenia w sprawie nadzoru i kontroli. Ponadto DDK nieterminowo przekazał do DF oceny 12 umów na realizację zadań bieżących i ośmiu umów na realizację zadań inwestycyjnych, z opóźnieniem od trzech do 57 dni, co było niezgodne z § 25 zarządzenia w sprawie nadzoru i kontroli. Wynikało to z konieczności uzyskiwania dodatkowych dokumentów i wyjaśnień od Muzeum, zmian personalnych oraz zasad obiegu dokumentów w Ministerstwie. Umowy dotacji zostały w Ministerstwie rozliczone. Zdaniem NIK, terminy określone w obowiązujących regulacjach Ministerstwa pozwalały na weryfikację i ocenę realizacji zadań, w tym rzetelne i terminowe wykonywanie obowiązków przez pracowników Ministerstwa¹³. [str. 29]

Nieprawidłowości w ocenie całości gospodarki finansowej Muzeum

W Ministerstwie nieprawidłowo dokonywano oceny całości gospodarki finansowej Muzeum, w tym realizacji zadań merytorycznych, wykonania wydatków i planu finansowego. Nie została sporządzona przez DDK aktualna ocena za trzy kwartały 2021 r. i 2022 r. W konsekwencji DF sporządził zbiorczą ocenę działania jednostek nadzorowanych przez Ministra, bez aktualnej informacji o ocenie Muzeum za trzy kwartały (2021 r. i 2022 r.) oraz za cały rok 2022¹⁴, z danymi dotyczącymi oceny gospodarki finansowej Muzeum

¹³ Podobna nieprawidłowość dotycząca nieterminowego przekazywania ocen rozliczenia dotacji muzeum przez DDK do DF została również stwierdzona w działalności Ministerstwa w ramach kontroli *Gospodarka finansowa Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku* (P/22/054).

¹⁴ Stan ten został również stwierdzony w wystąpieniach pokontrolnych kierowanych do Ministra z dnia 12 kwietnia 2022 r. (KNO.410.001.02.2022) z kontroli Wykonania budżetu państwa w 2021 r. (<https://www.nik.gov.pl/kontrolne/P/22/001/KNO/>) i z dnia 17 kwietnia 2023 r. (KNO.410.001.02.2023) z kontroli Wykonania budżetu państwa w 2022 r. (<https://www.nik.gov.pl/kontrolne/P/23/001/KNO/>). Oceny jednostek za trzy kwartały 2021 r., pierwsze półrocze 2022 r. i za trzy kwartały

za poprzednie okresy. Było to niezgodne z § 33 ust. 1 zarządzenia w sprawie nadzoru i kontroli. Oznaczało to, że Minister nie dysponował pełną i bieżącą informacją o działalności Muzeum. Sporządzenie niepełnej zbiorczej oceny działania jednostek, w tym Muzeum świadczyło o nieodpowiedniej organizacji pracy komórek organizacyjnych Ministerstwa realizujących nadzór merytoryczny i finansowy nad działalnością Muzeum. Ponadto oceny za trzy kwartały 2019 r. oraz za cały rok 2022 zostały przekazane przez DDK do DF z opóźnieniem (od 12 do 42 dni), co było niezgodne z § 30 ust. 1 pkt 2 i 3 zarządzenia w sprawie nadzoru i kontroli. Zdaniem NIK dokonywanie oceny całości gospodarki finansowej powinno być realizowane z zachowaniem obowiązujących terminów wynikających z regulacji wewnętrznych Ministerstwa. [str. 30]

**Uwzględnienie
nierzetelnych wartości
mierników Muzeum
w zbiorczych
zestawieniach
wykonania mierników**

Minister nie dysponował pełną i bieżącą informacją o realizacji zadań Muzeum w zakresie wykonania mierników budżetu w układzie zadaniowym za 2020 r. i 2022 r. Departament Dziedzictwa Kulturowego w zbiorczych zestawieniach wykonania mierników za 2020 i 2022 r. uwzględnił nierzetelne dane Muzeum o planowanej i wykonanej wartości mierników w podzadaniu 9.1.1. oraz nie uwzględnił zadania 9.2. i działania 9.1.1.9. Ponadto DDK nieterminowo przekazał do DF zbiorcze zestawienia mierników za pierwsze półrocze 2020 r. i 2021 r. oraz za 2022 r., tj. odpowiednio sześć, 14 i dwa dni po terminie, co było niezgodne z § 32 pkt 1 i 2 zarządzenia w sprawie nadzoru i kontroli. Zdaniem NIK brak rzetelnych danych w zestawieniach mierników i nieterminowe ich przekazywanie świadczyło o nieodpowiedniej organizacji pracy komórek organizacyjnych Ministerstwa. [str. 30–31]

**Brak dokumentu
strategicznego rozwoju
Muzeum**

W latach 2019–2023 Muzeum nie posiadało dokumentu strategicznego dotyczącego rozwoju Muzeum. W *Programie działania Muzeum Narodowego w Warszawie na pięcioletnią kadencję w latach 2020–2025* Dyrektora MNW (Program działania MNW) założono potrzebę stworzenia kilku strategii i koncepcji, tj.: strategii rozwoju kolekcji i polityki zakupu muzealiów; strategii udostępnienia i popularyzacji zbiorów poprzez m.in. wypracowanie długofalowej polityki współpracy z partnerami strategicznymi, mającej skutkować stabilnym wsparciem finansowym MNW; strategii dotyczącej cen biletów wstępu, sprzedaży wydawnictw własnych oraz rozbudowy oferty edukacyjnej (działania w tym zakresie mają – zgodnie z Programem – uwzględniać zmienione warunki działania muzeów wymuszone przez pandemię Covid-19). Program działania MNW przewiduje ponadto stworzenie nowej strategii relacji z widzami, strategii digitalizacji zbiorów. Przewidziano w nim również, jako konieczne, opracowanie strategii cząstkowych, obejmujących różne obszary działania Muzeum. Strategie takie (11 strategii) zostały wskazane do opracowania w obowiązującym od 16 stycznia 2023 r. Regulaminie organizacyjnym MNW. Zdaniem NIK podejmowane w Muzeum działania powinny skutkować opracowaniem ww. dokumentów. [str. 34]

**Nieprawidłowe
działanie organów
doradczych Muzeum**

Organy doradcze w Muzeum, tj. Kolegium Kuratorów i Kolegium Konserwatorów działały niezgodnie ze Statutem MNW. Kolegium Kuratorów nie opiniowało w okresie objętym kontrolą NIK wszystkich działań merytorycznych przewidzianych w § 15 ust. 2 pkt 2 Statutu MNW. Kolegium nie wydawało opinii w zakresie zrealizowanych wystaw stałych i czasowych, projektów edukacyjnych i kulturalnych, wydawniczych oraz projektów badawczych i badawczo-naukowych. Ponadto Kolegium to nie odbywało posiedzeń w okresie od 19 lutego 2020 r. do 2 września 2020 r., co było niezgodne z § 15 ust. 5 Statutu MNW. Kolegium Konserwatorów nie odbywało posiedzeń z częstotliwością wymaganą w Statucie MNW, co było niezgodne § 16 ust. 5 Statutu MNW. Na działalność ww. Kolegiów wpływ miały ograniczenia związane z epidemią Covid-19. [str. 35]

2022 r. zbiorczo przekazywane przez DF do Ministra nie zawierały pełnej oceny jednostek, ze względu m.in. na brak ocen całości gospodarki finansowej tych jednostek.

Wzrost liczby zbiorów muzealnych, ponad 23 % zdigitalizowanych zbiorów

Według stanu na 31 grudnia 2022 r. Muzeum posiadało łącznie 816 568 szt. muzealiów (640 057 w pozycjach inwentarzowych). W łącznej liczbie 816 568 szt. muzealiów, MNW Gmach Główny posiadało 741 507 szt., a Oddziały 75 061 szt. (Oddział w Królikarni – 5886 szt., Oddział w Wilanowie – 62 164 szt., Oddział w Nieborowie i Arkadii – 7 011 szt.). W okresie od 31 grudnia 2019 r. do 31 grudnia 2022 r. ogółem w Muzeum wzrosła liczba muzealiów o 1708 szt. (o 1258 w pozycjach inwentarzowych).

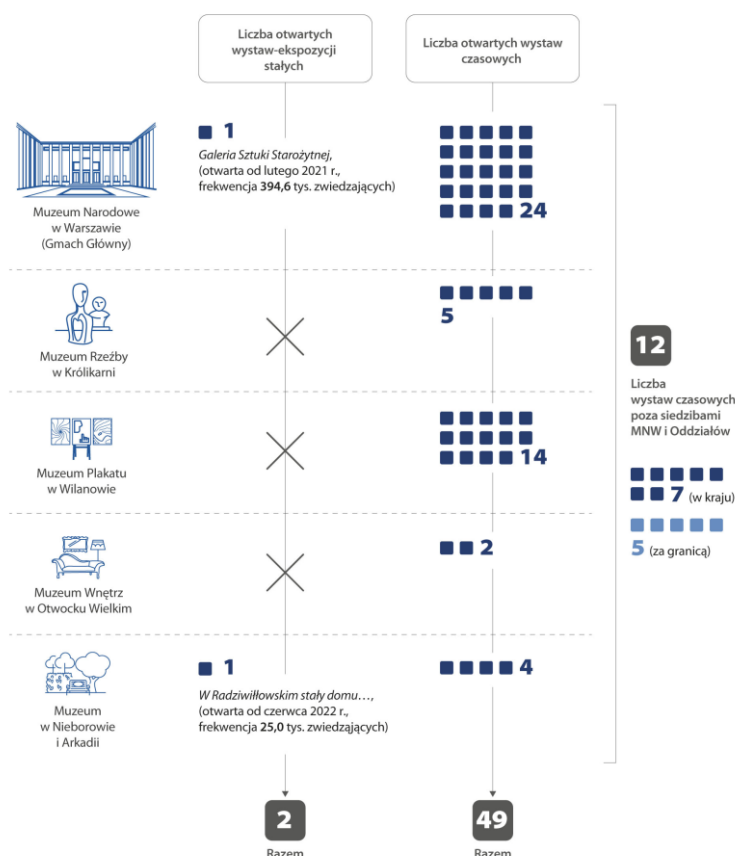
Według stanu na dzień 31 grudnia 2022 r. w Muzeum zdigitalizowano 23,7 % posiadanych zbiorów. W latach 2019–2022 nastąpił wzrost udziału zdigitalizowanych zbiorów o ponad 6 pkt. procentowych. NIK dostrzegając podjęte przez Muzeum działania w tym obszarze zauważa, że nadal aktualny pozostaje wniosek Najwyższej Izby Kontroli skierowany do Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego po kontroli *Digitalizacja dóbr kultury w Polsce* (P/14/029) dotyczący podjęcia działań mających na celu przyspieszenie procesu digitalizacji¹⁵. [str. 35–36]

Efekty działalności wystawowej

Muzeum na dzień 31 marca 2023 r. dysponowało ogółem 10 265,65 m² powierzchni wystawowej, w tym MNW Gmach Główny – 7089,1 m² (w ośmiu galeriach), Muzeum Rzeźby (Pałac) – 333 m²; Muzeum Plakatu (Galeria Format B1) – 635,43 m²; Muzeum Wnętrz (Pałac) – 890,94 m²; Muzeum w Nieborowie i Arkadii (Pałac, Manufaktura, Świątynia Diany) – 1317,18 m². [str. 38–39]

Infografika nr 2

Efekty działalności wystawowej w Muzeum Narodowym w Warszawie Gmach Główny i Oddziałach Muzeum w Królikarni, Wilanowie, Otwocku Wielkim, Nieborowie i Arkadii w latach 2019–2022

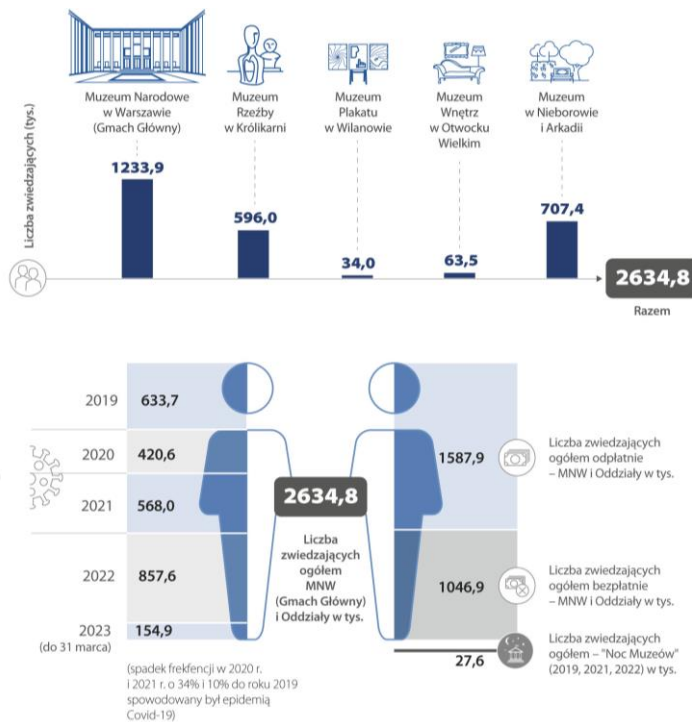
Źródło: Opracowanie własne NIK na podstawie wyników kontroli

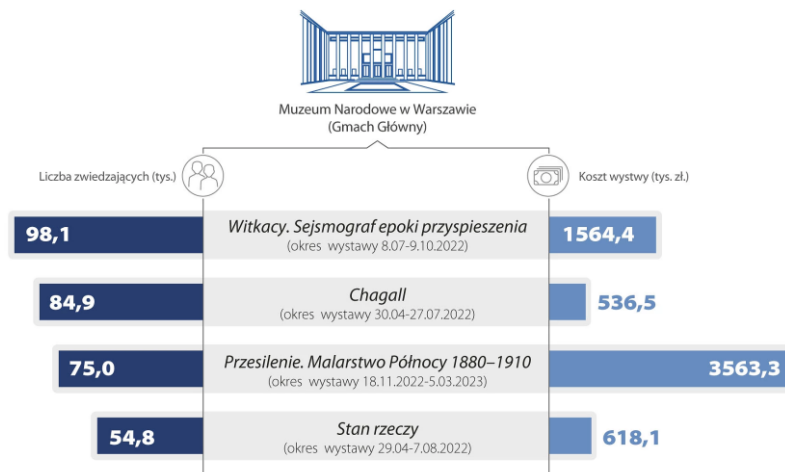
¹⁵ Informacja o wynikach kontroli NIK pn. *Digitalizacja dóbr kultury w Polsce* (P/14/029), <https://www.nik.gov.pl/plik/id,10408,vp,12737.pdf>.

Muzeum sporządzało i przekazywało do Ministra plany i sprawozdania z działalności merytorycznej, m.in. w zakresie działalności wystawowej, kulturalnej, edukacyjnej, naukowej i wydawniczej na podstawie przepisów zarządzenia w sprawie nadzoru i kontroli. W latach 2019–2022 w siedzibach MNW Gmach Główny i Oddziałów funkcjonowały wystawy stałe i czasowe, w tym zorganizowano łącznie dwie nowe wystawy stałe oraz 49 wystaw czasowych (24 w MNW Gmach Główny, pięć w Oddziale w Królikarni, 14 w Oddziale w Wilanowie, dwie w Oddziale w Otwocku Wielkim, cztery w Oddziale w Nieborowie i Arkadii). Niższa liczba zrealizowanych wystaw niż zaplanowana w Muzeum Gmach Główny i Oddziałach wynikała przede wszystkim z epidemii Covid-19. Spadek liczby wystaw czasowych w latach 2020–2022, tj. w MNW Gmach Główny (odpowiednio: 3, 3, 6 wystaw) w stosunku do roku 2019, w którym zrealizowano 13 wystaw, wynikał ze zmniejszenia się frekwencji publiczności z powodu recenzji o obniżeniu się poziomu merytorycznego wystaw realizowanych w 2019 r., z których część – jak wskazał Dyrektor MNW – nie miała w charakteru wystaw, ponieważ prezentowano na nich kopie lub reprodukcje zbiorów oraz z ograniczeń związanych z epidemią Covid-19. W Oddziałach, tj. w Królikarni spadek z 2 wystaw do odpowiednio: 1, 1, 1; w Wilanowie - z 11 do odpowiednio: 1, 1, 1; w Otwocku Wielkim – z 2 do odpowiednio: 0, 0, 0; w Oddziale w Nieborowie i Arkadii – z 2 do odpowiednio: 0, 2, 0, wynikał głównie z ograniczeń związanych z epidemią Covid-19, w tym ograniczeń dotyczących funkcjonowania instytucji i liczby organizowanych wydarzeń. Ponadto MNW Gmach Główny i Oddziały zorganizowały poza swoimi siedzibami siedem wystaw czasowych w kraju i pięć za granicą. Frekwencja w Muzeum w latach 2019–2023 (do 31 marca) wynosiła ogółem 2634,8 tys. zwiedzających, w tym w MNW Gmach Główny – 1233,9 tys. i w Oddziałach – 1400,9 tys. Spadek frekwencji w latach 2020–2021 w stosunku do roku 2019 (odpowiednio o 34 % i 10 %) spowodowany był epidemią Covid-19. W MNW Gmach Główny i Oddziałach przyjęto regulaminy zwiedzania określające zasady zwiedzania wystaw. [str. 39]

Infografika nr 3

Frekwencja zwiedzających w Muzeum Narodowym w Warszawie Gmach Główny i Oddziałach Muzeum w Królikarni, Wilanowie, Otwocku Wielkim, Nieborowie i Arkadii oraz wystawy czasowe o najwyższej frekwencji

Źródło: Opracowanie własne NIK na podstawie wyników kontroli.

Przygotowywanie i rozliczanie wystaw niezgodnie z regulacjami i ewidencją księgową

W okresie objętym kontrolą, w 2020 r. udostępniono łącznie dwie wystawy czasowe online, jedną w MNW Gmach Główny (obejrzało ją ok. 70 tys. odbiorców) oraz jedną w Oddziale w Królikarni (2,3 tys. wyświetleń na Facebooku MNW i Facebooku Oddziału w Królikarni oraz ponad 0,9 tys. na YouTube MNW). [str. 39]

Wystawy czasowe były przygotowywane i rozliczane niezgodnie z obowiązującym Regulaminem zarządzania projektami realizowanymi przez MNW w zakresie organizacji wystaw czasowych¹⁶. Skontrolowane dwie wystawy nie zawierały zaopiniowania propozycji wystawy przez Kolegium Kuratorów, opinii merytorycznych dotyczących propozycji wystaw oraz oświadczeń Dyrektora MNW o przyjęciu projektu wystawy do realizacji. Ponadto w sprawozdaniach z realizacji siedmiu skontrolowanych wystaw, koszty poniesione na ich organizację były niezgodne z kosztami ujętymi w ewidencji księgowej. Zdaniem NIK wynikało to z niewystarczającego nadzoru nad procesem przygotowania i rozliczania wystaw czasowych. Dyrektor MNW podjął działania w zakresie opracowania nowego regulaminu organizacji wystaw czasowych. [str. 40]

Brak zatwierdzenia dowodów księgowych przez koordynatorów wystaw

Dowody potwierdzające wydatki na realizację sześciu wystaw czasowych (pięciu w MNW Gmach Główny i jednej w Oddziale w Królikarni), w łącznej kwocie 1291,8 tys. zł, w tym finansowane z dotacji celowych Ministra nie zostały zatwierdzone przez koordynatorów wystaw. Ponadto koordynatorzy wystaw nie zatwierdzali umów zawieranych z wykonawcami. Było to niezgodne z przepisem w rozdziale IV pkt 3 Etap III. Realizacja projektu podpunkt 2 Regulaminu zarządzania projektami realizowanymi przez MNW w zakresie organizacji wystaw czasowych stanowiącym, że dokumenty związane z realizacją zleceń (wnioski, umowy i inne) każdorazowo muszą być zatwierdzone przez koordynatora (wystawy) jako zgodne z zaplanowanym budżetem i harmonogramem. Zdaniem NIK wynikało to z niewystarczającego nadzoru Dyrektora MNW nad procesem dokumentowania i rozliczania kosztów wystaw czasowych. [str. 57]

Efekty działalności kulturalnej, edukacyjnej, naukowej i wydawniczej

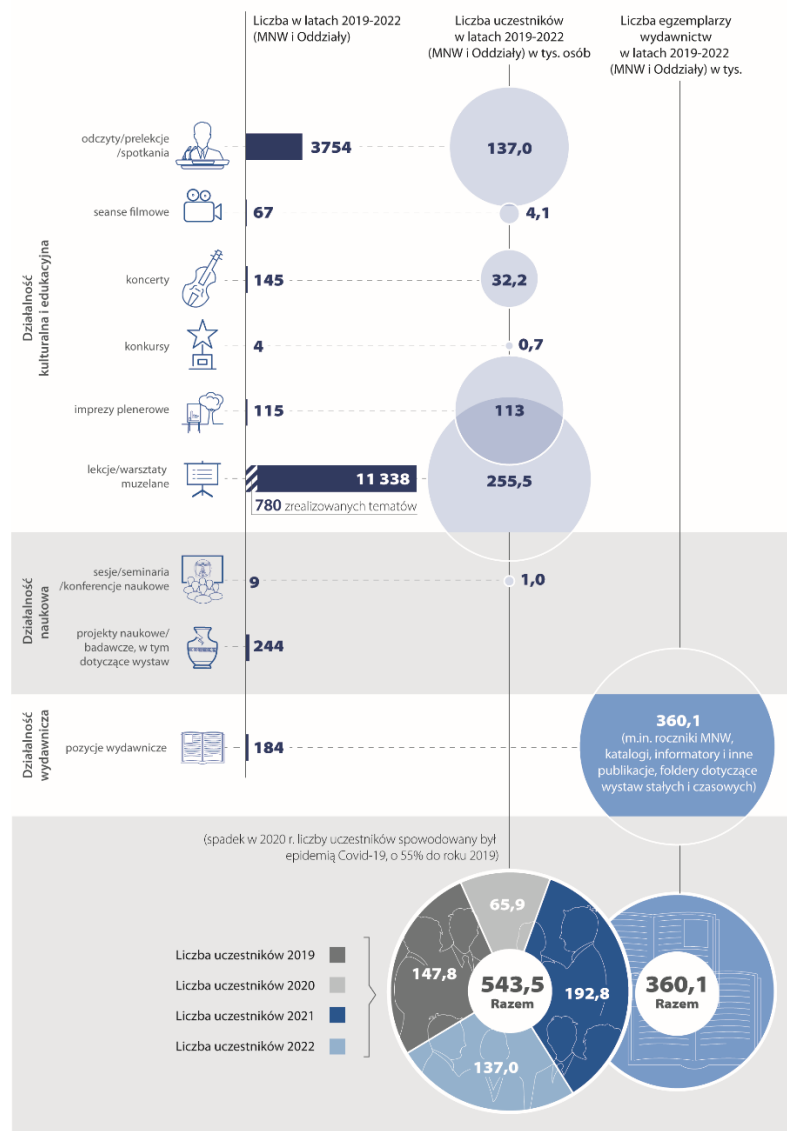
W Muzeum w latach 2019–2022, w ramach działalności kulturalnej, edukacyjnej zorganizowano łącznie 3754 odczyty, prelekcje i spotkania; 67 seansów filmowych; 145 koncertów, cztery konkursy, 115 imprez plenerowych, 11 338 zajęć muzealnych (lekcji i warsztatów), w tym zrealizowano 780 tematów, w których uczestniczyły m.in. dzieci i młodzież. Liczba uczestników

¹⁶ Stanowiącym załącznik do zarządzenia nr 33 Dyrektora MNW z dnia 29 listopada 2018 r. w sprawie zarządzania projektami realizowanymi przez MNW w zakresie organizacji wystaw czasowych. Dalej: Regulamin zarządzania projektami realizowanymi przez MNW w zakresie organizacji wystaw czasowych.

w działalności kulturalnej i edukacyjnej wyniosła ogółem 543,5 tys. osób. W ramach działalności naukowej zrealizowano sesje, seminaria i konferencje naukowe oraz projekty naukowe i badawczo-naukowe, w tym dotyczące organizowanych wystaw. W ramach działalności wydawniczej wydano 184 pozycje wydawniczych. [str. 40]

Infografika nr 4

Efekty działalności kulturalnej, edukacyjnej, naukowej i wydawniczej w Muzeum Narodowym w Warszawie Gmach Główny oraz Oddziałach Muzeum w Królikarni, Wilanowie, Otwocku Wielkim, Nieborowie i Arkadii w latach 2019–2022

Źródło: Opracowanie własne NIK na podstawie wyników kontroli.

Brak aktualizowania POZ Muzeum Gmach Główny i Oddziałów

Plany ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych MNW Gmach Główny i Oddziałów (w Królikarni, w Wilanowie, w Otwocku Wielkim) sporządzone w latach 2005–2007, nie były w okresie objętym kontrolą corocznie aktualizowane, zgodnie § 5 ust. 1 rozporządzenia w sprawie organizacji i sposobu ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych. W wyniku kontroli NIK, w dniu 15 września 2023 r. Dyrektor MNW zaktualizował POZ Muzeum Rzeźby, Muzeum Plakatu i Muzeum Wnętrz oraz podjął działania w celu aktualizacji POZ MNW Gmach Główny.

[str. 40–41]

Brak POZ Oddziału w Nieborowie i Arkadii

Dyrektor MNW nie zapewnił w latach 2019–2023 (do 3 sierpnia) opracowania POZ Muzeum w Nieborowie i Arkadii, wymaganego w § 4 ust. 1 rozporządzenia

Brak prawidłowego zabezpieczenia zbiorów

w sprawie organizacji i sposobu ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych (Oddział posiadał Plan ochrony zabytków z 1983 r., tj. sprzed 40 lat). POZ został wprowadzony w trakcie kontroli NIK, zarządzeniem nr 37/2023 Dyrektora MNW z dnia 3 sierpnia 2023 r. Brak Planu stanowił zagrożenie dla sprawnego zarządzania i organizacji działań na wypadek konfliktu zbrojnego lub sytuacji kryzysowych, w szczególności w związku z ryzykami związanymi z trwającym konfliktem zbrojnym na Ukrainie. [str. 41]

W latach 2019–2023 Muzeum Gmach Główny, Kamienica Krystalla, Oddziały w Nieborowie i Arkadii oraz w Królikarni posiadały niedostosowane do obowiązujących przepisów lub niezaktualizowane instrukcje bezpieczeństwa pożarowego. Instrukcje MNW Gmach Główny i Kamienicy Krystalla¹⁷ nie zostały dostosowane w zakresie ewakuacji zbiorów muzealnych do wymogów § 6 pkt 1–8 rozporządzenia w sprawie zabezpieczenia zbiorów muzeum przed pożarem, kradzieżą i innym niebezpieczeństwem grożącym ich zniszczeniem lub utratą. W Oddziale w Nieborowie i Arkadii, obowiązujące instrukcje nie spełniały wymogów określonych w § 6 ww. rozporządzenia, a instrukcji Oddziału w Królikarni nie aktualizowano w zakresie dokonanych zmian personalnych. Zdaniem NIK niedostosowanie ww. instrukcji, stanowi zagrożenie dla sprawnego zarządzania i organizacji akcją ewakuacji zbiorów. Ponadto NIK zauważa, że aktualizacje powinny być dokonywane niezwłocznie po zaistnieniu zdarzenia wymagającego dokonania aktualizacji. [str. 41]

Brak instrukcji bezpieczeństwa pożarowego magazynu muzealiów

Dyrektor MNW nie opracował Instrukcji bezpieczeństwa pożarowego dla Magazynu Mebli Zabytkowych w Tarcynie, co było niezgodne z § 6 ust. 1 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 7 czerwca 2010 r. w sprawie ochrony przeciwpożarowej budynków, innych obiektów budowlanych i terenów¹⁸. Instrukcji nie opracowano, pomimo wynajmowania 1686 m² powierzchni magazynowej od 1 lipca 1998 r., tj. od ponad 25 lat. Dyrektor poinformował o podjęciu działań w celu opracowania instrukcji. [str. 42]

Nieodpowiednie warunki magazynowania zbiorów

Łączna własna powierzchnia magazynowa na zbiory muzealne w Muzeum na dzień 31 marca 2023 r. wynosiła 6948,04 m² i była mniejsza o 367,84 m² niż na dzień 1 stycznia 2019 r. (7315,88 m²). [str. 38–39]

Muzeum nie zapewniło odpowiednich warunków magazynowania zbiorów w wynajmowanym od 1 lipca 1998 r. Magazynie Mebli Zabytkowych w Tarcynie¹⁹, w którym przechowywano zabytkowe meble i zbiory malarstwa MNW. Muzealia przechowywane były w kilkudziesięciu pomieszczeniach zastawionych i przepełnionych muzealiami, w tym w pomieszczeniach nie przeznaczonych na magazynowanie zbiorów, tj. kuchni, łazienki, toalecie, korytarzach, garażach. W budynku brak było wind (towarowych, osobowych), a transport mebli i innych muzealiów na I i II piętro odbywał się schodami. Ponadto tylko w niektórych pomieszczeniach znajdowały się rejestratory wilgotności powietrza i temperatury. Z tytułu najmu Muzeum poniosło wysokie koszty czynszu, w kwocie 3981,7 tys. zł w latach 2019–2023 (do 31 marca). W latach 2019–2023 podejmowano nieskuteczne działania poszukiwania nowej powierzchni magazynowej. Muzeum zgłosiło w 2023 r. akces do najmu powierzchni w Centralnym Magazynie Zbiorów Muzealnych w Lesznowoli budowanym przez NIMOZ²⁰. Zdaniem NIK, Muzeum, zgodnie z art. 2 pkt 3 ustawy

¹⁷ W Kamienicy Krystalla w Warszawie, Al. Jerozolimskie 59 magazynowane są na stałe muzealia ze Zbiorów Sztuki Zdobniczej – Kolekcja Variów i Masoników oraz czasowo – tkaniny w trakcie konserwacji (w Pracowni Konserwacji Tkanin) i muzealia płaskie papierowe w trakcie digitalizacji (w Dziale Zasobów Cyfrowych).

¹⁸ Dz. U. z 2023 r., poz. 822. Dalej: rozporządzenie w sprawie ochrony przeciwpożarowej.

¹⁹ Umowa najmu z dnia 1 lipca 1998 r. na najem nieruchomości o powierzchni 5400 m² wraz z budynkiem mieszkalno-magazynowym o łącznej powierzchni 1686 m² na cele magazynu zbiorów MNW.

²⁰ W kwietniu 2023 r. wypełniono i przesłało do NIMOZ ankietę w zakresie badania potrzeb magazynowych i usługowych w Centralnym Magazynie Zbiorów Muzealnych,

o muzeach powinno zapewnić przechowywanie gromadzonych zabytków, w warunkach zapewniających im właściwy stan zachowania i bezpieczeństwo.

[str. 42]

Przechowywanie 339 obiektów muzealnych w części biurowej MNW Gmach Główny

NIK zwraca uwagę, że w części biurowej MNW Gmach Główny, tj. w ciągach komunikacyjnych i pomieszczeniach biurowych na I i II piętrze znajdowało się 339 szt. obiektów muzealnych, w tym 262 zbiorów malarskich (m.in. obrazów) i 77 zabytkowych mebli (m.in. stoły, stoliki, krzesła, fotele, komody itd.), użytkowanych przez kierownictwo i pracowników Muzeum. Przyczyną powyższego był brak powierzchni w magazynach Muzeum. Zbiory te stanowią dziedzictwo kulturowe i powinny być przechowywane w warunkach zapewniających właściwe ich magazynowanie. Zdaniem NIK Dyrektor MNW powinien podjąć niezwłocznie skuteczne działania dla zapewniania miejsca magazynowania ww. muzealiów.

[str. 43]

Niedostosowanie instrukcji przygotowania zbiorów do ewakuacji do przepisów

Obowiązująca w Muzeum Instrukcja przygotowania zbiorów MNW do ewakuacji nie była dostosowana do wymogów określonych w § 28 i nie była aktualizowana zgodnie z § 30 ust. 3 rozporządzenia w sprawie zabezpieczenia zbiorów muzeum przed pożarem, kradzieżą i innym niebezpieczeństwem grożącym ich zniszczeniem lub utratą. W Oddziale w Nieborowie i Arkadii instrukcja nie była dostosowana do § 28 pkt 2, 3, 7 ww. rozporządzenia. Pozostałe Oddziały, tj. w Królikarni, w Otwocku Wielkim, w Wilanowie nie posiadały opracowanych odrębnych instrukcji przygotowania zbiorów muzealnych do ewakuacji, co było niezgodne z § 30 ust. 1 i 2 ww. rozporządzenia. Zdaniem NIK, Dyrektor MNW i Kurator Oddziału nie podjęli skutecznych działań w zakresie aktualizacji instrukcji lub sporządzenia nowych instrukcji, spełniających wymogi określone w przepisach prawa. W trakcie kontroli Dyrektor MNW podjął działania w celu wprowadzenia nowych instrukcji, powołując zarządzeniem nr 19/2023 z 7 czerwca 2023 r. zespół do przygotowania nowej instrukcji przygotowania zbiorów do ewakuacji w Muzeum Narodowym w Warszawie, w tym Oddziałach (z przewidywanym opracowaniem do 15 października 2023 r.).

[str. 43]

Nieterminowe przeprowadzenie skontrum muzealiów

W MNW Gmach Główny oraz w Oddziale w Królikarni nie dotrzymano terminu przeprowadzenia komisyjnej kontroli zgodności wpisów dokumentacji ewidencyjnej ze stanem faktycznym zbiorów (skontrum) w okresie pięciu lat od daty zakończenia poprzednich kontroli. Było to niezgodne z § 3 ust. 6 rozporządzenia w sprawie zakresu, form i sposobu ewidencjonowania zabytków w muzeach. W MNW Gmach Główny ostatnie skontrum muzealiów zakończyły się w latach od 1996 do 2017. Ponadto w latach 2019–2023 (do zakończenia kontroli) przeprowadzono w MNW Gmach Główny tylko dwa skontrum muzealiów, tj. skontrum (od 26 lutego 2020 r. do 31 marca 2021 r.), w wyniku którego objęto łącznie 9973 szt. muzealiów oraz skontrum (od 1 grudnia 2020 r. do 31 lipca 2021 r.), w wyniku którego objęto łącznie 219 szt. muzealiów. Stwierdzono, że w latach 2019–2023, w ramach ww. skontrów objęto 10 192 szt. muzealiów. W Muzeum Rzeźby ostatnie skontrum zabytków w zbiorach tego Oddziału rozpoczęło się w 2003 r., a zakończyło w 2012 r. Muzeum nie zwracało się do Ministra o przedłużenie okresu przeprowadzenia skontrum (na podstawie § 3 ust. 6 ww. rozporządzenia, Minister mógł przedłużyć okres na przeprowadzenie skontrum do 10 lat). W wyniku kontroli NIK podjęto działania w zakresie opracowania planu skontrów zbiorów do 2028 r. Dyrektor MNW zarządzeniem nr 43/2023 z dnia 8 września 2023 r., przyjął plan realizacji skontrów w latach 2023–2028 w MNW Gmach Główny i Oddziałach.

[str. 44]

W okresie objętym kontrolą, księgi rachunkowe Muzeum prowadzono zgodnie z przepisami ustawy o rachunkowości oraz z zasadami prowadzenia rachunkowości. Sprawozdania finansowe Muzeum za lata 2019–2022 zostały prawidłowo sporządzone, zaopiniowane przez biegłego rewidenta i zatwierdzone przez Ministra, zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa (sprawozdanie za 2022 r. Minister zatwierdził dwa dni po terminie). W 2019 r.

a w lipcu 2023 r. ankietę o planowanej zajmowanej powierzchni magazynowej i rodzaju obiektów muzealnych przewidzianych do zdeponowania.

<p>Prowadzenie ksiąg rachunkowych i sporządzanie sprawozdań</p>	<p>Muzeum osiągnęło stratę netto w wysokości 3,7 tys. zł, w 2020 r. zysk netto 1789,8 tys. zł, w 2021 r. zysk netto 344,5 tys. zł, w 2022 r. stratę netto 2167,1 tys. zł, które zaksięgowano na kontach funduszu własnego i rezerwowego Muzeum. [str. 45–46]</p>
<p>Brak uzgodnienia wartości muzealiów z wartością w ewidencji księgowej</p>	<p>W Muzeum prawidłowo ewidencjonowano i opracowywano muzealia w księgach inwentarzowych. Jednakże wartość muzealiów nie została uzgodniona z wartością muzealiów w ewidencji księgowej. Biegły rewident w opiniach z zastrzeżeniami do sprawozdań finansowych za lata 2019–2022 wskazał, że w Muzeum wartość muzealiów, tj. 54 388,5 tys. zł za 2019 r., 55 346,4 tys. zł za 2020 r., 81 347,6 tys. zł za 2021 r., 90 843,2 tys. zł za 2022 r. wynikająca z ewidencji księgowej nie została uzgodniona z ewidencją szczegółową w księgach inwentarzowych w związku z brakiem wyceny części posiadanych muzealiów. Wartość księgowa muzealiów w 2022 r. w stosunku do roku 2019 wzrosła o 67 %. NIK zauważa, że zgodnie z § 1 ust. 1 rozporządzenia w sprawie zakresu, form i sposobu ewidencjonowania zabytków w muzeach, zabytki przechowywane w muzeach muszą być ewidencjonowane, a dokumentacja ewidencyjna powinna być zgodna ze stanem faktycznym. Ewidencjonowanie zabytków, stosowanie do § 1 ust. 2 pkt. 2 ww. rozporządzenia polega na wpisie dokonany odpowiednio w inwentarzu muzealiów, prowadzonym w formie księgi inwentarzowej pozwalającym zidentyfikować każdy ze znajdujących się w muzeum zabytków. Minister wezwał Muzeum do usunięcia uchybień wskazanych w 2020 r. i 2021 r., jednakże nie monitorowano działań Muzeum w tym zakresie. Minister poinformował, że zobowiąże Muzeum do przedłożenia planu działań w celu usunięcia uchybień. Dyrektor Muzeum, do zakończenia kontroli NIK nie usunął ww. niezgodności. [str. 31, 46]</p>
<p>Wykonanie planów finansowych Muzeum</p>	<p>Plany finansowe Muzeum i sprawozdania z wykonania planów finansowych Muzeum na lata 2019–2023 zostały sporządzone prawidłowo. Wykonanie przychodów z zakresu dotacji podmiotowej w 2019 r. wyniosło 99,5 %, a w latach 2020–2022 100 % planu. Wykonanie dotacji celowych w latach 2019–2022 wyniosło odpowiednio: dotacje w ramach programów UE (87,1 %, 72 %; 71 %; 90,7 % planu), inne dotacje Ministra (87,6 %; 98,5 %; 80,2 %; 98,7 % planu). Wykonanie przychodów własnych MNW wyniosło: 6934 tys. zł w 2019 r. (81,6 % planu), 3436 tys. zł w 2020 r. (39,4 %), 5202 tys. zł w 2021 r. (58,2 %), 9954 tys. zł w 2022 r. (80,6 %). Najwyższe przychody własne osiągnano ze sprzedaży biletów, usług i wydawnictw. Wykonanie planu finansowego wydatków w latach 2019–2022 było na poziomie odpowiednio: 88 %, 83,6 %, 87,6 %, 93,6 %. Przypadki niższego niż zakładano wykonania przychodów i wydatków były konsekwencją wygenerowania oszczędności w trakcie realizacji działań finansowanych z dotacji, a w latach 2020–2021 wynikały z ograniczeń związanych z epidemią Covid-19. [str. 47]</p>
<p>Wydatki niezwiązane z działalnością statutową Muzeum</p>	<p>Dyrektor MNW dokonał za pomocą służbowej karty płatniczej wydatków niezwiązanych z działalnością statutową Muzeum w kwocie 12,3 tys. zł za zakup odzieży i obuwia. Stanowiło to naruszenie § 2 ust. 1 Regulaminu przyznawania i korzystania ze służbowych kart płatniczych MNW²¹, zgodnie z którym wydatki regulowane służbowymi kartami płatniczymi winny być dokonywane w sposób celowy i oszczędny. Zdaniem NIK zakupy były wydatkami prywatnymi, związanymi z realizacją osobistych potrzeb oraz niezależnie od prowadzonej działalności, bądź wykonywanej pracy nie mogą być finansowane ze środków publicznych, bez względu na to czy i w jakim stopniu są używane w trakcie wykonywania obowiązków służbowych. W wyniku kontroli NIK, Dyrektor zwrócił kwotę 12,3 tys. zł za zakup odzieży i obuwia na rachunek bankowy Muzeum. [str. 48]</p>

²¹ Wprowadzonego zarządzeniem nr 27 Dyrektora MNW z dnia 30 września 2010 r. w sprawie wprowadzenia Regulaminu przyznawania i korzystania ze służbowych kart płatniczych Muzeum Narodowego w Warszawie. Dalej: Regulamin przyznawania i korzystania ze służbowych kart płatniczych MNW.

Brak skutecznego systemu monitorowania czasu pracy, przypadki naruszenia Regulaminu Pracy

Brak skutecznego systemu monitorowania czasu pracy w Muzeum w okresie objętym kontrolą uniemożliwił prawidłowe jego ewidencjonowanie. W konsekwencji w Muzeum wielokrotnie naruszono Regulamin Pracy²² poprzez: niezgodną z § 18 Regulaminu długość czasu pracy pracowników; niewypełnienie obowiązku wynikającego z § 20 ust. 2 Regulaminu potwierdzania faktu przybycia do pracy/wyjścia z pracy kartą elektroniczną; nieprowadzenie ewidencji nieobecności w pracy, spóźnień do pracy, a także odpracowania czasu nieobecności usprawiedliwionej, co było niezgodne z § 25 Regulaminu. [str. 49]

Przypadki braku zatwierdzenia dowodów księgowych

Stwierdzono przypadki braku zatwierdzenia dowodów księgowych dotyczących wydatków w łącznej kwocie 227,7 tys. zł przez Głównego Księgowego oraz Dyrektora MNW oraz sprawdzenia pod względem formalno-rachunkowym i merytorycznym, wymaganych w Instrukcji Obiegu Dokumentów MNW. Naruszało to przepisy pkt IV. Kontrola dokumentów *Akceptowanie do wypłaty i zatwierdzanie dowodów księgowych* Instrukcji Obiegu Dokumentów MNW, stanowiącej załącznik do zarządzenia nr 6 Dyrektora MNW z dnia 7 maja 2012 r. w sprawie zasad sporządzania, obiegu i kontroli oraz przechowywania i zabezpieczania dowodów księgowych i ksiąg rachunkowych. Brak odpowiednich podpisów na ww. dokumentach wynikał z niedopatrzenia. [str. 57]

Niewprowadzenie regulacji dotyczącej stawek za wynajem powierzchni muzealnych

Dyrektor MNW nie wprowadził regulacji dotyczącej stawek za wynajem powierzchni muzealnych dla osób i podmiotów zewnętrznych, stosowanych nieformalnie w Muzeum od czerwca 2020 r. W latach 2019–2023 (do 31 marca) zawarto łącznie 84 umowy najmu dotyczące powierzchni w MNW oraz Oddziałach w Wilanowie, Królikarni i Otwocku Wielkim. W Muzeum stosowano opracowane dokumenty pn. Cennik udostępnienia powierzchni muzealnych w MNW i w Oddziałach oraz pn. Regulamin udostępniania powierzchni należących do MNW („Załącznik nr 2 do Zarządzenia nr” – brak), które nie zostały wprowadzone do obowiązywania. Zdaniem NIK stosowanie przez ponad trzy lata cen wynajmu, bez wprowadzenia ich w formie obowiązującej regulacji wewnętrznej było działaniem nierzetelnym. [str. 49]

Nieprawidłowe rozliczenie umowy najmu lokalu mieszkalnego

W Oddziale w Nieborowie i Arkadii niezgodnie z § 3 zarządzenia nr 6/2021 z dnia 10 listopada 2021 r. Kuratora Oddziału w Nieborowie i Arkadii w sprawie określenia wysokości stawek czynszu za najem lokali mieszkalnych na terenie Muzeum w Nieborowie i Arkadii²³, w 2022 r. oraz 2023 r. (do 31 lipca) nie uaktualniono wysokości czynszu lokalu mieszkalnego o powierzchni 68,8 m². Stanowiło to działanie niegospodarne i skutkowało uszczupleniem w okresie od 1 sierpnia 2022 r. do 31 lipca 2023 r. przychodów z najmu o kwotę 429,24 zł. Waloryzacji stawki czynszu najmu nie dokonano z uwagi na niedopatrzenie pracownika. [str. 49–50]

Wykazanie w Rb-N i Rb-Z za I kwartał 2023 r. danych niezgodnych z ewidencją księgową

W sprawozdaniu Rb-N (kwartalne sprawozdanie o stanie należności oraz wybranych aktywów finansowych) i sprawozdaniu Rb-Z (kwartalne sprawozdanie o stanie zobowiązań według tytułów dłużnych oraz poręczeń i gwarancji) za I kwartał 2023 r. złożonych do Ministerstwa w dniu 14 kwietnia 2023 r. wykazano należności wymagalne i zobowiązania wymagalne niezgodnie z danymi w ewidencji księgowej. Ponadto Oddział w Nieborowie i Arkadii przekazał do MNW Gmach Główny dane niezgodne ze stanem faktycznym do RB-N za I kwartał 2023 r., w którym nie wykazał należności wymagalnych w kwocie 1 230 zł. Powyższe było działaniem nierzetelnym i skutkowało przekazaniem do MKiDN danych niezgodnych ze stanem faktycznym. W dniu 5 lipca 2023 r. Muzeum złożyło korekty ww. sprawozdań. NIK zauważyła, że sprawozdania kwartalne, powinny być sporządzane zgodnie z danymi wynikającymi z ewidencji księgowej. [str. 51]

²² Stanowiący załącznik do zarządzenia nr 4 Dyrektora MNW z dnia 23 lutego 2011 r. w sprawie wprowadzenia Regulaminu Pracy Muzeum Narodowego w Warszawie. Dalej: Regulamin Pracy.

²³ Dalej: zarządzenie w sprawie określenia wysokości stawek czynszu.

<p>Prawidłowe na ogół zbywanie składników majątkowych</p>	<p>W okresie objętym kontrolą w MNW Gmach Główny prawidłowo zbywano zbędne składniki majątkowe. Oceny składników majątkowych do sprzedaży oraz sprzedaży tych składników dokonano zgodnie z obowiązującymi regulacjami wewnętrznymi. Prawidłowo dokonano sprzedaży czterech składników na łączną kwotę 34,9 tys. zł (tj. 95,6 %). W Oddziale w Nieborowie i Arkadii sprzedaży samochodu osobowego za kwotę 22,1 tys. zł dokonano z naruszeniem przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z 5 października 1993 r. w sprawie zasad organizowania przetargu na sprzedaż środków trwałych przez przedsiębiorstwa państwowe oraz warunków odstąpienia od przetargu²⁴. [str. 51–52]</p>
<p>Stan techniczny obiektów, udogodnienia dla osób z niepełnosprawnościami</p>	<p>Stwierdzony w wyniku kontroli stan techniczny obiektów budowlanych w Muzeum był zróżnicowany. Obiekty budowlane dla zwiedzających w większości (o charakterze zabytkowym) wymagały modernizacji i remontów oraz nie były w pełni dostosowane dla zwiedzających z niepełnosprawnościami. W Oddziale w Królikarni budynek Pałacu nie posiadał podjazdu dla osób poruszających się na wózkach inwalidzkich oraz dostosowanej toalety. W Oddziale w Otwocku Wielkim, budynek Pałacu był przystosowany w części do zwiedzania przez osoby poruszające się na wózkach inwalidzkich (na pierwszej kondygnacji). MNW Gmach Główny posiadał podjazdy dla osób poruszających się na wózkach inwalidzkich oraz windy dostosowane dla osób z niepełnosprawnościami. Muzeum Plakatu wyposażone zostało w przenośną platformę dla wózków inwalidzkich przy wejściu budynku. Toalety w Oddziałach (z wyjątkiem Muzeum Rzeźby) posiadały udogodnienia dla tych osób poruszających się na wózkach inwalidzkich, określone w przepisach § 16 ust. 1 i § 86 ust. 1 pkt 1–4 i ust. 2 rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie²⁵. MNW Gmach Główny nie był w pełni dostosowany, w zakresie przestrzeni manewrowej w części toalet oraz ich oznakowania. Niemniej jednak w Muzeum podejmowano działania modernizacyjne i remontowe w celu poprawy stanu technicznego obiektów budowlanych. [str. 52–54]</p>
<p>Brak przeglądów stanu technicznego obiektów budowlanych w trzech Oddziałach</p>	<p>W Muzeum Rzeźby, Muzeum Wnętrz oraz Muzeum w Nieborowie i Arkadii nie zapewniono przeprowadzenia okresowych przeglądów stanu technicznego obiektów zgodnie z przepisami art. 62 ust. 1 Prawa budowlanego. W Muzeum Rzeźby, w 2020 r. nie przeprowadzono rocznej kontroli stanu technicznego trzech obiektów budowlanych, w Muzeum Wnętrz rocznej kontroli stanu technicznego od 1 stycznia do 19 grudnia 2019 r. i w 2020 r. oraz pięcioletniej kontroli instalacji elektrycznej i piorunochronnej w 2020 r. jednego obiektu. W Muzeum w Nieborowie i Arkadii w 2020 r. nie przeprowadzono rocznej kontroli stanu technicznego trzech obiektów. [str. 54–55]</p>
<p>Nieprawidłowości w prowadzeniu książki obiektu budowlanego</p>	<p>W prowadzonych książkach obiektu budowlanego w MNW Gmach Główny, w Muzeum Rzeźby i w Muzeum Wnętrz nie dokonywano wpisów w dniu zaistnienia okoliczności, dla której było wymagane dokonanie odpowiedniego wpisu oraz dokonywano sprostowania błędów bez daty dokonania sprostowania, co było niezgodne z przepisami Prawa budowlanego oraz § 6 ust. 1 i ust. 4 rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 3 lipca 2003 r. w sprawie książki obiektu budowlanego²⁶. [str. 55]</p>
<p>Nieprawidłowości w udzielaniu zamówień publicznych</p>	<p>W MNW Gmach Główny prawidłowo udzielano zamówień publicznych, z wyjątkiem dwóch zamówień z zakresu działalności kulturalnej na zakup zbiorów muzealnych w 2021 r. i 2022 r., w których nie sporządzono umów z wybranym wykonawcą. Stanowiło to naruszenie § 9 pkt 1 Regulaminu</p>

²⁴ Dz. U. Nr 97, poz. 443, ze zm. Dalej: rozporządzenie w sprawie zasad organizowania przetargu na sprzedaż środków trwałych.

²⁵ Dz. U. z 2022 r. poz. 1225. Dalej: rozporządzenie w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie.

²⁶ Dz. U. Nr 120, poz. 1134. Rozporządzenie uchylono z dniem 1 stycznia 2023 r. Dalej: rozporządzenie w sprawie książki obiektu budowlanego. Obecnie kwestię prowadzenia książki reguluje rozdział 5d Prawa budowlanego.

udzielania zamówień publicznych, na dostawy lub usługi z zakresu działalności kulturalnej o wartościach równych lub wyższych od 130 000 zł, a niższych od wartości progów unijnych określonych w art. 3 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 11 września 2019 r. – Prawo zamówień publicznych, stanowiącego załącznik nr 1 do zarządzenia nr 13/2021 Dyrektora MNW z dnia 23 lutego 2021 r. Umowy z wykonawcą zamówień podpisano dopiero w trakcie kontroli NIK. [str. 58]

W Oddziale w Nieborowie i Arkadii, w sześciu postępowaniach o udzielanie zamówienia publicznego o wartości nieprzekraczającej równowartości kwoty 30 tys. euro netto (udzielone przed 1 stycznia 2021 r.) i wartości nieprzekraczającej kwoty 130 tys. zł netto (udzielone od 1 stycznia 2021 r.) stwierdzono nieprawidłowości dotyczące m.in.: nieprzekazania zaproszenia do złożenia ofert do co najmniej trzech wykonawców, błędnego wyliczenia we wniosku o wszczęcie postępowania równowartości zamówienia netto w euro, wystawienia wniosku o wszczęcie postępowania 24 dni po ogłoszeniu zamówienia, co było niezgodne § 5 ust. 1 i § 6 ust. 2 Regulaminu udzielania zamówień publicznych o wartości szacunkowej nieprzekraczającej równowartości kwoty 30 tys. euro²⁷ oraz zaakceptowania wniosku o wszczęcie postępowania po wpłygnięciu ofert, co naruszało § 5 ust. 1 Regulaminu udzielania zamówień publicznych, których wartość jest mniejsza niż 130 tys. zł²⁸. [str. 58]

²⁷ Wprowadzonego zarządzeniem nr 1/2017 Kuratora Muzeum w Nieborowie i Arkadii z 13 stycznia 2017 r. Dalej: Regulamin udzielania zamówień publicznych z 2017 r.

²⁸ Wprowadzonego zarządzeniem nr 3/2021 Kuratora Muzeum w Nieborowie i Arkadii z 30 czerwca 2021 r. Dalej: Regulamin udzielania zamówień publicznych z 2021 r.

4. WNIOSKI

Mając na uwadze wyniki przeprowadzonej kontroli, Najwyższa Izba Kontroli wnioskuje o:

Minister Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego	1) Powoływanie członków Rady Muzeum działającej przy Muzeum zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa. 2) Zapewnianie spójności pomiędzy Statutem Muzeum, regulaminem organizacyjnym oraz aktualną strukturą organizacyjną Muzeum. 3) Zapewnienie skutecznych mechanizmów nadzoru nad Muzeum w zakresie: – prowadzenia działalności merytorycznej i finansowej Muzeum; – planowania i przeprowadzania kontroli działalności merytorycznej Muzeum; – bieżącego monitorowania realizacji zadań Muzeum przez komórki organizacyjne Ministerstwa.
Dyrektor Muzeum
Narodowego
w Warszawie	1) Zintensyfikowanie działań w celu wprowadzenia dokumentu strategicznego dotyczącego rozwoju Muzeum. 2) Zwiększenie nadzoru nad ewidencjonowaniem zbiorów muzealnych poprzez: – zachowanie spójności wartości muzealiów w księgach inwentarzowych i ewidencji księgowej; – aktualizację regulacji wewnętrznych dotyczących ewidencjonowania zbiorów w systemie ewidencjonowania zbiorów muzealnych MUZA; – przeprowadzanie kontroli zgodności wpisów dokumentacji ewidencyjnej ze stanem faktycznym zbiorów muzealnych (skontrum) z zachowaniem terminów określonych w obowiązujących przepisach prawa. 3) Podjęcie działań w celu zapewnienia przestrzegania obowiązujących zasad i procedur w zakresie przygotowania, realizacji i rozliczania wystaw. 4) Zwiększenie nadzoru nad bezpieczeństwem oraz stanem zachowania zbiorów muzealnych poprzez: – aktualizowanie planów ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa; – opracowanie instrukcji przygotowania zbiorów do ewakuacji oraz ich aktualizację zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa; – zapewnienie procedur bezpieczeństwa pożarowego obiektów wystawowych i magazynowych zgodnych z obowiązującymi przepisami prawa. 5) Zapewnienie właściwych warunków magazynowania zbiorów muzealnych. 6) Zwiększenie nadzoru nad prowadzeniem gospodarki finansowej oraz wykorzystaniem środków publicznych w zakresie: – terminowego rozliczania udzielonych Muzeum dotacji; – wydatkowania środków publicznych z uwzględnieniem ich celowości i związku z działalnością statutową Muzeum; – prawidłowego monitorowania i ewidencjonowania czasu pracy pracowników Muzeum; – prawidłowego udzielania zamówień publicznych. 7) Podjęcie działań modernizacyjnych i remontowych w celu poprawy stanu technicznego obiektów budowlanych i ich dostosowania dla zwiedzających z niepełnosprawnościami. 8) Zwiększenie nadzoru nad przeprowadzaniem kontroli stanu technicznego obiektów budowlanych oraz prowadzeniem ksiąg obiektu budowlanego.

5. WAŻNIEJSZE WYNIKI KONTROLI

5.1. Nadzór Ministra nad działalnością Muzeum i wydatkowaniem środków publicznych przez Muzeum

W latach 2019–2023 Minister sprawował nadzór nad działalnością Muzeum w obszarze finansowym, organizacyjnym oraz merytorycznym. Minister przez ponad półtora roku nie zapewnił działania Rady Muzeum realizującej stosownie do art. 11 ust. 2 pkt 1 ustawy o muzeach bezpośredni nadzór nad wypełnianiem przez Muzeum powinności wobec zbiorów i społeczeństwa. Minister zaopiniował pozytywnie Regulamin organizacyjny MNW, który w zakresie struktury organizacyjnej Muzeum był sprzeczny ze Statutem Muzeum. Minister powołał Dyrektorów Muzeum, zawierając z nimi umowy określające warunki organizacyjno-finansowe działalności Muzeum. W latach 2019–2022 Minister przekazał Muzeum dotacje podmiotowe na prowadzenie działalności Muzeum w kwocie 194,8 mln zł oraz prawidłowo udzielił dotacji celowych na zadania inwestycyjne i bieżące Muzeum w kwocie 65,8 mln zł. W Ministerstwie nie przestrzegano jednak zasad i terminów dotyczących oceny planów działalności bieżącej i inwestycyjnej Muzeum, sporządzania i przekazywania ocen całości gospodarki finansowej Muzeum, oceny realizacji zadań przez Muzeum, w tym oceny rozliczenia dotacji, sporządzania zbiorczych zestawień wykonania mierników budżetu w układzie zadaniowym. W Ministerstwie nie opracowano aktualnej oceny gospodarki finansowej Muzeum za cały rok 2022 oraz trzy kwartały 2022 r. i 2021 r., co spowodowało, że Minister nie dysponował pełną i bieżącą informacją w tych okresach o realizacji zadań Muzeum.

Brak powołania przez Ministra członków Rady Muzeum

Minister powołał członków Rady Muzeum przy Muzeum na kadencję w latach 2020–2024 zarządzeniem z dnia 28 lipca 2020 r. w sprawie powołania członków Rady Muzeum²⁹. Minister zgodnie z art. 11 ust. 5 pkt 1 ustawy o muzeach wskazał kandydatów do Rady Muzeum. W skład Rady weszło 13 członków, z czego trzech wskazanych przez Ministra, co nie przekraczało 1/3 składu Rady. Minister nie zapewnił w okresie od 1 stycznia 2019 r. do 27 lipca 2020 r. działania Rady Muzeum, ponieważ przez 18 miesięcy nie powołał jej członków. Było to niezgodne z art. 11 ust. 1 ustawy o muzeach, który stanowi, że przy muzeum państwowym i samorządowym działa rada muzeum, której członków powołuje właściwy podmiot, o którym mowa w art. 5 ust. 2 lub 3, a także stanowiło naruszenie § 12 ust. 1 Statutu Muzeum, w którym określono, że przy Muzeum działa Rada Muzeum, której członków powołuje i odwołuje Minister w trybie i na zasadach określonych w ustawie o muzeach.

Departament Dziedzictwa Kulturowego zwrócił się w dniu 29 marca 2019 r., tj. trzy miesiące po zakończeniu kadencji Rady Powierniczej do Dyrektora MNW z prośbą o podjęcie działań związanych z powołaniem Rady Muzeum. W odpowiedzi ww. Dyrektor przesłał do Ministra 1 lipca 2019 r. propozycje kandydatów do Rady Muzeum. Minister do dnia jego rezygnacji ze stanowiska Dyrektora Muzeum (2 grudnia 2019 r.) nie powołał Rady Muzeum. Kolejna osoba pełniąca obowiązki Dyrektora MNW, dopiero w dniu 26 maja 2020 r. przesłała do Ministra nowe propozycje kandydatur na członków Rady Muzeum. Zdaniem NIK zmiany personalne na stanowisku dyrektora Muzeum oraz czasochłonność procedury powołania rad muzeów, nie uzasadniały niepowołania członków Rady. Rada Muzeum jest organem pełniącym istotną funkcję w zakresie sprawowania nadzoru nad wypełnianiem przez MNW jego powinności wobec zbiorów i społeczeństwa. Obowiązek powołania Rady Muzeum zgodnie z art. 11 ust. 1 ustawy o muzeach spoczywał na Ministrze.

²⁹ Dz. Urz. MKiDN, poz. 45, ze zm.

**Powołanie
Dyrektorów MNW
po zasięgnięciu
wymaganych opinii**

Minister, przed powołaniem kandydatów na stanowisko Dyrektora MNW występował do związków zawodowych oraz stowarzyszeń zawodowych i twórczych o wyrażenie opinii co do zamiaru powierzenia kandydatom tej funkcji. Minister powołał w dniu 30 listopada 2018 r., na pięcioletnią kadencję kandydata, co do którego zatrudnienia negatywne opinie wyraziły trzy podmioty, tj. Prezydium Komitetu Narodowego ICOM Polska, Niezależny Samorządny Związek Zawodowy Pracowników MNW oraz Stowarzyszenie Historyków Sztuki. Powołany Dyrektor zrezygnował z pełnienia powierzonej funkcji przed upływem kadencji, tj. po 12 miesiącach. W przypadku kandydatury osoby, powołanej na Dyrektora MNW 20 listopada 2020 r. wszystkie opinie (sześć) wyrażone m.in. przez związki zawodowe działające w MNW, Polski Komitet Narodowy ICOM, Stowarzyszenie Historyków Sztuki i Stowarzyszenie Muzealników Polskich były pozytywne.

**Umowy
określające warunki
organizacyjno-
finansowe
Muzeum**

W latach 2019–2023 Minister powoływał zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa dyrektorów Muzeum, zawierając z nimi umowy określające warunki organizacyjno-finansowe działalności Muzeum i programy działania Muzeum na okres kadencji, o których mowa w art. 15 ust. 5 ustawy o działalności kulturalnej. Z poprzednim Dyrektorem MNW w dniu 23 listopada 2018 r. Minister zawarł umowę, w której określono m.in. zobowiązanie Dyrektora do realizacji programu działania instytucji – *Koncepcja rozwoju i działalności MNW w ciągu najbliższych czterech lat (15 listopada 2018 r. – 15 listopada 2022 r.)*, natomiast z obecnym – w dniu 16 listopada 2020 r. oraz pozytywnie zaopiniował przygotowany przez niego *Program działania Muzeum Narodowego w Warszawie na pięcioletnią kadencję w latach 2020–2025*. W ww. umowach zostały zawarte zapisy dotyczące obowiązków dyrektorów MNW wobec Ministra, w tym m.in. składania informacji z realizacji programów działania Muzeum na koniec każdego roku kalendarzowego trwania kadencji oraz przedkładania szczegółowych informacji o planach wdrożenia programu działania Muzeum w roku następnym. Poprzedni Dyrektor nie przedstawił informacji z realizacji programu działania za lata 2018 i 2019 ze względu na krótki okres sprawowania funkcji dyrektora, przedłożył natomiast informację o planach wdrożenia programu na rok 2020. Obecny Dyrektor przesyłał do Ministra informacje z realizacji programu działania za lata 2021 i 2022, a także przekazywał plany wdrożenia programu w latach 2022 i 2023.

**Zaopiniowanie
Regulaminu
organizacyjnego
niezgodnego
ze Statutem**

Minister pozytywnie zaopiniował wprowadzony 16 stycznia 2023 r. Regulamin organizacyjny MNW, który był niezgodny ze Statutem Muzeum w zakresie liczby Oddziałów wchodzących w skład Muzeum. Pismem z dnia 29 grudnia 2022 r. Minister pozytywnie zaopiniował regulamin, który następnie został wprowadzony zarządzeniem nr 1/2023 Dyrektora MNW z dnia 16 stycznia 2023 r. w sprawie wprowadzenia nowego Regulaminu organizacyjnego MNW. W latach 2019–2023 (do zakończenia kontroli NIK) w strukturze organizacyjnej Muzeum określonej w ww. Regulaminie występowały cztery oddziały, tj. Muzeum Rzeźby im. X. Dunikowskiego w Królikarni, Muzeum Plakatu w Wilanowie, Muzeum Wnętrz w Otwocku Wielkim oraz Muzeum w Nieborowie i Arkadii, natomiast w obowiązującym Statucie MNW, w § 9 określono pięć Oddziałów, tj. Muzeum Wnętrz w Otwocku Wielkim, Muzeum Plakatu w Wilanowie, Muzeum Rzeźby im. X. Dunikowskiego w Królikarni, Muzeum w Nieborowie i Arkadii oraz Muzeum Fotografii. Oddział Muzeum Fotografii nie został zorganizowany, a Statut Muzeum do dnia 19 lipca 2023 r. (tj. zakończenia kontroli NIK w Ministerstwie) nie został zmieniony. Przyjęto wyjaśnienia Ministra, iż Muzeum nie zgłaszało w latach 2019–2023 potrzeby zmian w Statucie MNW, jednak zdaniem NIK, to Minister w ramach sprawowanego nadzoru powinien zapewnić spójność dokumentów regulujących organizację Muzeum, w tym Statutu oraz Regulaminu organizacyjnego. Dyrektor DDK poinformował, że departament planuje, w porozumieniu z kierownictwem Muzeum podjęcie prac mających na celu odpowiednią zmianę Statutu.

**Wykorzystanie
194,8 mln zł dotacji
podmiotowych**

W latach 2019–2023 (do 31 marca) Minister udzielił Muzeum ze środków budżetu państwa część 24 dotacji podmiotowych na dofinansowanie działalności bieżącej w zakresie realizowanych zadań statutowych, w tym na utrzymanie i remonty obiektów w łącznej wysokości 248 546 tys. zł, tj. w poszczególnych latach odpowiednio: 46 850 tys. zł, 49 416 tys. zł, 49 044 tys. zł, 49 725 tys. zł, 53 511 tys. zł. Kwota dotacji wykorzystanych przez Muzeum w ww. okresie wyniosła łącznie 207 877 tys. zł, w tym: 46 609 tys. zł w 2019 r., a w latach 2020–2022 wykorzystano dotacje w pełnej wysokości. W latach 2019–2022 Muzeum wykorzystało dotacje podmiotowe w łącznej kwocie 194 794 tys. zł zgodnie z przeznaczeniem.

**Wykorzystanie
dotacji celowych
na inwestycje oraz na
realizację zadań
i programów**

Kwota dotacji celowych udzielonych przez Ministra z budżetu państwa część 24 na finansowanie kosztów realizacji inwestycji – zadania majątkowe, w tym m.in. zakup muzealiów Muzeum w okresie 2019–2023 (do 31 marca) wyniosła łącznie 66 282 tys. zł, w tym: 680 tys. zł w 2019 r., 4 399 tys. zł w 2020 r., 42 063 tys. zł w 2021 r., 10 640 tys. zł w 2022 r., 8500 tys. zł w 2023 r. (do 31 marca). Muzeum wykorzystało łącznie ww. dotacje w kwocie 49 012 tys. zł, w tym: 635 tys. zł w 2019 r., 3566 tys. zł w 2020 r., 35 403 tys. zł w 2021 r., 9408 tys. zł w 2022 r., 0 zł w 2023 r. (do 31 marca). W latach 2019–2022 Muzeum wykorzystało łącznie dotacje na inwestycje w kwocie 49 012 tys. zł. Kwota dotacji celowych udzielonych przez Ministra z budżetu państwa część 24 na zadania i programy – zadania bieżące realizowane przez Muzeum wyniosła ogółem 17 897 tys. zł, tj. 804 tys. zł w 2019 r., 1354 tys. zł w 2020 r., 2369 tys. zł w 2021 r., 10 168 tys. zł w 2022 r., 3202 tys. zł w 2023 r. (do 31 marca), z tego Muzeum wykorzystało łącznie 14 079 tys. zł, w tym: 701 tys. zł w 2019 r., 1350 tys. zł w 2020 r., 2088 tys. zł w 2021 r., 9611 tys. zł w 2022 r., 329 tys. zł w 2023 r. (do 31 marca). W latach 2019–2022 Muzeum wykorzystało łącznie dotacje na realizację zadań bieżących w kwocie 13 750 tys. zł.

Na zadania finansowane z Funduszu Promocji Kultury Minister udzielił Muzeum dotacji celowych, w tym m.in. zakup muzealiów w łącznej wysokości 4366,4 tys. zł, w tym: 17,4 tys. zł w 2019 r., 740 tys. zł w 2020 r., 1329 tys. zł w 2021 r., 981 tys. zł w 2022 r., 1299 tys. zł w 2023 r. (do 31 marca). Muzeum łącznie wykorzystało 2950,2 tys. zł, w tym: 17,4 tys. zł w 2019 r., 701,9 tys. zł w 2020 r., 1263,6 tys. zł w 2021 r., 967,3 tys. zł w 2022 r., 0 zł w 2023 r. (do 31 marca). Skontrolowane dotacje celowe Muzeum wykorzystało zgodnie z przeznaczeniem.

**Wykorzystanie
13,8 mln zł
na projekty
dofinansowane
z budżetu UE**

Na projekty dofinansowane ze środków pochodzących z budżetu UE, tj. *Rearanżacja stałej ekspozycji Galerii Sztuki Starożytnej Muzeum Narodowego w Warszawie, Otwarte Narodowe. Digitalizacja i udostępnianie zbiorów Muzeum Narodowego w Warszawie, Hereditas. Digitalizacja i udostępnienie zbiorów Muzeum Narodowego w Warszawie* Minister udzielił dotacji w łącznej wysokości 20 254,5 tys. zł (w tym środki pochodzące z budżetu UE w wysokości 11 298,2 tys. zł), z tego: 7451,5 tys. zł w 2019 r., 9783,4 tys. zł w 2020 r., 1172,7 tys. zł w 2021 r., 667,6 tys. zł w 2022 r., 1179,3 tys. zł w 2023 r. (do 31 marca), z których Muzeum wykorzystało łącznie 13 838 tys. zł (w tym środki pochodzące z budżetu UE w wysokości 7 441,2 tys. zł), z tego: 3116 tys. zł w 2019 r., 9021,9 tys. zł w 2020 r., 1072,1 tys. zł w 2021 r., 628 tys. zł w 2022 r., 0 zł w 2023 r. (do 31 marca). W latach 2019–2022 wykorzystano łącznie środki w kwocie 13 838 tys. zł³⁰.

**Udzielanie
przez Ministra
dotacji zgodnie
z przepisami prawa**

Badaniem w Ministerstwie objęto dziewięć umów dotacji na zadania inwestycyjne oraz 13 umów dotacji na zadania bieżące dotyczące zakupu zbiorów, organizacji wystaw, realizacji programów kulturalnych i badawczych itd. finansowanych ze środków z budżetu państwa część 24. Ponadto zbadano

³⁰ *Rearanżacja stałej ekspozycji Galerii Sztuki Starożytnej Muzeum Narodowego w Warszawie* – 11 651,5 tys. zł, *Otwarte Narodowe. Digitalizacja i udostępnianie zbiorów Muzeum Narodowego w Warszawie* – 561,9 tys. zł, *Hereditas. Digitalizacja i udostępnienie zbiorów Muzeum Narodowego w Warszawie* – 1624,6 tys. zł.

trzy umowy dotacji na realizację zadań inwestycyjnych i cztery umowy dotacji na realizację zadań w ramach programów Ministra finansowanych ze środków FPK. Umowy zawarto zgodnie z art. 150 ustawy o finansach publicznych, § 17 zarządzenia w sprawie nadzoru i kontroli oraz § 6 rozporządzenia z dnia 27 września 2017 r. w sprawie szczegółowych warunków uzyskiwania dofinansowania realizacji zadań z zakresu kultury, trybu składania wniosków oraz przekazywania środków z Funduszu Promocji Kultury³¹.

**Nieprawidłowe
akceptowanie planów
działalności Muzeum**

Departament Dziedzictwa Kulturowego przekazał z 21 dniowym opóźnieniem do DF akceptację planu działalności bieżącej i inwestycyjnej Muzeum na 2022 r., co było niezgodne z § 16 ust. 1 zarządzenia w sprawie nadzoru i kontroli, stanowiącym m.in., że departament nadzorujący ocenia i akceptuje plan (...) oraz przedkłada do DF w terminie 7 dni od dnia otrzymania od jednostki. Ponadto informacja o ocenie i akceptacji planu na 2020 r. nie została przekazana przez DDK do DF, co stanowiło także naruszenie § 16 ust. 1 ww. zarządzenia. Przyczynami opóźnień w analizie i przekazywaniu dokumentów były wielozadaniowość na stanowiskach, systematyczny przyrost nadzorowanych jednostek³², duża rotacja obsady Wydziału ds. finansowych w DDK i brak odpowiedniej kadry. Wskazano, także, że problem odnosi się do ogólnej kwestii konieczności dostosowania zarządzenia w sprawie nadzoru i kontroli do obowiązujących przepisów ustawy o działalności kulturalnej. Minister wyjaśnił, że aktualnie w MKiDN jest procedowana zmiana zarządzenia w sprawie nadzoru i kontroli, która ma zamienić pojęcie akceptacji planów finansowych, przedkładanych przez jednostki podległe, na weryfikację i przekazanie dokumentu do DF. NIK nie podzieliła złożonych wyjaśnień, ponieważ zdaniem NIK, akceptacja planów działalności powinna być każdorazowo przekazywana pomiędzy poszczególnymi departamentami Ministerstwa zgodnie z obowiązującymi procedurami oraz powinna być dokonywana zgodnie z terminami wynikającymi z regulacji wewnętrznych Ministerstwa. W dniu 11 stycznia 2024 r. Minister wydał nowe zarządzenie w sprawie nadzoru i kontroli nad jednostkami objętymi częścią 24 budżetu państwa.

**Nieprawidłowości
w ocenie realizacji
zadań bieżących
i inwestycyjnych**

W Ministerstwie w rozliczeniu środków dotacji celowych wykorzystanych przez Muzeum stwierdzono nieprawidłowości w zakresie dokonywania i przekazywania ocen umów dotyczących realizacji zadań bieżących i inwestycyjnych finansowanych ze środków budżetu państwa część 24. Departament Dziedzictwa Kulturowego nie przedłożył do DF rozliczenia trzech umów dotacji na realizację zadań inwestycyjnych, co stanowiło naruszenie § 31 w związku z § 30 ust. 1 pkt 3 ww. zarządzenia. Ponadto DDK nieterminowo przekazał do DF oceny 12 umów na realizację zadań bieżących i ośmiu umów na realizację zadań inwestycyjnych, z opóźnieniem od trzech do 57 dni, co było niezgodne z § 25 zarządzenia w sprawie nadzoru i kontroli, który stanowi, że departament nadzorujący dokonuje oceny oraz przedkłada ją do DF wraz z dokumentami w terminie 14 dni od daty wpływu dokumentacji do Ministerstwa. Wynikało to z konieczności uzyskiwania dodatkowych dokumentów i wyjaśnień od Muzeum, zmian personalnych oraz zasad obiegu dokumentów w Ministerstwie. Umowy dotacji zostały w Ministerstwie rozliczone. W Ministerstwie w rozliczeniu środków dotacji celowych wykorzystanych przez Muzeum stwierdzono nieprawidłowości w zakresie dokonywania oceny realizacji zadań bieżących i inwestycyjnych. Zdaniem NIK, terminy określone w obowiązujących regulacjach wewnętrznych Ministerstwa pozwalały na weryfikację oraz ocenę realizacji zadań, a stosowana w Ministerstwie procedura powinna służyć rzetelnemu i terminowemu wykonywaniu obowiązków przez pracowników Ministerstwa.

³¹ Dz. U. z 2021 r. poz. 2319.

³² W latach 2019–2023 DDK podlegała następująca liczba jednostek nadzorowanych przez Ministra, tj. 53 w 2019 r., 56 w 2020 r., 60 w 2021 r., 62 w 2022 r., 64 w 2023 r. (na dzień 29 czerwca).

**Nieprawidłowości
w ocenie całości
gospodarki
finansowej Muzeum**

W Ministerstwie nieprawidłowo dokonywano oceny całości gospodarki finansowej Muzeum, w tym realizacji zadań merytorycznych, wykonania wydatków i planu finansowego. Nie została sporządzona przez DDK aktualna ocena za trzy kwartały 2021 r. i 2022 r. W konsekwencji DF sporządził zbiorczą ocenę działania jednostek nadzorowanych przez Ministra, bez aktualnej informacji o ocenie Muzeum za trzy kwartały (2021 r. i 2022 r.) oraz za cały rok 2022, tj. z danymi dotyczącymi oceny Muzeum za poprzednie okresy, co naruszało § 33 zarządzenia w sprawie nadzoru i kontroli. Oznaczało to, że Minister nie dysponował pełną i bieżącą informacją o działalności Muzeum. Ponadto oceny za trzy kwartały 2019 r. oraz za cały rok 2022 zostały przekazane przez DDK do DF z opóźnieniem (od 12 do 42 dni), co było niezgodne z § 30 ust. 1 pkt 2 i 3 zarządzenia w sprawie nadzoru i kontroli, zgodnie z którym ocenę, o której mowa w § 29 pkt 1 sporządza się według wzoru Karty oceny działalności jednostki określonego w załączniku nr 20 do zarządzenia i przedkłada DF w terminie do dnia 1 listopada za trzy kwartały danego roku budżetowego oraz 1 marca następnego roku za cały rok budżetowy. Zdaniem NIK dokonywanie oceny całości gospodarki finansowej przez departament Ministerstwa nadzorujący Muzeum powinno być realizowane z zachowaniem obowiązujących regulacji wewnętrznych Ministerstwa. NIK wzięła pod uwagę, iż przyczyną opóźnień było to, że przy znacznej liczbie podległych jednostek, departamenty wykazywały trudności w wywiązywaniu się z terminowego przekazywania kart ocen jednostek do DF. Jednak zdaniem NIK sporządzanie i przedkładanie Ministrowi oceny działalności jednostek przez departament odpowiedzialny za jej sporządzenie powinno przedstawiać pełny obraz działalności jednostek, w szczególności za okres, którego ta ocena dotyczy. Sporządzenie niepełnej zbiorczej oceny działania jednostek świadczyło o nieodpowiedniej organizacji pracy komórek organizacyjnych Ministerstwa realizujących nadzór merytoryczny i finansowy nad działalnością Muzeum.

**Uwzględnienie
nierzetelnych wartości
mierników Muzeum
w zbiorczych zestawieniach
wykonania mierników**

Minister nie dysponował pełną i bieżącą informacją o realizacji zadań Muzeum w zakresie wykonania mierników budżetu w układzie zadaniowym za 2020 r. i 2022 r. DDK w latach 2019–2022 sporządzał zbiorcze zestawienia wykonania mierników, w tym obejmujące wykonanie mierników przez Muzeum oraz przekazywał je do DF. W przekazanych przez DDK do DF dwóch zbiorczych zestawieniach wykonania mierników za 2020 r. i 2022 r. uwzględniono nierzetelne dane, tj. inne niż wynikały z przedłożonego przez MNW dokumentu pn. wykonanie mierników dla prowadzonej działalności przez Muzeum (załącznik 9)³³. Wynikało to z pomyłki pracownika Ministerstwa. Zdaniem NIK brak rzetelnych danych w zestawieniach wykonania mierników świadczył o nieodpowiedniej organizacji pracy komórek organizacyjnych Ministerstwa realizujących nadzór merytoryczny i finansowy nad działalnością Muzeum. Zbiorcze zestawienie wykonania mierników za pierwsze półrocze 2019 r. i 2022 r. oraz za cały rok budżetowy 2019, 2020, 2021 przekazano w terminie, natomiast DDK nieterminowo przekazał zbiorcze zestawienia³⁴ za pierwsze półrocze 2020 r. i 2021 r. oraz za cały rok budżetowy 2022. Zestawienia te zostały przekazane odpowiednio: sześć, 14 i dwa dni po terminie, co było niezgodne z § 32 pkt 1 i 2 zarządzenia w sprawie nadzoru i kontroli, stanowiącym, że zestawienie mierników, o którym mowa w § 29 pkt 3 departament nadzorujący przedkłada do DF w terminie do dnia 15 lipca za pierwsze półrocze oraz do 5 lutego następnego roku za cały rok budżetowy.

³³ W zestawieniu za rok budżetowy 2020 – w podzadaniu 9.1.1. wpisano w kolumnie „przewidywane wykonanie miernika”: 3952 oraz „wykonanie miernika”: 3952, a powinno być odpowiednio: 3982, 3982. W zestawieniu za cały rok budżetowy 2022 nie uwzględniono wykazanych przez Muzeum dwóch pozycji: działania nr 9.1.1.9. (o wartości miernika odpowiednio: 0,1,1,1) i zadania nr 9.2. (o wartości miernika odpowiednio: 39, 39, 81, 81), tj. w odniesieniu do planu na dany rok przyjęty przy ustawie budżetowej, planu po zmianach, przewidywanego wykonania wartości miernika na koniec roku budżetowego, wykonania za I–IV kwartał 2022 r.

³⁴ Obejmujące wszystkie jednostki podległe departamentowi przy uwzględnieniu w zestawieniu mierników przekazanych m.in. przez MNW.

Do ww. opóźnień, jak wyjaśniono, przyczyniły się trudności pracownika ze sprzętem użytkowanym w pracy zdalnej, wdrażanie nowych pracowników Wydziału ds. Finansowych DDK, wielozadaniowość i proces adaptacji nowych osób, a także opracowywanie zestawienia przez nowego pracownika, który przekazał je z opóźnieniem.

Zatwierdzenie sprawozdań finansowych Muzeum przez Ministra

Minister zatwierdził sprawozdania finansowe Muzeum za rok obrotowy 2019, 2020, 2021 i 2022 przekazane przez Muzeum wraz z raportem i opinią z badania przez biegłego rewidenta. W rachunku zysków i strat Muzeum wykazało stratę netto na dzień 31 grudnia 2019 r. i 31 grudnia 2022 r. w kwotach odpowiednio: 3673,92 zł i 2 167 088,10 zł oraz zysk netto na dzień 31 grudnia 2020 r. i 31 grudnia 2021 r. w kwotach odpowiednio: 1 789 770,01 zł i 344 502,70 zł. Biegły rewident w opiniach z badania sprawozdań finansowych Muzeum nie zgłaszał zastrzeżeń do poniesionych przez Muzeum strat. W pismach zatwierdzających sprawozdania finansowe Muzeum za lata 2019 i 2022 Minister zalecił pokrycie strat netto za 2019 r. z funduszu podstawowego, za 2022 r. z funduszu podstawowego oraz rezerwowego.

Sprawozdania finansowe Muzeum za lata 2019–2021 zostały zatwierdzone przez Ministra w terminie zgodnym z przepisami ustawy o rachunkowości. Przed zatwierdzeniem sprawozdań dokonano m.in. weryfikacji przez DDK, sporządzono opinie i rekomendacje w sprawie zatwierdzenia przez Ministra i przekazano do DF w celu ich weryfikacji formalno-rachunkowej oraz przekazania do zatwierdzenia Ministrowi, zgodnie z § 38 i § 39 ust. 1 zarządzenia w sprawie nadzoru i kontroli. NIK zwraca jednak uwagę, że sprawozdanie za 2022 r. zostało zatwierdzone przez Ministra dwa dni po terminie, tj. 2 lipca 2023 r., co stanowiło naruszenie art. 53 ust. 1 ustawy o rachunkowości, zgodnie z którym roczne sprawozdanie finansowe jednostki, podlega zatwierdzeniu przez organ zatwierdzający, nie później niż 6 miesięcy od dnia bilansowego (w przypadku Muzeum 31 grudnia 2022 r.).

Zobowiązanie przez Ministra do usunięcia uchybień w wartości muzealiów

W kontrolowanym okresie biegły rewident wydał opinię do sprawozdań finansowych Muzeum za 2019 r., 2020 r., 2021 r. i 2022 r. z zastrzeżeniami. W zastrzeżeniach wskazano, że wartość muzealiów wynikająca z ksiąg księgi głównej wykazana w aktywach bilansu w pozycji inne środki trwałe nie została uzgodniona z ewidencją szczegółową zawartą w księgach inwentarzowych (księdze pomocniczej). Wartość ta wynosiła odpowiednio: 54 388,5 tys. zł za 2019 r., 55 346,4 tys. zł za 2020 r., 81 347,6 tys. zł za 2021 r., 90 843,2 tys. zł za 2022 r. (w 2022 r. w stosunku do roku 2019 wzrosła o 67 %). Minister w piśmie przekazującym zatwierdzenie sprawozdań finansowych za 2020 r. i 2021 r. zobowiązał Dyrektora MNW do usunięcia uchybień. Minister w piśmie zatwierdzającym sprawozdania finansowe nie zgłaszał uwag do sprawozdania finansowego za 2019 r. i 2022 r. – wyjaśniając to tym – że zamieszczanie w pismach zatwierdzających sprawozdania finansowe jednostki zobowiązania do usunięcia tych uchybień nie jest kwestią obligatoryjną. Jednakże NIK zwraca uwagę, że Ministerstwo nie monitorowało działań Muzeum w ww. zakresie. Minister dodatkowo wyjaśnił, że Muzeum zostanie zobowiązane do przedłożenia planu działań zmierzających do zakończenia prac w celu usunięcia uchybień.

Prawidłowe ewidencjonowanie rzeczy ruchomych objętych ochroną prawną

Minister w latach 2019–2023 prowadził i aktualizował ewidencję rzeczy ruchomych objętych ochroną prawną, o której mowa w art. 31e ust. 1 ustawy o muzeach m.in. dla obiektów wypożyczanych z zagranicy na wniosek Muzeum, przy pomocy kart ewidencyjnych. W związku z organizacją wystawy „Chopin w salonie Antoniego Radziwiłła” Muzeum w Nieborowie i Arkadii złożyło, wniosek o objęcie ochroną prawną obrazu pt. „Chopin w salonie Antoniego Radziwiłła” autorstwa Henryka Siemiradzkiego. Minister objął ww. obraz ochroną prawną. Wraz z komunikatem o objęciu obiektu ochroną prawną na stronie BIP Ministerstwa zamieszczono kartę ewidencyjną obiektu zgodną z wymaganym przepisami prawa wzorem.

**Odzyskanie
przez Ministra
16 utraconych dóbr
kultury Muzeum**

W latach 2019–2023 Minister prowadził działania dotyczące odzyskiwania utraconych dóbr kultury m.in. poprzez: monitoring krajowego i zagranicznego rynku dzieł sztuki; wykorzystanie narzędzi identyfikacji graficznej; publikację wizerunków utraconych i odzyskanych dzieł sztuki w postaci wystaw plenerowych, wystaw czasowych, wydawnictw i publikacji internetowych; organizację, współorganizację i udział w szkoleniach oraz konferencjach z zakresu badań proveniencyjnych, prowadzonych baz danych i poszukiwania utraconych dzieł sztuki. Spośród 113 dzieł MNW uwzględnionych w krajowym wykazie zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem, w okresie pomiędzy 1950 r. a 2020 r. odzyskano 16 dzieł (14,2 %), w tym m.in. obraz „Murzynka” Anny Bilińskiej-Bogdanowiczowej (w 2012 r.), „Żydówka z pomarańczami” Aleksandra Gierymskiego (w 2011 r.). Ponadto prowadzono działania w celu odzyskania czterech innych dzieł pochodzących ze zbiorów MNW.

**Działania Ministra
w zakresie odzyskania
utraconych dóbr kultury**

W okresie od 1 stycznia 2019 r. do 30 maja 2023 r. prowadzono osiem postępowań zakończonych odzyskaniem utraconych dóbr kultury ze zbiorów MNW, stanowiących własność Skarbu Państwa³⁵. Badanie czterech postępowań³⁶ wykazało, że działania podejmowane przez Ministerstwo obejmowały m.in. przeprowadzenie kwerend archiwalnych w celu potwierdzenia proveniencji dzieła sztuki, skontaktowanie się z posiadaczami lub pośrednikami w sprzedaży w celu zatrzymania sprzedaży obiektu, sporządzenie wniosku restytucyjnego, zarejestrowanie dzieła utraconego w systemach i bazach wymiany informacji zgodnie z art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 25 maja 2017 r. o restytucji narodowych dóbr kultury³⁷ oraz w międzynarodowej bazie dzieł utraconych³⁸, podpisanie umowy restytucyjnej oraz przekazanie dzieła sztuki do Muzeum. Ponadto Ministerstwo pozyskało informacje i podjęło działania wobec czterech dzieł sztuki utraconych ze zbiorów Muzeum, które nie zostały odzyskane, tj. obrazu „Chłopi pod ruinami zamku” Klaesa Molenaera, obrazu „Krajobraz Fantastyczny” Brila Matthausa, akwareli „Kompozycja” Wasilly’ego Kandinsky’ego, obrazu „Portret starszego mężczyzny w peruce” Schalckena Godfrieda.

**Brak kontroli
działalności
merytorycznej
Muzeum**

NIK zwraca uwagę, że w latach 2019–2023 w Ministerstwie nie zaplanowano i nie przeprowadzono kontroli w zakresie realizacji działalności merytorycznej Muzeum. W planach kontroli (na I i II półrocze lat 2019–2023) i w planach audytu wewnętrznego nie zostały ujęte kontrole oraz czynności audytowe w MNW. W Ministerstwie nie zgłoszono do planu kontroli potrzeby objęcia kontrolą zagadnień dotyczących funkcjonowania Muzeum, w tym realizacji zadań merytorycznych. Ostatnią kontrolę przeprowadzono w 2018 r., obejmującą wybrane aspekty organizacji i gospodarki finansowej w latach 2016–2017³⁹. Dyrektor Muzeum w oświadczeniach o stanie kontroli zarządczej za 2021 r. oraz za 2022 r.⁴⁰ nie sygnalizował ryzyk wskazujących na wystąpienie

³⁵ Tj.: obrazu Marcina Zaleskiego „Wnętrze Katedry w Mediolanie”, akwareli Stanisława Maślowskiego „Gryka”, obrazu Jacka Malczewskiego „Przy fortepianie”, obrazu Franciszka Ksawerego Lampiego „Portret Salomei Bécu”, dwóch rysunków Adolfa Kozarskiego „Widok części Zagórowa od północy” i „Uliczka żydowska w Lipnie”, obrazu Romana Szwojnickiego „Siuprem zieleniaczek”, ośmiu fotografii pochodzących z kolekcji Mieczysława Geniusza oraz obrazu Jana Horemansa „Koncert”.

³⁶ Tj.: „Wnętrze Katedry w Mediolanie” Marcina Zaleskiego; „Gryka” Stanisława Maślowskiego; „Przy fortepianie” Jacka Malczewskiego; „Portret Salomei Bécu” Franciszka Ksawerego Lampiego.

³⁷ Dz. U. z 2019 r. poz. 1591.

³⁸ <https://www.interpol.int/Crimes/Cultural-heritage-crime/Stolen-Works-of-Art-Database>

³⁹ Wystąpienie pokontrolne z dnia 19 listopada 2018 r. (BAK.0802.8.2018.EP), https://bip.mkidn.gov.pl/media/docs/kontrole/2018/20190103_zanonimizowane_wystapienie_pokontrolne_z_kontroli_w_Muzeum_Narodowym_w_warszawie.pdf

⁴⁰ https://bip.ires.pl/gfx/mnw/files/Organizacja/Kontrola_zarzadcza/Oswiadczenie_o_stanie_kontroli_zarzadczej_za_rok_2021.pdf,

trudności w realizacji zadań w działalności merytorycznej Muzeum. Ponadto sprawozdania z realizacji zadań Muzeum miały charakter informacyjny, nie zawierały danych o potencjalnych ryzykach występujących w prowadzeniu działalności merytorycznej Muzeum.

**Prawidłowe
załatwianie skarg
i wniosku
dotyczących Muzeum**

W latach 2019–2023 do Ministerstwa wpłynęło sześć skarg (jedna w 2019 r., jedna w 2021 r., trzy w 2022 r., jedna w 2023 r., do 31 marca) i jeden wniosek dotyczące działalności MNW⁴¹. Wszystkie skargi i wniosek zostały rozpatrzone przez Ministra, a skarżącym oraz wnioskodawcy udzielono odpowiedzi. Skargi i wnioski zostały ujęte w sprawozdaniach z przyjmowania oraz rozpatrywania skarg i wniosków przygotowanych przez DDK. Do Ministerstwa w okresie objętym kontrolą nie wpłynęły petycje dotyczące działalności MNW.

**Nieterminowe
przedkładanie
sprawozdań
w sprawie skarg
i wniosków**

Biuro Audytu Wewnętrznego i Kontroli nieterminowo przedkładało Ministrowi sprawozdania z przyjmowania oraz rozpatrywania skarg i wniosków w 2021 roku oraz zbiorcze informacje o petycjach rozpatrzonych w latach: 2019, 2020, 2021, 2022, co stanowiło naruszenie § 7 ust. 4 zarządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 30 grudnia 2016 r. w sprawie postępowania ze skargami, wnioskami i petycjami w Ministerstwie Kultury i Dziedzictwa Narodowego⁴², który stanowi, że BAK sporządza roczne sprawozdanie z przyjmowania i załatwiania skarg i wniosków oraz zbiorczą informację o rozpatrzonych petycjach, które przedkłada Ministrowi, za pośrednictwem członka Kierownictwa nadzorującego BAK w terminie do 31 marca. Sprawozdanie z przyjmowania oraz rozpatrywania skarg i wniosków w 2021 r. przedłożono Ministrowi 12 dni po terminie, a zbiorcze informacje o petycjach rozpatrzonych w latach 2019–2022 przedłożono Ministrowi: w 2019 r. (85 dni po terminie); w 2020 r. (85 dni); w 2021 r. (21 dni); w 2022 r. (24 dni). NIK nie podzieliła złożonych wyjaśnień, iż nie ma ustawowego terminu obligującego Ministerstwo do przedkładania sprawozdania. Zdaniem NIK pomimo braku ustawowego terminu, termin taki został wyraźnie wskazany w wewnętrznym akcie normatywnym Ministra, tj. zarządzeniu w sprawie skarg i wniosków.

5.2. Realizacja ustawowych zadań merytorycznych przez Muzeum

W latach 2019–2023 Muzeum organizowało wystawy stałe i czasowe oraz prowadziło działalność kulturalną, naukową, edukacyjną i wydawniczą. W Muzeum podjęto działania zmierzające do jego reorganizacji, które miały wpływ na realizację jego zadań merytorycznych. W MNW opracowano i przyjęto 16 stycznia 2023 r. nowy Regulamin organizacyjny MNW oraz podjęto działania dotyczące opracowania istotnych dla funkcjonowania Muzeum dokumentów, takich jak: strategia Muzeum, plany ochrony zabytków, regulamin organizacji wystaw czasowych. W związku z tym w okresie objętym kontrolą w MNW doszło do zmian na kluczowych stanowiskach (m.in. Dyrektora Muzeum, Zastępców Dyrektora Muzeum, Głównego Księgowego, Głównego Konserwatora, Głównego Inwentaryzatora). Na wykonywanie zadań Muzeum w latach 2020–2021, w tym na funkcjonowanie jego organów kolegialnych, tj. Kolegium Kuratorów i Kolegium Konserwatorów istotny wpływ miała epidemia Covid-19 oraz

https://bip.ires.pl/gfx/mnw/files/Organizacja/Kontrola_zarzadcza/Oswiadczenie_o_stanie_kontroli_zarzadczej_za_rok_2022.pdf

⁴¹ Skargi dotyczyły odmowy wstępu do Muzeum, zmiany tytułu obrazu o historycznym tytule „Murzynka” eksponowanego na wystawie pt. „Artystka. Anna Bilińska 1854–1893”, uciążliwości (hałas) wynikających z organizowania przez Muzeum Rzeźby cyklu koncertów „W Brzask”, przeniesienia pracownika firmy świadczącej usługi dozoru galerii, wygórowanych opłat za wykonanie reprodukcji, nieudzielenia informacji o zbiorach ikonograficznych i fotograficznych. Złożony wniosek dotyczył natomiast podjęcia interwencji dotyczącej programu telewizyjnego TVP Kultura pt. „Informacje kulturalne” przedstawiającego informacje nt. oferty MNW w okresie trwających ferii zimowych.

⁴² Dz. Urz. MKiDN, poz. 81. Dalej: zarządzenie w sprawie skarg i wniosków.

ograniczenia z niej wynikające. Muzeum jednak nieprawidłowo realizowało ustawowe zadania merytoryczne w zakresie przygotowywania i rozliczania działalności wystawowej, ewidencjonowania zbiorów muzealnych, a także zapewnienia ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych oraz zabezpieczania zbiorów przed pożarem, kradzieżą i innym niebezpieczeństwem grożącym ich zniszczeniem lub utratą. Ponadto w wynajmowanym Magazynie Mebli Zabytkowych w Tarczynie nie zapewniono odpowiednich warunków magazynowania zbiorów muzealnych.

Działanie na podstawie Regulaminu organizacyjnego niezgodnego ze Statutem MNW

Regulamin organizacyjny MNW wprowadzony w dniu 16 stycznia 2023 r. zarządzeniem nr 1/2023 Dyrektora MNW z dnia 16 stycznia 2023 r. w sprawie wprowadzania nowego Regulaminu organizacyjnego MNW był niezgodny z obowiązującym Statutem Muzeum w zakresie liczby Oddziałów. W obowiązującym Statucie określono, że w MNW funkcjonuje pięć Oddziałów⁴³, a w Regulaminie organizacyjnym wskazano, że funkcjonują cztery Oddziały, tj. Muzeum Rzeźby im. X. Dunikowskiego w Królikarni, Muzeum Plakatu w Wilanowie, Muzeum Wnętrz w Otwocku Wielkim, Muzeum w Nieborowie i Arkadii. W latach 2019–2023 (do zakończenia kontroli NIK) w Muzeum faktycznie funkcjonowały cztery ww. Oddziały.

Brak dokumentu strategicznego rozwoju Muzeum

W latach 2019–2023 Muzeum nie posiadało dokumentu strategicznego dotyczącego rozwoju Muzeum. *Program działania Muzeum Narodowego w Warszawie na pięcioletnią kadencję w latach 2020–2025* (Program działania MNW) zakładał potrzebę stworzenia kilku strategii i koncepcji, tj.: strategii rozwoju kolekcji i polityki zakupu muzealiów; strategii udostępnienia i popularyzacji zbiorów poprzez m.in. wypracowanie długofalowej polityki współpracy z partnerami strategicznymi, mającej skutkować stabilnym wsparciem finansowym MNW; strategii dotyczącej cen biletów wstępu, sprzedaży wydawnictw własnych oraz rozbudowy oferty edukacyjnej (działania w tym zakresie mają – zgodnie z Programem – uwzględniać zmienione warunki działania muzeów wymuszone przez pandemię Covid-19). Program działania MNW przewiduje ponadto stworzenie nowej strategii relacji z widzami, strategii digitalizacji zbiorów. Przewidziano w nim również, jako konieczne, opracowanie strategii cząstkowych, obejmujących różne obszary działania Muzeum. Strategie takie zostały wskazane do opracowania w obowiązującym od 16 stycznia 2023 r. Regulaminie organizacyjnym MNW (11 strategii)⁴⁴.

⁴³ Muzeum w Nieborowie i Arkadii, Muzeum Rzeźby im. X. Dunikowskiego w Królikarni, Muzeum Plakatu w Wilanowie, Muzeum Wnętrz w Otwocku Wielkim, Muzeum Fotografii.

⁴⁴ Tj.: 1) strategia budowania kolekcji MNW (§ 27 pkt 1 Regulaminu organizacyjnego MNW); 2) strategia rozwoju projektów kulturalnych towarzyszących wystawom stałym oraz czasowym w MNW (§ 46 pkt 1); 3) strategia promocji publikacji własnych, organizacji wydarzeń towarzyszących oraz udziału w targach książki oraz innych wydarzeniach (§ 48 pkt 7); 4) strategia gromadzenia zasobu archiwalnego poprzez przyjmowanie dokumentacji (w tym: archiwalnej dokumentacji konserwatorskiej, technicznej i projektowej) powstałej w komórkach organizacyjnych Muzeum oraz Oddziałach z wyjątkiem Muzeum w Nieborowie i Arkadii (§ 12 pkt 2); 5) strategia rozwoju oraz gromadzenia materiałów bibliotecznych pozyskiwanych przez zakupy, wymianę i dary, a także wydawnictw własnych Muzeum (§ 26 ust. 2 pkt 1); 6) strategia pozyskiwania funduszy ministerialnych, strukturalnych, europejskich i innych, w ramach konkursów grantowych i innych ogłoszonych programów (§ 30 pkt 1); 7) strategia rozwoju pracowników, w tym prowadzenia i organizowania szkoleń, warsztatów i innych działań służących rozwojowi pracujących w MNW osób (§ 34 pkt 4); 8) strategia digitalizacji zbiorów (§ 42 pkt 1); 9) strategii edukacyjna MNW (§ 43 pkt 1); 10) strategia komunikacji i marketingu MNW oraz strategia cenowa licencji, produktów i usług (§ 44 pkt 2 i pkt 6); 11) strategia pozyskiwania funduszy i oferty dla partnerów biznesowych MNW (§ 45 pkt 1).

Nieprawidłowe działanie organów doradczych w Muzeum

Organy doradcze w Muzeum, tj. Kolegium Kuratorów i Kolegium Konserwatorów działały niezgodnie ze Statutem MNW. Kolegium Kuratorów nie opiniowało w okresie objętym kontrolą wszystkich działań merytorycznych przewidzianych w § 15 ust. 2 pkt 2 Statutu MNW. Kolegium nie wydawało opinii w zakresie zrealizowanych wystaw stałych i czasowych, projektów edukacyjnych i kulturalnych, wydawniczych oraz projektów badawczych i badawczo-naukowych. Po zakończeniu wystaw stałych i czasowych Kolegium Kuratorów nie opiniowało osiągniętych efektów, frekwencji, poniesionych kosztów realizacji, odbioru społecznego (za pośrednictwem mediów i serwisów społecznościowych). Kolegium nie podsumowywało zrealizowanych projektów edukacyjnych i kulturalnych, projektów naukowych, badawczo-naukowych oraz wydawniczych. Kolegium to nie odbywało także posiedzeń w okresie od 19 lutego 2020 r. do 2 września 2020 r., co było niezgodne z § 15 ust. 5 Statutu MNW. Ponadto Kolegium Konserwatorów w latach 2020–2022 nie odbywało posiedzeń co najmniej raz na trzy miesiące, natomiast w 2019 roku nie odbywało w ogóle posiedzeń, co było niezgodne § 16 ust. 5 Statutu MNW. Na działalność ww. Kolegiów wpływ miały ograniczenia związane z epidemią Covid-19.

Konserwacja zbiorów muzealnych

W okresie objętym kontrolą w Muzeum konserwacji poddano łącznie 51 784 szt. muzealiów⁴⁵. W 2019 r. różnymi formami konserwacji objęto 5326 szt., w 2020 r. 4050 szt., w 2021 r. 8839 szt., w 2022 r. 33 569 szt. Konserwacją pełną objęto łącznie 2162 szt., zachowawczą 10 875 szt., a częściową 37 884 szt. muzealiów. Spadek liczby konserwacji w 2020 r. o 24 % był spowodowany epidemią Covid-19, a skokowy wzrost liczby konserwacji w 2022 r. (o 380 % w stosunku do roku 2021) związany był z realizacją projektu digitalizacji zbiorów w ramach projektu finansowanego ze środków pochodzących z budżetu UE *Hereditas. Digitalizacja i udostępnienie zbiorów Muzeum Narodowego w Warszawie*.

Wzrost liczby zbiorów muzealnych

Na 31 marca 2023 r. w Muzeum zgromadzono łącznie 816 751 szt. muzealiów (640 179 muzealiów w pozycjach inwentarzowych). Na 31 grudnia 2022 r. Muzeum posiadało łącznie 816 568 szt. muzealiów (640 057 w pozycjach inwentarzowych). W liczbie 816 568 szt. muzealiów, MNW Gmach Główny posiadało 741 507 szt., a Oddziały 75 061 szt.⁴⁶ (Oddział w Królikarni – 5886 szt., Oddział w Wilanowie – 62 164 szt., Oddział w Nieborowie i Arkadii – 7011 szt.). W okresie od 31 grudnia 2019 r. do 31 grudnia 2022 r. ogółem w Muzeum wzrosła liczba muzealiów o 1708 szt. (o 1258 w pozycjach inwentarzowych). Według stanu na 31 grudnia 2022 r. Muzeum posiadało łącznie 36 051 szt. depozytów (21 496 depozytów w pozycjach inwentarzowych). Wszystkie depozyty zostały wpisane do ksiąg depozytowych. W okresie objętym kontrolą nie pozyskiwano zbiorów, których własność była nieustalona. W latach 2019–2022 ogółem Muzeum wypożyczyło innym podmiotom łącznie 3896 szt. muzealiów oraz wypożyczyło od innych podmiotów łącznie 2439 szt. muzealiów.

⁴⁵ W okresie objętym kontrolą w Muzeum Rzeźby konserwacją objęto łącznie 984 muzealia, w tym pełną 210, częściową 343, zachowawczą 431. W Muzeum Plakatu konserwacją objęto łącznie 2437 muzealiów (plakatów), w tym pełną 287, częściową 729, zachowawczą 1332, a 89 było w trakcie konserwacji. W Muzeum w Nieborowie i Arkadii konserwacją objęto łącznie 101 muzealiów, w tym pełną 96, zachowawczą trzy, częściową dwie.

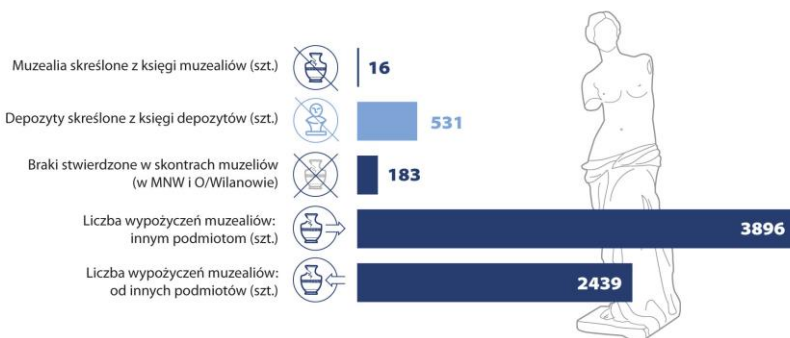
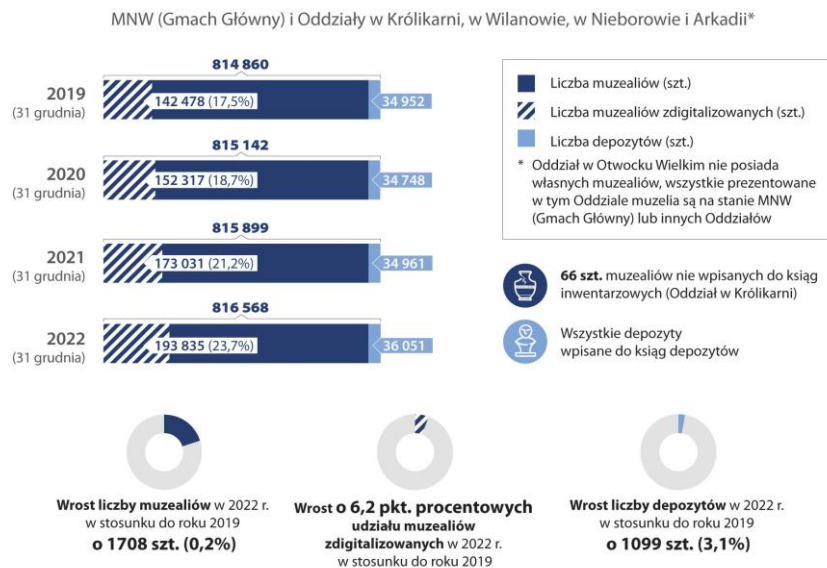
⁴⁶ Oddział w Otwocku Wielkim nie posiada własnych zbiorów muzealnych. Znajdujące się na ekspozycji muzealia należą do MNW Gmach Główny i innych Oddziałów, które zajmują się ewidencjonowaniem, oznakowaniem, zabezpieczeniem i konserwacją muzealiów. Zadania z zakresu ewidencji zbiorów MNW i depozytów nadzorowane były w ww. Oddziale przez Dział Inwentarzy kierowany przez Głównego Inwentaryzatora MNW.

**Ponad 23 %
zdigitalizowanych
zbiorów Muzeum**

Na dzień 31 grudnia 2022 r. w Muzeum zdigitalizowano 23,7 % posiadanych zbiorów. Udział zdigitalizowanych muzealiów w Muzeum w stosunku do liczby zbiorów ogółem wg stanu na 31 grudnia: 2019 r. wynosił 17,5 % (142 478 szt.), 2020 r. – 18,7 % (152 317 szt.), 2021 r. – 21,2 % (173 031 szt.), 2022 r. – 23,7 % (193 835 szt.)⁴⁷. W latach 2019–2022 nastąpił wzrost udziału zbiorów zdigitalizowanych o ponad 6 pkt. procentowych. Stan digitalizacji zbiorów na dzień 31 marca 2023 r. w Oddziałach był zróżnicowany, w Oddziale w Królikarni zdigitalizowano 5462 szt. muzealiów, tj. 92,8 % zbiorów, w Oddziale w Nieborowie i Arkadii 4569 szt., tj. 30%, natomiast w Oddziale w Wilanowie 1813 szt., tj. 2,9 %. NIK dostrzegając podjęte przez Muzeum działania w obszarze digitalizacji zauważa, że nadal aktualny pozostaje wniosek Najwyższej Izby Kontroli skierowany do Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego po kontroli *Digitalizacja dóbr kultury w Polsce (P/14/029)* dotyczący podjęcia działań mających na celu przyspieszenie procesu digitalizacji.

Infografika nr 5

Liczba zbiorów muzealnych w Muzeum Narodowym w Warszawie i Oddziałach Muzeum oraz efekty digitalizacji zbiorów muzealnych w latach 2019–2022

Źródło: opracowanie własne NIK na podstawie wyników kontroli.

⁴⁷ Według liczby zdigitalizowanych zbiorów w sprawozdaniach K-02 – Sprawozdanie z działalności muzeum i instytucji paramuzealnej składanych do GUS przez MNW i Oddziały, w którym kategoria zbiory zdigitalizowane oprócz liczby muzealiów zawiera również informacje na temat liczby obiektów znajdujących się w Archiwum MNW oraz Zbiorach Specjalnych Biblioteki, tj. Kolekcji starodruków i Kolekcji kartografii, udział procentowy zbiorów zdigitalizowanych na koniec lat 2019–2022 był niższy i wynosił odpowiednio: 16,6 %, 17,6 %, 19,9 %, 22,2 %.

Brak wpisania 66 muzealiów do ksiąg inwentarzowych

NIK zauważa, że w latach 2019–2023 (do 31 marca) do ksiąg inwentarzowych nie wpisano 66 muzealiów w Oddziale w Królikarni, w związku z pozostawianiem tych zbiorów w księdze inwentarzowej pn. Inwentarz Rz. przynależnym do Oddziału w Łazienkach, który po wyłączeniu ze struktury MNW przestał obowiązywać. W związku z brakiem rozdziału zbiorów, w Muzeum trwały prace nad wyjaśnieniem, które obiekty muzealne powinny pozostać na inwentarzu MNW, a które na Muzeum Łazienki Królewskie w Warszawie. Zdaniem NIK Dyrektor MNW powinien podjąć w porozumieniu z Muzeum Łazienki Królewskie działania w celu ustalenia przynależności ww. muzealiów oraz prawidłowego wpisania ich do ksiąg inwentarzowych.

Skreślenia muzealiów i depozytów

W okresie objętym kontrolą NIK z ksiąg inwentarzowych skreślono ogółem 16 szt. muzealiów w MNW, tj. trzy w 2020 r., dwie w 2021 r. i 11 w 2022 r. W latach 2019–2023 (do 31 marca) skreślono z ksiąg depozytowych ogółem w MNW 531 szt. depozytów. Skreślenia muzealiów z ksiąg inwentarzowych dokonano prawidłowo na podstawie wydanych pozwoleń przez Ministra, natomiast skreślenia depozytów z ksiąg depozytowych, nie stanowiących własności Muzeum, związane były ze zwrotem tych muzealiów ich właścicielom.

Nieruchomości w Muzeum

Na dzień 31 marca 2023 r. w skład nieruchomości **MNW Gmach Główny** wchodziły, stanowiące własność Skarbu Państwa: budynek Gmachu Głównego MNW o powierzchni użytkowej 40 912 m², przeznaczony na cele wystawiennicze, magazynowe i biurowe (galerie i sale ekspozycyjne, magazyny zbiorów, pomieszczenia biurowe i socjalne) i Park na Książęcym w Warszawie przy Al. Jerozolimskich 3 o powierzchni użytkowej – 25 955 m², na terenie przyległym do Gmachu Głównego (ogólnodostępny) oraz stanowiące własność MNW: Pawilon Tymczasowy na terenie przy Al. Jerozolimskich 3 o powierzchni użytkowej – 121,75 m², na terenie przyległym do Gmachu Głównego przeznaczony na Pracownię Fotograficzną; Pawilon Konserwacji Mebli na terenie przy Al. Jerozolimskich 3 o powierzchni użytkowej – 130,2 m²; Pawilon wejściowy na terenie przy Al. Jerozolimskich 3 o powierzchni użytkowej – 16,92 m² przeznaczony na potrzeby Wewnętrznej Służby Ochrony MNW. Ponadto MNW posiadało Kamienicę Krystalla w Warszawie przy Al. Jerozolimskich 59 o powierzchni użytkowej 1716 m² wraz z gruntem o powierzchni 485 m² w użytkowaniu wieczystym i podwórko o powierzchni 915 m² z zabudowaniami (właścicielem jest Miasto st. Warszawa), gdzie znajdują się pomieszczenia biurowe, Pracownia Konserwacji oraz wynajmowane lokale. **Oddział w Królikarni** dysponował Zespołem Parkowo-Pałacowym w Królikarni, w skład którego wchodzi: Pałac, Kuchnia Pałacowa z grotami, Domek Administracyjny oraz zabytkowy park, tj.: 1) Pałac o powierzchni użytkowej 1411 m², powierzchnia zabudowy – 629,5 m² i 137,4m² (taras). W Pałacu znajdują się sale ekspozycyjne, magazyny zbiorów, magazyn gospodarczy, pomieszczenia biurowe i socjalne. 2) Kuchnia Pałacowa o powierzchni użytkowej 515 m². W Kuchni znajduje się magazyn gospodarczy i wystawienniczy; 3) Domek Administracyjny o powierzchni użytkowej 729 m². W Domku Administracyjnym znajdują się pomieszczenia techniczne, pracownie konserwatorskie, magazyny zbiorów i trzy lokale mieszkalne; 4) Park o powierzchni 4,2157 ha. **Oddział w Wilanowie** dysponował Galerią Format B1 (budynek wpisany do rejestru zabytków) o powierzchni użytkowej 772,4 m² (dwie kondygnacje, siedem pomieszczeń z przeznaczeniem na biura, magazyny, w tym sala wystawowa, sekretariat, sanitariaty); budynkiem administracyjno-technicznym o powierzchni użytkowej 546,7 m² (jedna kondygnacja, 16 pomieszczeń, w tym magazyny zbiorów, biura, pracownia foto i konserwacji, drogi ewakuacyjne) mieszczącym, m.in. magazyn Plakatu Obcego o powierzchni 48,7 m² i magazyn Plakatu Polskiego o powierzchni 203,6 m²; Galerią Format B2 (aktualnie magazyn Biblioteki MNW) o powierzchni użytkowej 260,6 m² (dwie kondygnacje, dwa pomieszczenia) oraz Wozownią (budynek wpisany do rejestru zabytków) o powierzchni użytkowej 109,1 m² (jedna kondygnacja, dwa pomieszczenia) z przeznaczeniem na magazyn sprzętu wystawienniczego i materiałów. W **Oddziale w Otwocku Wielkim**, Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji decyzją nr 81/03 z dnia 10 września 2003 r. przekazał

w nieodpłatny trwały zarząd Ministrowi Kultury „Zespół Pałacowo-Parkowy w Otwocku Wielkim”, który następnie na podstawie umowy użyczenia z 28 stycznia 2004 r. pomiędzy Ministrem Kultury a MNW został oddany do użytkowania MNW z przeznaczeniem na utworzenie na jego terenie Oddziału. Zespół Parkowo-Pałacowy usytuowany jest na działce o powierzchni 80,33 ha, składał się z sześciu budynków: Pałacu wraz z oficynami o łącznej powierzchni zabudowy 1642 m² oraz obiektów przeznaczonych głównie na cele magazynowe, tj. dworku, stajni, spichlerza, wartowni i garaży. Pałac wraz z otoczeniem wpisany został do rejestru zabytków. **Oddział w Nieborowie i Arkadii** dysponował gruntami o powierzchni 562,5 tys. m², w skład których wchodziły: Park w Nieborowie o powierzchni 408,4 tys. m² użytkowany wieczyście oraz Park w Arkadii, w ramach którego grunty o powierzchni 5,6 tys. m² stanowiły własność Oddziału, a pozostały teren (148,5 tys. m²) był przedmiotem użytkowania wieczystego. Na terenie Parków rozlokowanych było 35 zabudowań, w tym trzy⁴⁸ budynki pełniły funkcję muzeów ekspozycyjnych, cztery⁴⁹ były budynkami ekspozycyjnymi, dwa⁵⁰ stanowiły oranżerie, jeden budynek o powierzchni 93,5 m² pn. *Przechowalnia owoców* pełnił funkcję sali edukacyjnej, a pozostałe stanowiły zabudowę pomocniczą. Z 35 zabudowań zlokalizowanych na terenie Oddziału: 33 budynki były przedmiotem użytkowania wieczystego, a dwa (usytuowane na terenie Arkadii) stanowiły własność Muzeum.

Ponad 10 260 m² powierzchni wystawowej w Muzeum

Muzeum (MNW Gmach Główny i Oddziały) na dzień 31 marca 2023 r. dysponowało ogółem 10 265,65 m² powierzchni wystawowej. Według stanu na 31 marca 2023 r. muzealia wystawiano w Gmachu Głównym MNW w 8 galeriach na łącznej powierzchni 7089,1 m²⁵¹. W Oddziałach muzealia były wystawiane, zgodnie ze stanem na dzień na 1 stycznia 2019 r. i 31 marca 2023 r. w: Muzeum Rzeźby (w Pałacu) na powierzchni 333,0 m²; Muzeum Plakatu (w Galerii Format B1)⁵² – 635,43 m²; Muzeum Wnętrz (w Pałacu)– 890,94 m²; Muzeum w Nieborowie i Arkadii (w Pałacu, Manufakturze, Świątyni Diany) – na 1 stycznia 2019 r. na powierzchni 1094,95 m², a na 31 marca 2023 r. – 1317,18 m² (wzrost m.in. w związku z przystosowaniem II piętra Pałacu do celów wystawowych).

Powierzchnia magazynowa na zbiory

Zbiory muzealne wg stanu na 31 marca 2023 r. były magazynowane w Muzeum (w Gmachu Głównym MNW w 16 magazynach na pow. 3024,6 m² i wynajmowanym Magazynie Mebli Zabytkowych w Tarczynie na pow. 1686 m²), w Muzeum Rzeźby (w trzech budynkach na łącznej pow. 707 m², w ww. Magazynie w Tarczynie na pow. 36 m² i Gmachu Głównym na pow. 35 m²), w Muzeum Plakatu na pow. 252,2 m² (Budynek administracyjny), w Muzeum Wnętrz (w 6 budynkach własnych na łącznej pow. 2491,8 m² i wynajmowanej 168,2 m²), w Muzeum w Nieborowie i Arkadii na pow. 401,4 m². Łączna własna powierzchnia magazynowa w MNW Gmach Główny i Oddziałach na dzień 31 marca 2023 r. wynosiła 6 948 m² i była mniejsza o 367,8 m² niż na 1 stycznia 2019 r. (7315,8 m²)⁵³. Powierzchnia

⁴⁸ Pałac – Muzeum wnętrz (1722,2 m²), Manufaktura (1234,4 m²) oraz Świątynia Diany (302,2 m²).

⁴⁹ Domek gotycki (62,4 m²), Przybytek Arcykapłana (301,6 m²), Domek Dozorcy (54,5 m²), Domek Murgrabiego (309,5 m²).

⁵⁰ Lamus (Nowa oranżeria) (128 m²) oraz Oranżeria (573,5 m²).

⁵¹ Na dzień 1 stycznia 2021 r. Galeria Starożytna o powierzchni 719,8 m² była remontowana, a na dzień 31 marca 2023 r. remontowana i przygotowywana do otwarcia, na dzień 31 marca 2023 r. Galeria Sztuki XX i XXI wieku o powierzchni 680,7 m² była w rearanżacji.

⁵² Na dzień 31 marca 2023 r. zmieniono przeznaczenie Galerii B2 o powierzchni 255,6 m² z powierzchni wystawienniczej na magazyn zbiorów bibliotecznych MNW (w 2022 r.).

⁵³ Zmniejszenie wynikało ze zmniejszenia powierzchni na magazyn Malarstwa w MNW Gmach Główny o 676,1 m² oraz zwiększenia w Muzeum Rzeźby powierzchni o 102 m² dla muzealiów rzeźb (w magazynie w Muzeum Wnętrz), zwiększenia w Muzeum Wnętrz powierzchni o 206,26 m² w związku z wyremontowaniem pomieszczeń

Efekty działalności
wystawowej

magazynowa wynajmowana od podmiotów zewnętrznych wynosiła na 31 marca 2023 r. 2036,2 m² (1868 m² w ww. Magazynie w Tarczynie i 168,2 m² w Muzeum Wnętrz) i w stosunku do 1 stycznia 2019 r. wzrosła o 168,2 m².

Muzeum sporządzało i przekazywało do Ministra plany z działalności merytorycznej oraz sprawozdania z działalności merytorycznej za lata 2019–2022 na podstawie przepisów zarządzenia w sprawie nadzoru i kontroli. W latach 2019–2022⁵⁴ w siedzibach MNW Gmach Główny i Oddziałów funkcjonowały wystawy stałe i wystawy czasowe, w tym zorganizowano łącznie dwie nowe wystawy stałe (jedną w MNW Gmach Główny i jedną w Oddziale w Nieborowie i Arkadii) oraz 49 wystaw czasowych (24 w MNW Gmach Główny, pięć w Oddziale w Królikarni, 14 w Oddziale w Wilanowie, dwie w Oddziale w Otwocku Wielkim, cztery w Oddziale w Nieborowie i Arkadii). Niższa liczba zrealizowanych wystaw niż zaplanowana w Muzeum Gmach Główny i Oddziałach wynikała przede wszystkim z epidemii Covid-19. Spadek liczby wystaw czasowych w MNW Gmach Główny w latach 2020–2022 (odpowiednio: 3, 3, 6 wystaw) w stosunku do roku 2019, w którym zrealizowano 13 wystaw, wynikał ze zmniejszenia się frekwencji publiczności z powodu recenzji o obniżeniu się poziomu merytorycznego wystaw w 2019 r., z których część – jak wskazał Dyrektor MNW – nie miała charakteru wystaw, ponieważ prezentowano na nich kopie lub reprodukcje zbiorów oraz z epidemii Covid-19. W Oddziale w Królikarni spadek z 2 wystaw do odpowiednio: 1, 1, 1; w Wilanowie – z 11 do: 1, 1, 1; w Otwocku Wielkim – z 2 do: 0, 0, 0, w Oddziale w Nieborowie i Arkadii – z 2 do: 0, 2, 0, wynikał głównie z epidemii Covid-19, w tym ograniczeń w funkcjonowaniu instytucji i liczby organizowanych wydarzeń. Ponadto niższa liczba wystaw wynikała z potrzeby realizacji prac przygotowawczych do remontu budynku oraz prac nad nową koncepcją funkcjonowania Muzeum (Oddział w Wilanowie), z braku odpowiedniego przygotowania do prezentacji wystawy (Oddział w Otwocku Wielkim), braku zgody na wypożyczenie zbiorów oraz braku obiektów, które mogłyby zostać wykorzystane na wystawie (Oddział w Nieborowie i Arkadii).

W okresie objętym kontrolą NIK, w 2020 r. w czasie epidemii Covid-19, w Muzeum, w tym w Oddziałach udostępniono łącznie dwie wystawy czasowe online. W MNW Gmach Główny udostępniono wystawę pn. *Polska. Siła obrazu*, z której skorzystało ok. 70 tys. internautów, a w Oddziale w Królikarni udostępniono współorganizowaną z partnerem MNW wystawę pn. *Urszula Broll. Atman znaczy oddech*, z której skorzystali internauci (2,3 tys. wyświetleń na Facebooku MNW i Facebooku Królikarni oraz ponad 0,9 tys. na Youtube MNW).

Ponadto MNW Gmach Główny i Oddziały zorganizowały poza swoimi siedzibami siedem wystaw czasowych w kraju (pięć – MNW Gmach Główny, jedną – Muzeum Plakatu, jedną - Muzeum w Nieborowie i Arkadii) oraz pięć za granicą (dwie – MNW Gmach Główny, dwie - Muzeum Plakatu, jedną – Muzeum w Nieborowie i Arkadii).

Frekwencja w wystawach w Muzeum w latach 2019–2023 (do 31 marca) wynosiła ogółem 2634,8 tys. zwiedzających (MNW Gmach Główny – 1233,9 tys., Oddziały – 1400,9 tys.), w tym 633,7 tys. w 2019 r., 420,6 tys. w 2020 r., 568,0 tys. w 2021 r., 857,6 tys. w 2022 r., 154,9 tys. w 2023 r. (do 31 marca). Spadek frekwencji ogółem w latach 2020–2021 w stosunku do roku 2019 (odpowiednio o 34 % i 10 %) spowodowany był ograniczeniami związanymi z epidemią Covid-19. W MNW Gmach Główny i Oddziałach przyjęto odrębne regulaminy zwiedzania określające zasady zwiedzania przez zwiedzających.

(na magazyn zbiorów MNW Gmach Główny, muzealiów z Muzeum Rzeźby i magazyn wydawniczy MNW Gmach Główny).

⁵⁴ Na 2023 r. w MNW Gmach Główny zaplanowano realizację czterech wystaw czasowych: pn. *Bez gorsetu. Camille Claudel i polskie rzeźbiarki XIX wieku* (tytuł roboczy), pn. *Chagall* (tytuł roboczy), pn. *Arkadia*, pn. *Bruno Barbey. Fotografia*.

Przygotowywanie i rozliczanie wystaw niezgodnie z regulacjami i ewidencją księgową

W Muzeum Gmach Główny wystawy czasowe były przygotowywane i rozliczane niezgodnie z obowiązującym Regulaminem zarządzania projektami realizowanymi przez MNW w zakresie organizacji wystaw czasowych. Skontrolowane dwie wystawy nie zawierały m.in. zaopiniowania propozycji wystawy przez Kolegium Kuratorów, opinii merytorycznych dotyczących propozycji wystaw przez Zastępcę Dyrektora ds. Naukowych oraz oświadczeń Dyrektora MNW o przyjęciu do realizacji projektu wystawy. Ponadto w sprawozdaniach z realizacji siedmiu zbadanych wystaw czasowych koszty poniesione na ich organizację nie odpowiadały kosztom tych wystaw w ewidencji księgowej. Zdaniem NIK brak przestrzegania regulacji wewnętrznych oraz niezgodność w zakresie kosztów realizacji wystaw wynikały z niewystarczającego nadzoru Dyrektora MNW nad procesem przygotowania i rozliczania wystaw. Dyrektor podjął działania w zakresie opracowania nowego regulaminu organizacji wystaw czasowych.

Efekty działalności kulturalnej, edukacyjnej, naukowej i wydawniczej

W Muzeum w latach 2019–2022, w ramach działalności kulturalnej, i edukacyjnej zorganizowano łącznie m.in. 3754 odczyty, prelekcje i spotkania, w których uczestniczyło 137 018 osób; 67 seansów filmowych (4067 osób); 145 koncertów (32 230 osób), 4 konkursy (652 osoby), 115 imprez plenerowych (113 003 osoby). Ponadto zrealizowano w ramach Muzealnego Centrum Edukacji Szkolnej 11 338 zajęć muzealnych (lekcji i warsztatów), w tym zrealizowano 780 tematów, w których uczestniczyło 255 478 osób. W ramach działalności naukowej zrealizowano w Muzeum łącznie dziewięć sesji, seminariów i konferencji (udział wzięło 1000 osób) oraz 244 projekty naukowe i badawcze, w tym dotyczące realizowanych wystaw. W Nocy Muzeów w latach 2019 i 2021–2022 w Muzeum uczestniczyło łącznie 27 554 osób. W ramach działalności wydawniczej w Muzeum przygotowano i wydano 184 pozycje wydawniczych (m.in. katalogi, informatory, foldery dotyczące wystaw stałych i czasowych, plakaty, roczniki, książki, ulotki, pocztówki, zakładki), w formie drukowanej o łącznym nakładzie 360 089 egzemplarzy.

Brak aktualizowania POZ Muzeum Gmach Główny i Oddziałów

Plany ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych MNW Gmach Główny i Oddziałów (w Królikarni, Wilanowie, Otwocku Wielkim) sporządzone w latach 2005–2007, nie były w okresie objętym kontrolą NIK aktualizowane corocznie w terminie do dnia 31 marca każdego roku, według stanu na dzień 31 grudnia roku poprzedniego, co stanowiło naruszenie § 5 ust. 1 rozporządzenia w sprawie organizacji i sposobu ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych.

Przykłady

POZ MNW Gmachu Głównego z 2007 r. był nieaktualny, ponieważ m.in. odnosił się do nieaktualnej struktury organizacyjnej (zmienionej Regulaminami organizacyjnymi MNW z 8 listopada 2011 r. i z 16 stycznia 2023 r.). W Schemacie kierowania ochroną zabytków w razie konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych oraz w Schemacie łączności, współdziałania i przekazywania informacji umieszczono nieaktualne dane teleadresowe i nazwy podmiotów, z którymi ma współpracować MNW Gmach Główny; szkic z dyslokacją zabytków malarstwa w pomieszczeniach biurowych MNW Gmach Główny oraz wykazy zabytków przeznaczonych do zabezpieczenia w miejscu użytkowania oraz podlegających przeniesieniu w obrębie Gmachu Głównego MNW były nieaktualne; skład osobowy Zespołu zadaniowego do koordynowania prac zabezpieczających nie został określony (do dnia zakończenia kontroli NIK); w wykazie osób funkcyjnych wytypowanych do karty tożsamości personelu ochrony zabytków nie podano nazwy stanowisk służbowych, zmienionych ww. Regulaminami organizacyjnymi MNW. POZ nie był aktualizowany w latach 2019–2023.

W **POZ Muzeum Rzeźby** z grudnia 2006 r., w arkuszu aktualizacji planu nie dokonano żadnych wpisów, pomimo nabytych nowych obiektów do zbiorów Oddziału, nie zaktualizowano listy zbiorów mających podlegać przemieszczeniu w pierwszej kolejności, nie uaktualniono potrzeb materiałowych ani kosztów niezbędnych dla zabezpieczenia zabytków, a w składzie grupy zabezpieczenia zabytków, w kalkulacji osób niezbędnych do zabezpieczenia zabytków oraz w wykazie pracowników przydzielonych do ochrony zabytków, spośród 11 lub 12 wskazanych w konkretnych grupach osób, według stanu na lipiec 2023 r. tylko trzy osoby były zatrudnione w Oddziale.

POZ Muzeum Plakatu z 2005 r. był nieaktualny m.in. w zakresie zmienionej Regulaminem organizacyjnym MNW z 16 stycznia 2023 r. struktury organizacyjnej, pod względem wykazu i liczby zabytków Oddziału oraz wykazu personelu ochrony zabytków. Ponadto POZ nie zawierał istotnych elementów wymaganych w rozporządzeniu w sprawie organizacji i sposobu ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych dotyczących m.in. kolejności przenoszenia zbiorów; liczby personelu niezbędnego do zabezpieczenia, zapakowania i przeniesienia zbiorów; sposobu transportu; miejsca i trasy rozśrodkowania lub ewakuacji zbiorów.

W **POZ Muzeum Wnętrz** z 2007 r. wykaz pracowników przydzielonych do grupy zadaniowej ochrony i zabezpieczenia zabytków zawierał nieaktualne dane dotyczące pracowników i telefonów kontaktowych.

W wyniku kontroli NIK, Dyrektor MNW w dniu 15 września 2023 r. zaktualizował POZ dla Muzeum Rzeźby, Muzeum Plakatu i Muzeum Wnętrz oraz podjął działania w celu aktualizacji POZ dla MNW Gmach Główny.

Brak POZ Oddziału w Nieborowie i Arkadii

Dyrektor MNW nie zapewnił w latach 2019–2023 opracowania POZ dla **Muzeum w Nieborowie i Arkadii**, wymaganego w § 4 ust. 1 rozporządzenia w sprawie organizacji i sposobu ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych. Plan został wprowadzony dopiero w trakcie kontroli NIK zarządzeniem nr 37/2023 Dyrektora MNW z dnia 3 sierpnia 2023 r. w sprawie wprowadzenia Planu ochrony zabytków Muzeum Narodowego w Warszawie Oddziału – Muzeum w Nieborowie i Arkadii na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych. Plan został opracowany przez pracowników ww. Oddziału we współpracy z pełnomocnikiem Dyrektora MNW (specjalistą ds. obronnych, zarządzania kryzysowego, ochrony zabytków na wypadek konfliktu i sytuacji kryzysowych), zatwierdzony przez Dyrektora MNW oraz uzgodniony z Łódzkim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków i zatwierdzony przez Wójta Gminy Nieborów. Zdaniem NIK brak ww. Planu do 3 sierpnia 2023 r. stanowił zagrożenie dla sprawnego zarządzania i organizacji działań na wypadek konfliktu zbrojnego lub sytuacji kryzysowych w Oddziale, w szczególności ryzykiem zagrożeń związanych z konfliktem zbrojnym na Ukrainie.

Brak prawidłowego zabezpieczenia zbiorów

W latach 2019–2023 Muzeum Gmach Główny, Kamienica Krystalla i dwa Oddziały posiadały niedostosowane do obowiązujących przepisów instrukcje bezpieczeństwa pożarowego. Instrukcje **MNW Gmach Główny** i **Kamienicy Krystalla** nie zostały dostosowane w zakresie ewakuacji zbiorów muzealnych do wymogów wynikających z § 6 pkt 1–8 rozporządzenia w sprawie zabezpieczania zbiorów muzeum przed pożarem, kradzieżą i innym niebezpieczeństwem grożącym ich zniszczeniem lub utratą. Stwierdzono, że ww. instrukcje, w rozdziale *Podstawy prawne opracowania instrukcji* nie odwoływały się do przepisów ww. rozporządzenia. W rozdziałach 15 i 16 ww. instrukcji (*Organizacja i zasady ewakuacji* oraz *Praktyczne sposoby sprawdzania warunków i organizacji ewakuacji ludzi*) odniesiono się tylko do organizacji i zasad ewakuacji ludzi, a nie do organizacji i ewakuacji zbiorów muzealnych w obiektach MNW Gmach Główny i Kamienicy Krystalla. Ponadto zgodnie z § 31 ww. rozporządzenia dyrektorzy muzeów, w terminie 12 miesięcy od dnia wejścia w życie rozporządzenia mieli dostosować opracowane na podstawie dotychczasowych przepisów instrukcje bezpieczeństwa pożarowego i plany ochrony muzeów do wymogów tego rozporządzenia. Instrukcja **Muzeum Rzeźby** nie była na bieżąco aktualizowana. Niezgodnie z pkt 19 ppkt. 7 i 8 instrukcji, karta aktualizacji nie uwzględniała zmian personalnych w Oddziale. W **Muzeum w Nieborowie i Arkadii**, obowiązujące instrukcje nie spełniały wymogów określonych w § 6 ww. rozporządzenia. Zdaniem NIK niedostosowanie instrukcji bezpieczeństwa pożarowego w zakresie braku zasad ewakuacji zbiorów, stanowiło ryzyko dla sprawnego zarządzania i organizacji akcją ewakuacji zbiorów. NIK zauważa, że aktualizacja instrukcji bezpieczeństwa pożarowego powinna następować niezwłocznie po zaistnieniu zdarzenia wymagającego dokonania wpisu.

Brak instrukcji bezpieczeństwa pożarowego Magazynu w Tarczynie

Dyrektor MNW nie opracował Instrukcji bezpieczeństwa pożarowego dla **Magazynu Mebli Zabytkowych w Tarczynie**, co było niezgodne z § 6 ust. 1 rozporządzenia w sprawie ochrony przeciwpożarowej stanowiącym, że właściciele, zarządcy lub użytkownicy obiektów bądź ich części stanowiących odrębne strefy pożarowe, przeznaczonych do wykonywania funkcji użyteczności publicznej, zamieszkania zbiorowego, produkcyjnych, magazynowych oraz inwentarskich, zapewniają i wdrażają instrukcję bezpieczeństwa pożarowego zawierającą elementy określone w pkt 1–9. Instrukcji nie opracowano, pomimo wynajmowania 1686m² powierzchni magazynowej ww. Magazynu w Tarczynie od 1 lipca 1998 r. Zdaniem NIK brak opracowania instrukcji, stanowi ryzyko dla właściwego zabezpieczenia magazynowania i bezpieczeństwa zbiorów muzealnych. Dyrektor w trakcie kontroli NIK poinformował o przygotowaniu instrukcji.

Nieodpowiednie warunki magazynowania zbiorów

Muzeum nie zapewniło odpowiednich warunków magazynowania zbiorów w Magazynie Mebli Zabytkowych w Tarczynie, wynajmowanym od podmiotu zewnętrznego na podstawie umowy najmu z dnia 1 lipca 1998 r., w którym przechowywano zabytkowe meble i zbiory malarstwa współczesnego. W latach 2019–2023 (do 31 marca) w związku z najmem magazynu Muzeum poniosło wysokie koszty z tytułu czynszu w kwocie 3981,7 tys. zł brutto (miesięczny czynsz brutto wynosił od 70,4 tys. zł za styczeń 2019 r. do 94,6 tys. zł za marzec 2023 r.). Ponadto w ww. okresie MNW poniosło koszty przeglądów remontowo-konserwacyjnych magazynu w kwocie 54,3 tys. zł brutto oraz ochrony magazynu w kwocie 1245,1 tys. zł brutto.

Kontrola wykazała, że w budynku magazynowym brak jest wind towarowych i osobowych – transport mebli i innych muzealiów na I i II piętro odbywał się schodami. Muzealia zgromadzono na korytarzach i kilkudziesięciu pomieszczeniach budynku magazynowego. Ciągi komunikacyjne oraz pomieszczenia były zastawione i przepełnione muzealiami, tj. meblami, m.in. szafami, meblami tapicerowanymi, stołami, krzesłami, ramami obrazów itd. oraz częściami mebli. Muzealia przechowywano w pomieszczeniach nie przeznaczonych na magazynowanie zbiorów, tj. w kuchni, łazience, toalecie, garażach. Ponadto stwierdzono w jednym pomieszczeniu spękania tynku oraz zasłonięcie papierem otworu wentylacyjnego. Tylko w korytarzach i w niektórych pomieszczeniach znajdowały się cyfrowe rejestratory wilgotności powietrza i temperatury. Kwestie niewłaściwych warunków magazynowania muzealiów były wskazywane w dokumentach dotyczących kontroli zarządczej jako jedno z kluczowych ryzyk operacyjnych Muzeum w zakresie konserwacji i przechowywania zbiorów. W Muzeum planowano uporządkowanie zbiorów w ww. magazynie i przeniesienie ich w całości lub w części po wybraniu nowej lokalizacji do nowego miejsca, jednak w latach 2019–2023 podejmowano nieskuteczne działania poszukiwania nowej powierzchni magazynowej. Muzeum zgłosiło w 2023 r. akces do najmu powierzchni w budowanym przez NIMOZ – Centralnym Magazynie Zbiorów Muzealnych w Lesznowoli. Zdaniem NIK Muzeum powinno zapewnić odpowiednie warunki magazynowania dla ww. muzealiów.

Niedostosowanie Planu ochrony MNW Gmach Główny do obowiązujących przepisów

Plan ochrony Muzeum Gmach Główny nie został dostosowany do przepisów rozporządzenia w sprawie zabezpieczania zbiorów muzeum przed pożarem, kradzieżą i innym niebezpieczeństwem grożącym ich zniszczeniem lub utratą, pomimo iż zgodnie z § 31 tego rozporządzenia dyrektorzy muzeów, w terminie 12 miesięcy od dnia wejścia w życie rozporządzenia (tj. do końca 2016 r.) mieli obowiązek dostosowania opracowanych na podstawie dotychczasowych przepisów instrukcji bezpieczeństwa pożarowego i planów ochrony muzeów do wymogów tego rozporządzenia. Plan ochrony Muzeum Gmach Główny z 1 lipca 2004 r., nie odnosił się do kradzieży m.in. zbiorów muzealnych. Zdaniem NIK Plan ochrony powinien zawierać wszystkie wymagane elementy określone przepisami prawa dla zabezpieczenia zbiorów, m.in. w sytuacji wystąpienia kradzieży zbiorów.

Niedostosowanie do obowiązujących przepisów instrukcji przygotowania zbiorów do ewakuacji

Obowiązująca w Muzeum Instrukcja przygotowania zbiorów MNW do ewakuacji nie była dostosowana do wymogów określonych w § 28 i nie była aktualizowana zgodnie z § 30 ust. 3 rozporządzenia w sprawie zabezpieczenia zbiorów muzeum przed pożarem, kradzieżą i innym niebezpieczeństwem grożącym ich zniszczeniem lub utratą. W Oddziale w Nieborowie i Arkadii Instrukcja przygotowania zbiorów muzealnych do ewakuacji nie spełniała wymogów określonych w § 28 pkt 2, 3 i 7 ww. rozporządzenia. Pozostałe Oddziały, tj. w Królikarni, w Wilanowie, w Otwocku Wielkim nie posiadały opracowanych instrukcji przygotowania zbiorów do ewakuacji dla zbiorów muzealnych znajdujących się w tych Oddziałach, co było niezgodne z § 30 ust. 1 i 2 ww. rozporządzenia.

W Instrukcji przygotowania zbiorów MNW do ewakuacji⁵⁵ nie zawarto ustaleń wymienionych w § 28 rozporządzenia w sprawie zabezpieczenia zbiorów muzeum przed pożarem, kradzieżą i innym niebezpieczeństwem grożącym ich zniszczeniem lub utratą, tj.: 1) nie określono stref zagrożeń; 2) nie wyznaczono dróg ewakuacji zbiorów; 3) nie określono procedur powiadamiania dyrektora i pracowników muzeum oraz osób tworzących zespoły mające brać udział w ewakuacji zbiorów o powstaniu zagrożenia; 4) nie określono form współpracy w zakresie ewakuacji zbiorów z zewnętrznymi służbami i instytucjami. W konsekwencji w sytuacji konieczności ewakuacji zbiorów działano by w oparciu o dokument, który nie regulował np. kwestii informowania dyrektora ani pracowników o powstaniu zagrożenia, nie wyznaczał dróg ewakuacji zbiorów, czy form współpracy z podmiotami zewnętrznymi zaangażowanymi w ewakuację zbiorów. Natomiast Instrukcja przygotowania zbiorów do ewakuacji w Muzeum w Nieborowie i Arkadii z 2016 r., pomimo jej zaktualizowania w latach 2018, 2020 i 2022, nie określała m.in. stref zagrożeń, a droga ewakuacji zbiorów określona została wyłącznie dla terenu na zewnątrz obiektów budowlanych.

Zdaniem NIK nie podjęto skutecznych działań w zakresie aktualizacji istniejących instrukcji lub sporządzenia nowych, spełniających wymogi określone w przepisach prawa. Dyrektor MNW podjął działania w celu wprowadzenia nowych instrukcji – w trakcie kontroli NIK, zarządzeniem nr 19/2023 z 7 czerwca 2023 r. powołał zespół do przygotowania nowej instrukcji przygotowania zbiorów do ewakuacji w MNW, w tym w Oddziałach, z przewidywanym terminem jej opracowania do 15 października 2023 r.

Przechowywanie 339 obiektów muzealnych w części biurowej MNW Gmach Główny

NIK zwraca uwagę, że w części biurowej MNW Gmach Główny, tj. w ciągach komunikacyjnych i pomieszczeniach biurowych na I i II piętrze znajdowało się 339 szt. obiektów muzealnych, w tym 262 zbiory malarskie (m.in. obrazy) i 77 zabytkowych mebli (m.in. stoły, stoliki, krzesła, fotele, komody, kabinet podróżny, kanapa, wazon), z których korzystało kierownictwo i pracownicy. Przyczyną tego stanu był brak w magazynach zbiorów MNW miejsca do bezpiecznego przechowywania wszystkich muzealiów, warunki w nich panujące w związku ze zbyt dużym stłoczeniem obiektów, stanem infrastruktury budynków, w których magazyny się znajdują oraz niedostosowaniem przestrzeni w tych magazynach do specyfiki zbiorów. NIK zauważa, że zbiory zgromadzone w części biurowej stanowią dziedzictwo kulturowe i powinny być przechowywane w warunkach zapewniających im właściwe magazynowanie. Zdaniem NIK, Dyrektor Muzeum powinien niezwłocznie podjąć skuteczne działania dla zapewnienia miejsca magazynowania dla ww. muzealiów.

Zmiana systemu ewidencjonowania zbiorów muzealnych

W latach 2019–2023 (do 31 marca) w Muzeum prowadzona była elektroniczna ewidencja zbiorów muzealnych w komputerowej bazie danych MONA (system bazodanowy ewidencjonowania i zarządzania zbiorami muzealnymi wprowadzony w latach 1990–2004) oraz prowadzono księgi inwentarzowe w formie papierowej. W 2023 r. (od 21 czerwca) wprowadzono nowy system bazodanowy ewidencjonowania i zarządzania zbiorami muzealnymi MUZA (po migracji danych z systemu MONA).

⁵⁵ Wprowadzonej zarządzeniem nr 28/2015 Dyrektora MNW z dnia 17 listopada 2015 r.

Nieterminowe przeprowadzenie skontrum muzealiów

W MNW Gmach Główny oraz w Oddziale w Królikarni nie dotrzymano terminu przeprowadzenia komisyjnej kontroli zgodności wpisów dokumentacji ewidencyjnej ze stanem faktycznym zbiorów (skontrum) w okresie pięciu lat od daty zakończenia poprzednich kontroli. Było to niezgodne z § 3 ust. 6 rozporządzenia w sprawie zakresu, form i sposobu ewidencjonowania zabytków w muzeach oraz § 3 ust. 14 zarządzenia nr 10/99 Dyrektora MNW z dnia 31 marca 1999 r. w sprawie zasad i sposobu ewidencjonowania dóbr kultury. Muzeum nie zwracało się do Ministra o przedłużenie okresu przeprowadzenia skontrum, który mógł na podstawie § 3 ust. 6 ww. rozporządzenia przedłużyć okres na przeprowadzenie skontrum do 10 lat.

Przykłady

W **MNW Gmach Główny** ostatnie skontra muzealiów zakończyły się w latach od 1996 do 2017 (31 lipca 2017 r.). Ponadto w latach 2019–2023 (do zakończenia kontroli, tj. 18 sierpnia 2023 r.) przeprowadzono w Gmachu Głównym MNW tylko dwa skontra muzealiów, tj. skontrum (od 26 lutego 2020 r. do 31 marca 2021 r.)⁵⁶, w wyniku którego objęto łącznie 9973 szt. muzealiów oraz stwierdzono 286 szt. ubytków i 50 szt. braków (jeden w Zbiorach Sztuki Orientalnej Sztuka Zdobnicza; jeden w Zbiorach Sztuki Orientalnej Varia; 48 w Zbiorach Sztuki Orientalnej Inwentarz ogólny) oraz skontrum (od 1 grudnia 2020 r. do 31 lipca 2021 r.)⁵⁷, w wyniku którego objęto łącznie 219 szt. muzealiów oraz stwierdzono sześć szt. ubytków. Stwierdzono, że w ramach ww. skontrów muzealiów objęto 10 192 szt. muzealiów, co stanowiło tylko 1,4 % posiadanych muzealiów w MNW Gmach Główny (na 31 marca 2023 r. w Gmachu Głównym MNW było 741 663 szt. muzealiów).

W **Muzeum Rzeźby** ostatnie skontrum zabytków w zbiorach Muzeum Rzeźby rozpoczęło się w 2003 r., a zakończenie nastąpiło w 2012 r. (protokół z przeprowadzenia skontrum sporządzono w dniu 31 grudnia 2012 r.). Od 1 kwietnia 2023 r. w MNW nastąpiła zmiana na stanowisku Głównego Inwentaryzatora MNW oraz podejmowane były działania naprawcze w zakresie terminowej realizacji obowiązku przeprowadzenia skontrów. Główny Inwentaryzator otrzymał polecenie przygotowania planu skontrów w MNW Gmach Główny i w Oddziałach do 2028 r.

NIK zwróciła uwagę na konieczność terminowego przeprowadzania skontrów, a także podjęcia skutecznych działań w celu odnalezienia stwierdzonych w wyniku skontrum 133 braków w ramach skontrów przeprowadzonych w Oddziale w Wilanowie⁵⁸ (do zakończenia kontroli NIK odnaleziono sześć obiektów) przez powołany przez Dyrektora MNW zespół spisowy (do 30 września 2023 r.).

Przyjęcie planu skontrów na lata 2023–2028 – wartość dodana kontroli

W wyniku kontroli NIK, Dyrektor MNW zarządzeniem nr 43/2023 z dnia 8 września 2023 r. w sprawie planu skontrów na lata 2023–2028, przyjął plan realizacji skontrów w latach 2023–2028 w MNW Gmach Główny i Oddziałach w Królikarni, Wilanowie oraz Nieborowie i Arkadii, co stanowiło wartość dodaną kontroli.

Prawidłowe przenoszenie muzealiów z wyjątkiem przypadków w Oddziale w Nieborowie i Arkadii

W MNW przestrzegano wymaganych warunków przy przenoszeniu zbiorów w kraju i za granicę oraz uzyskano potrzebne zezwolenia w przypadku wywozu muzealiów za granicę określonych w przepisach rozporządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 15 maja 2008 r. w sprawie warunków,

⁵⁶ Dotyczące muzealiów: Zbiory Sztuki Orientalnej Grafika, Zbiory Sztuki Orientalnej – pomocnicza, Zbiory Sztuki Orientalnej Malarstwo, Zbiory Sztuki Orientalnej Sztuka Zdobnicza, Zbiory Sztuki Orientalnej Varia, Zbiory Sztuki Orientalnej – Inwentarz ogólny, Zbiory Sztuki Orientalnej – Depozyt Milicyjny, Zbiory Sztuki Orientalnej – Księga Dep., Zbiory Sztuki Orientalnej – reprintsy.

⁵⁷ Dotyczące muzealiów: Zbiory Nowych Mediów; Zbiory Nowych Mediów Egzemplarze, Kopie; Zbiory Nowych Mediów Dokumentacja Współczesna; Zbiory Nowych Mediów – Księga Depozytowa.

⁵⁸ Tj. 104 muzealiów w Kolekcji Plakatu Polskiego i 29 muzealiów w Kolekcji Plakatu Obcego.

sposobu i trybu przenoszenia muzealiów⁵⁹. Natomiast w Oddziale w Nieborowie i Arkadii w przypadku trzech umów przeniesienia muzealiów w celu wykonania digitalizacji, wypożyczenia eksponatów i wykonania konserwacji stwierdzono naruszenie przepisów ww. rozporządzenia. W latach 2019–2021 protokołami zdawczo-odbiorczymi przekazano do konsultacji konserwatorskiej 12 muzealiów bez podpisania umowy na jej wykonanie, co było niezgodne z § 2 ww. rozporządzenia (muzealia te pozostały w podmiocie przyjmującym, a po upływie trzech lat od przekazania obiektów podpisana została umowa wykonania konserwacji tych muzealiów). W jednej umowie⁶⁰ nie zawarto postanowień dotyczących wymaganych warunków przechowywania, co było niezgodne z § 2 pkt 5 ww. rozporządzenia, a ponadto we wszystkich poddanych kontroli jedenastu protokołach zdawczo-odbiorczych nie zamieszczono wyceny przekazywanych muzealiów w dniu przenoszenia, a w trzech protokołach nie zamieszczono terminu planowanego zwrotu, co stanowiło naruszenie § 3 ust. 2 pkt. 5 i 6 ww. rozporządzenia.

5.3. Prowadzenie gospodarki finansowej oraz wykorzystanie środków publicznych przez Muzeum

W latach 2019–2023 w Muzeum prowadzono księgi rachunkowe zgodnie przepisami ustawy o rachunkowości i zasadami prowadzenia rachunkowości obowiązującymi w Muzeum. W ramach prowadzonej przez Muzeum gospodarki finansowej stwierdzono jednak nieprawidłowości dotyczące korzystania ze służbowych kart płatniczych oraz dokonania wydatków niezwiązanych z działalnością statutową. Ponadto w zakresie wykorzystania środków publicznych przez Muzeum wystąpiły nieprawidłowości dotyczące rozliczania udzielonych przez Ministra dotacji celowych na zadania inwestycyjne i zadania bieżące dotyczące realizacji programów i zadań w zakresie nieterminowego zwrotu niewykorzystanych części dotacji, nieprawidłowego dokumentowania i zatwierdzania wydatków oraz udzielania zamówień publicznych z naruszeniem regulacji wewnętrznych.

5.3.1. Prowadzenie gospodarki finansowej

Prowadzenie ksiąg rachunkowych w Muzeum

W okresie objętym badaniem prowadzenie ksiąg rachunkowych w MNW zostało uregulowane zarządzeniem nr 25 Dyrektora MNW z dnia 29 grudnia 2017 r. w sprawie zasad prowadzenia rachunkowości w MNW oraz zarządzeniem nr 11/2020 Dyrektora MNW z dnia 3 marca 2020 r. w sprawie zasad rachunkowości w MNW. Zasady rachunkowości były zgodne z wymogami określonymi w ustawie o rachunkowości, w tym m.in. sposobu prowadzenia i wymaganych elementów ksiąg rachunkowych. Zgodnie z pkt 2 Załącznika 1 do ww. zarządzenia nr 11/2020 księgi prowadzone były w siedzibie MNW dla Centrali oraz niesamodzielnych komórek organizacyjnych MNW (tj. Oddziałów w Królikarni, w Wilanowie i w Otwocku Wielkim) oraz w siedzibie Oddziału w Nieborowie i Arkadii dla Muzeum w Nieborowie i Arkadii.

Prawidłowe sporządzanie sprawozdań finansowych

Sprawozdania finansowe za lata 2019–2022 Muzeum przekazywało do akceptacji Ministra jako organizatora Muzeum zgodnie z zasadami rachunkowości MNW. Sprawozdania MNW sporządzono terminowo, w ciągu 3 miesięcy od dnia bilansowego (31 grudnia roku obrotowego). Łączne (scalone) sprawozdania za lata 2019–2022 sporządzono prawidłowo (zawierały elementy wymagane w przepisach ustawy o rachunkowości), zostały one zaopiniowane przez biegłego rewidenta oraz przekazane do akceptacji Ministra. W 2019 r. Muzeum osiągnęło stratę netto w wysokości 3,7 tys. zł, w 2020 r. zysk netto

⁵⁹ Dz. U. Nr 91, poz. 569. Dalej: rozporządzenie w sprawie warunków, sposobu i trybu przenoszenia muzealiów.

⁶⁰ Umowa o współpracy digitalizacji zbiorów zawarta 25 stycznia 2018 r. na realizację programu digitalizacji dokumentów z księgozbioru zabytkowego XVI/XX wieku.

<p>Brak ujęcia obiektów muzealnych o wartości 12,5 tys. zł w ewidencji księgowej</p>	<p>1789,8 tys. zł, w 2021 r. zysk netto 344,5 tys. zł, w 2022 r. stratę netto 2167,1 tys. zł. Straty w 2019 r. i 2022 r. zostały wygenerowane przez wysokie koszty amortyzacji majątku trwałego MNW zakupionego ze środków własnych.</p> <p>W Oddziale w Nieborowie i Arkadii, w ewidencji księgowej na koncie 016 <i>Dzieła sztuki i eksponaty muzealne</i>, za rok 2020 nie został ujęty nabyty w drodze darowizny obiekt o wartości 12 tys. zł a za rok 2021 odnaleziony w zasobach Oddziału obiekt o wartości 500 zł, co było niezgodne z postanowieniami polityki rachunkowości wprowadzonej zarządzeniem Nr 11/2020 Dyrektora MNW z 3 marca 2020 r. w sprawie: zasad prowadzenia rachunkowości w Muzeum Narodowym w Warszawie, zgodnie z którą w księgach rachunkowych ujmuje się wartość posiadanych przez Muzeum dóbr kultury m.in. nieodpłatnie otrzymanych oraz nadwyżki inwentaryzacyjne. Obiekty te nie zostały zaewidencjonowane przez nieuwagę, co zostało skorygowane w trakcie kontroli NIK.</p>
<p>Prawidłowe zwiększenie i zmniejszenie funduszu własnego i funduszu rezerwowego Muzeum</p>	<p>W Muzeum utworzono i prowadzono w ewidencji księgowej fundusz własny (fundusz instytucji kultury) i fundusz rezerwowy. Fundusz własny był corocznie zwiększany na koncie ewidencji księgowej o wartość niepodlegających amortyzacji aktywów trwałych sfinansowanych z dotacji lub otrzymanych nieodpłatnie przez MNW, tj. zakupów muzealiów z dotacji celowych oraz darowizn muzealiów. Fundusz własny został zmniejszony w 2020 r. o wartość osiągniętej straty netto za 2019 r. w kwocie 3673,92 zł i w 2023 r. o wartość osiągniętej straty netto za 2022 r. w kwocie 2 167 088,10 zł. Fundusz rezerwowy został natomiast zwiększony w ewidencji księgowej za poprzedni rok obrotowy, tj. w 2021 r. o zysk za 2020 r. w kwocie 1 789 770,01 zł i w 2022 r. o zysk w 2021 r. w kwocie 344 502,70 zł.</p>
<p>Brak uzgodnienia wartości muzealiów z wartością w ewidencji księgowej</p>	<p>W Muzeum prawidłowo ewidencjonowano i opracowywano muzealia w księgach inwentarzowych. Jednakże wartość muzealiów w latach 2019–2022 nie została uzgodniona z wartością muzealiów w ewidencji księgowej. W opiniach z zastrzeżeniami do sprawozdań finansowych za lata 2019–2022 biegły rewident wskazał, iż nie jest w stanie wypowiedzieć się w zakresie kompletności i prawidłowości ujęcia środków trwałych w bilansie Muzeum. tj. w 2019 r. w kwocie 54 388,5 tys. zł, w 2020 r. – 55 346,4 tys. zł, w 2021 r. – 81 347,6 tys. zł; w 2022 r. – 90 843,2 tys. zł. Przyczyną niezgodności było nieuzgodnienie wartości muzealiów wynikającej z ewidencji księgowej wykazanej w aktywach bilansu w pozycji „inne środki trwałe” z ewidencją szczegółową zawartą w księgach inwentarzowych (księdze pomocniczej). Brak uzgodnienia wynikał z faktu, że Muzeum jest w trakcie sporządzania księgi inwentarzowej, która nigdy finalnie nie została przygotowana. Biegły rewident wskazał, że przygotowanie pełnej ewidencji muzealiów wymaga długiego okresu czasu i w najbliższym czasie Muzeum nie będzie w stanie zakończyć tego procesu. Dyrektor MNW wyjaśnił, że różnica wartości wynika z niemożności dokonania uzgodnienia stanów z poprzednich lat. Spowodowane jest to przede wszystkim dużą ilością eksponatów (ok. 850 tys. sztuk), które zgromadziło MNW od czasu swojego powstania i problemami związanymi z ich wyceną tzn. nabytki z lat 1863–1939 wycenione są w rublach lub w markach i nie dokonano przeliczenia ich wartości na polskie złote; duża część zbiorów takich jak dary, przekazy i zabytki znacjonalizowane na mocy dekretów wydanych w latach 1944–1956 oraz zabytki złożone w MNW w czasie wojny, dzieła przywiezione z kościołów i ziem odzyskanych po 1944 r. nigdy nie zostały wycenione. Ponadto Dyrektor MNW wyjaśnił, że proces wprowadzania danych przebiega powoli, gdyż wymagają one weryfikacji z dokumentacją archiwalną. Dyrektor nie usunął ww. niezgodności w zakresie wartości muzealiów. NIK zauważa, że zgodnie z § 1 ust. 1 rozporządzenia w sprawie zakresu, form i sposobu ewidencjonowania zabytków w muzeach, zabytki przechowywane w muzeach muszą być ewidencjonowane, a dokumentacja ewidencyjna powinna być zgodna ze stanem faktycznym. Ewidencjonowanie zabytków, stosowanie do § 1 ust. 2 pkt. 2 ww. rozporządzenia polega na wpisie dokonanym odpowiednio w inwentarzu muzealiów, prowadzonym w formie księgi inwentarzowej pozwalającym zidentyfikować każdy ze znajdujących się w muzeum zabytków.</p>

Wykonanie planów finansowych Muzeum

Plany finansowe Muzeum na lata 2019–2023 oraz sprawozdania z wykonania tych planów finansowych zostały sporządzone prawidłowo. W planie finansowym na 2019 r. zaplanowano przychody na poziomie 73 129 tys. zł, 2020 r. – 78 850 tys. zł, 2021 r. – 82 759 tys. zł, 2022 r. – 93 643 tys. zł, 2023 r. – 94 451 tys. zł. Wykonanie przychodów z zakresie dotacji podmiotowej w 2019 r. wyniosło 99,5 %, a w latach 2020–2022 w 100 % planu. Wykonanie dotacji celowych w latach 2019–2022 wyniosło odpowiednio: dotacje w ramach programów UE (87,1 %, 72 %, 71 %, 90,7 % planu), inne dotacje Ministra (87,6 %, 98,5 %, 80,2 %, 98,7 % planu). Wykonanie przychodów własnych MNW wyniosło: w 2019 r. 6934 tys. zł (81,6 % planu), w 2020 r. 3436 tys. zł (39,4 %), w 2021 r. 5202 tys. zł (58,2 %), w 2022 r. 9954 tys. zł (80,6 %) ⁶¹. Najwyższe przychody własne Muzeum osiągało ze sprzedaży biletów, usług i wydawnictw. Wykonanie planu finansowego w zakresie wydatków: za 2019 r. wyniosło 65 908 tys. zł (88 % planu), w tym z dotacji Ministra 47 328 tys. zł; za 2020 r. 65 947 tys. zł (83,6 %), w tym z dotacji Ministra 51 193 tys. zł; za 2021 r. 72 482 tys. zł (87,6 %), w tym z dotacji Ministra 51 629 tys. zł; za 2022 r. 87 681 tys. zł (93,6 %), w tym z dotacji Ministra 59 949 tys. zł. Przypadki niższego niż zakładano wykonania przychodów i wydatków w latach 2019–2022 były konsekwencją wygenerowania oszczędności w trakcie realizacji działań finansowanych z dotacji, a w latach 2020–2021 wynikały z ograniczeń liczby podejmowanych działań i liczby zwiedzających w związku z epidemią Covid-19.

Pozyskanie środków od sponsorów

W latach 2019–2022 Muzeum pozyskało środki od sponsorów ⁶² w łącznej kwocie 9638 tys. zł, w tym w 2019 r. – 1736 tys. zł (2,6 % uzyskanych przychodów), 2020 r. – 1276 tys. zł (1,9 %), 2021 r. – 2869 tys. zł (3,9 %), 2022 r. – 3757 tys. zł (4,3 %). Środki sponsorskie pozyskane przez MNW pochodzące ze spółek z udziałem Skarbu Państwa ⁶³ w latach 2019–2022 wyniosły łącznie 7878,3 tys. zł, tj. 81,4 % pozyskanych środków sponsorskich ogółem. Ponadto Muzeum pozyskało w latach 2019–2023 130 tys. zł (30 tys. zł w 2019 r., 30 tys. zł w 2021 r., 30 tys. zł w 2022 r., 40 tys. zł w 2023 r., do 31 marca) od Stowarzyszenia Przyjaciele Muzeum Narodowego w Warszawie na zagraniczne stypendia naukowe dla pracowników MNW, przyznawane na podstawie Regulaminu przyznawania stypendiów zagranicznych fundowanych przez Stowarzyszenie Przyjaciele Muzeum Narodowego w Warszawie ⁶⁴.

⁶¹ W 2019 r. uzyskano ze sprzedaży biletów 3845 tys. zł, ze sprzedaży usług 2610 tys. zł, ze sprzedaży wydawnictw 381 tys. zł, z innych tytułów 98 tys. zł. W 2020 r. uzyskano ze sprzedaży biletów 2267 tys. zł, ze sprzedaży usług 832 tys. zł, ze sprzedaży wydawnictw 210 tys. zł, z innych tytułów 127 tys. zł. W 2021 r. uzyskano ze sprzedaży biletów 3627 tys. zł, ze sprzedaży usług 837 tys. zł, ze sprzedaży wydawnictw 699 tys. zł, z innych tytułów 39 tys. zł. W 2022 r. uzyskano ze sprzedaży biletów 7407 tys. zł, ze sprzedaży usług 1 449 tys. zł, ze sprzedaży wydawnictw 1021 tys. zł, z innych tytułów 77 tys. zł.

⁶² M.in. od spółek Polski Koncern Naftowy Orlen S.A., Totalizator Sportowy Sp. z o.o., PGE Polska Grupa Energetyczna S.A., Powszechny Zakład Ubezpieczeń Spółka Akcyjna, Tarchomińskie Zakłady Farmaceutyczne „Polfa” S.A., Skarbnica Narodowa Sp. z o.o., Polkomtel Sp. z o.o.

⁶³ Polski Koncern Naftowy Orlen S.A., Totalizator Sportowy Sp. z o.o., PGE Polska Grupa Energetyczna S.A., Powszechny Zakład Ubezpieczeń Spółka Akcyjna, PKO Bank Polski S.A., Tarchomińskie Zakłady Farmaceutyczne „Polfa” S.A.

⁶⁴ Wprowadzonego zarządzeniem nr 30 Dyrektora Muzeum Narodowego w Warszawie z dnia 22 listopada 2018 r. i zarządzeniem nr 17/2021 Dyrektora Muzeum Narodowego w Warszawie z dnia 12 marca 2021 r. Zgodnie z Regulaminem o stypendium może się ubiegać każdy pracownik Muzeum, który przedstawi program stypendialny o charakterze badawczym realizującym działania statutowe Muzeum. W latach 2021–2023 stypendia zostały przyznane 13 pracownikom MNW.

**Dokonywanie
wydatków
niezwiązanych
z działalnością
statutową**

Dyrektor MNW dokonał za pomocą służbowej karty płatniczej wydatków niezwiązanych z działalnością statutową Muzeum w kwocie 12,3 tys. zł za zakup odzieży i obuwia, zaakceptowanych przez Głównego Księgowego Muzeum. Było to niezgodne z § 2 ust. 1 Regulaminu przyznawania i korzystania ze służbowych kart płatniczych MNW stanowiącym, że wydatki regulowane służbowymi kartami płatniczymi winny być dokonywane w sposób celowy i oszczędny. Zdaniem NIK zakupy garderoby i jej elementów były wydatkami prywatnymi, związanymi z realizacją osobistych potrzeb, niezależnie od prowadzonej działalności, bądź wykonywanej pracy i nie mogły być finansowane ze środków publicznych, bez względu na to czy i w jakim stopniu są używane w trakcie wykonywania obowiązków służbowych. W wyniku kontroli NIK, Dyrektor MNW zwrócił ze środków własnych na rachunek bankowy Muzeum kwotę 12,3 tys. zł wydatkowaną na zakup odzieży i obuwia.

**Wzrost zatrudnienia
w Muzeum,
zróżnicowane
zatrudnienie
w Oddziałach**

W latach 2019–2022 (wg stanu na 31 grudnia) oraz w 2023 (wg stanu na 31 marca) w Muzeum było zatrudnionych łącznie, odpowiednio: 417; 445; 467; 500; 521 osób, natomiast przeciętne zatrudnienie w latach 2019–2022 w przeliczeniu na pełne etaty wynosiło odpowiednio: 407; 428,56; 436,08; 474,81 etatów. W latach 2019–2023 (na 31 marca) wg stanu na 31 grudnia lat 2019–2022 i 31 marca 2023 r. w MNW Gmach Główny stan zatrudnienia pracowników zwiększył się z 355 do 420, tj.: w 2019 r. – 355 (osoby kierujące – 4, pracownicy merytoryczni – 152, pracownicy administracyjno-techniczni i obsługa – 199); w 2020 r. – 368 (odpowiednio: 5, 158, 205); w 2021 r. – 394 (odpowiednio 5, 158, 231); w 2022 r. – 429 (odpowiednio: 5, 168, 256); w 2023 r. – 420 (odpowiednio: 4, 163, 253). Stan przeciętnego zatrudnienia w liczbie etatów wynosił w ww. okresie wynosił odpowiednio: 346,35; 357,5; 383,85; 419,3; 411,05. Zwiększenie zatrudnienia w latach 2019–2022 było związane ze zmianami na rynku pracy, w tym odchodzeniem z pracy pracowników ze względów ekonomicznych, przejściem na emeryturę, utworzeniem nowych miejsc pracy (nowe komórki organizacyjne), zatrudnieniem osób zwolnionych przez poprzednie dyrekcje, zadaniami statutowymi MNW oraz zwiększeniem zatrudnienia w związku z zapotrzebowaniem zgłaszanym przez kierowników działów.

W latach 2019–2023 (na 31 marca), zatrudnienie w Oddziałach Muzeum było zróżnicowane i wynosiło (razem z kuratorami Oddziałów, kierownikami administracyjno-technicznymi, pracownikami merytorycznymi, pracownikami administracyjno-technicznymi i obsługi) od pięciu osób (Muzeum Wnętrz) do 76 osób (Muzeum w Nieborowie i Arkadii)⁶⁵. Stan przeciętnego zatrudnienia według stanu na 31 grudnia lat 2019–2022 i 31 marca 2023 r. wg liczby etatów w ww. okresie wynosił odpowiednio: Muzeum Rzeźby (12,5; 11,25; 11,3; 9,75; 9,3), Muzeum Plakatu (13,25; 14; 14,83; 15,25, 16); Muzeum w Nieborowie i Arkadii (75; 76; 76; 73; 70), Muzeum Wnętrz (7; 5; 6; 6; 6).

**Nieterminowe
składanie
oświadczeń
o dokonanych
wydatku przez
Dyrektora MNW**

Dyrektor MNW czterokrotnie złożył oświadczenia o dokonanych wydatku w łącznej kwocie 4,3 tys. zł z naruszeniem terminu wskazanego w § 3 ust. 1 Regulaminu przyznawania i korzystania ze służbowych kart płatniczych MNW, zgodnie z którym użytkownik zobowiązany jest do przedłożenia faktury, rachunku lub innego równoważnego dowodu księgowego dokumentującego operację finansową dokonaną za pomocą służbowej karty płatniczej w terminie 5 dni od dnia dokonania operacji finansowej na terenie kraju i 14 dni od dnia zakończenia podróży służbowej poza granicami kraju. NIK nie podzieliła złożonych wyjaśnień w zakresie przyczyn nieterminowego złożenia oświadczeń, tj. po otrzymaniu wykazu transakcji z banku, wpłynięciu wykazu transakcji kartą oraz ze względu na wymianę korespondencji z hotelem. Zdaniem NIK wskazane przyczyny nie zwalniały Dyrektora z obowiązku składania oświadczeń w terminach określonych w regulacjach wewnętrznych Muzeum.

⁶⁵ W Muzeum w Nieborowie i Arkadii zatrudnienie wynosiło od 70 do 76, w Muzeum Plakatu – od 13 do 16, w Muzeum Rzeźby – od dziewięciu do 12, w Muzeum Wnętrz – od pięciu do siedmiu osób.

Prawidłowe na ogół przyznawanie wynagrodzeń

W Muzeum, w objętym kontrolą 2022 r., przyznawano wynagrodzenia Dyrektorowi Muzeum, zastępcom i pełnomocnikom Dyrektora oraz pracownikom merytorycznym, zgodnie z przepisami ustawy z dnia 3 marca 2000 r. o wynagradzaniu osób kierujących niektórymi podmiotami prawnymi⁶⁶, i rozporządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 22 października 2015 r. w sprawie wynagradzania pracowników instytucji kultury⁶⁷. W okresie objętym kontrolą w MNW obowiązywał Regulamin Wynagradzania MNW, wprowadzony zarządzeniem nr 19 Dyrektora MNW z dnia 15 lipca 2019 r., określający warunki wynagrodzenia za pracę i przyznawania innych świadczeń związanych z pracą.

Brak skutecznego systemu monitorowania czasu pracy, przypadki naruszenia Regulaminu Pracy

W okresie objętym kontrolą NIK, w Muzeum Gmach Główny brak było skutecznego systemu monitorowania czasu pracy umożliwiającego prawidłowe jego ewidencjonowanie. W konsekwencji wielokrotnie dochodziło do naruszenia Regulaminu Pracy poprzez: 1) niezgodną z § 18 ww. Regulaminu długość czasu pracy pracowników – czas pracy pracowników działalności podstawowej i administracji, zatrudnionych w pełnym wymiarze wynosi 8 godzin dziennie i 40 godzin tygodniowo w przeciętnie pięciodniowym tygodniu pracy w trzymiesięcznym okresie rozliczeniowym (w kwietniu 2023 r. 28 z 40 objętych badaniem pracowników świadczyło pracę krócej niż 8 godzin); 2) niewypełnienie obowiązku wynikającego z § 20 ust. 2 ww. Regulaminu potwierdzania faktu przybycia do pracy/wyjścia z pracy kartą elektroniczną, tym samym brakowało w ewidencji godziny zakończenia pracy w danym dniu (w przypadku 11 z 40 badanych osób); 3) nieprowadzenie ewidencji nieobecności w pracy, spóźnień do pracy, a także odpracowania czasu nieobecności usprawiedliwionej, co było niezgodne z § 25 ww. Regulaminu, stanowiącym, że ewidencja nieobecności w pracy, spóźnień pracy, a także odpracowania czasu nieobecności usprawiedliwionej jest prowadzona przez Dział Spraw Pracowniczych – dla pracujących w Gmachu Głównym MNW i wszystkich Oddziałach poza Muzeum w Nieborowie i Arkadii.

Brak wprowadzenia regulacji dotyczącej stawek za wynajem powierzchni muzealnych

Dyrektor MNW nie wprowadził regulacji dotyczącej stawek za wynajem powierzchni muzealnych dla osób i podmiotów zewnętrznych⁶⁸, które w MNW Gmach Główny i Oddziałach w Królikarni, Wilanowie i Otwocku Wielkim stosowano od czerwca 2020 r. W latach 2019–2023 (do 31 marca) zawarto łącznie 84 umowy najmu: 32 dotyczące Gmachu Głównego MNW, 22 – Oddziału w Królikarni, 7 – Oddziału w Wilanowie, 23 – Oddziału w Otwocku Wielkim. W Muzeum opracowano dokument pn. Cennik udostępnienia powierzchni muzealnych w MNW oraz Oddziałach (w Królikarni, Wilanowie, Otwocku Wielkim) oraz dokument pn. Regulamin udostępniania powierzchni należących do Muzeum Narodowego w Warszawie („Załącznik nr 2 do Zarządzenia nr” – brak). Cennik i regulamin nie zostały wprowadzone w życie. Dyrektor MNW wyjaśnił, że ceny udostępnienia powierzchni muzealnych, po przygotowaniu propozycji zwaloryzowanego cennika, stosowano w MNW Gmach Główny i Oddziałach od czerwca 2020 r. w ramach umów indywidualnych z kontrahentami. Zdaniem NIK stosowanie od czerwca 2020 r., tj. przez ponad trzy lata cen najmu, bez wprowadzenia ich w formie obowiązującej regulacji było działaniem nierzetelnym.

Prawidłowe rozliczanie umów najmu, z wyjątkiem jednej umowy

W Muzeum Gmach Główny prawidłowo zawierano i rozliczano umowy najmu powierzchni Muzeum na rzecz podmiotów zewnętrznych, uzyskując z tego tytułu łączne przychody w kwocie 5018,9 tys. zł. Umowy rozliczano zgodnie z zasadami określonymi w ustawie o rachunkowości i regulacjach wewnętrznych MNW. W **Oddziale w Nieborowie i Arkadii** niezgodnie z § 3 zarządzenia w sprawie określenia wysokości stawek czynszu, w 2022 r. oraz 2023 r. (do 31 lipca) nie uaktualniono wysokości czynszu lokalu mieszkalnego

⁶⁶ Dz. U. z 2019 r. poz. 2136.

⁶⁷ Dz. U. poz. 1798. Dalej: rozporządzenie w sprawie wynagrodzeń pracowników instytucji kultury.

⁶⁸ W Gmachu Głównym MNW oraz w Oddziałach MNW w Królikarni, Wilanowie, Otwocku Wielkim.

Działania w sprawie zwrotu powierzchni wynajmowanej Muzeum Wojska Polskiego

o powierzchni 68,8 m²⁶⁹. Pomimo wzrostu wskaźnika, do 31 lipca 2023 r. w Oddziale nie podjęto działań skutkujących kolejną waloryzacją. Gdyby Oddział wypowiedział w kwietniu 2023 r. dotychczasową wysokość stawki miesięcznego czynszu, od 1 sierpnia 2023 r. osiągałby miesięczne przychody w wysokości 482,29 zł. Powyższe było działaniem niegospodarnym i skutkowało uszczupleniem w okresie od 1 sierpnia 2022 r. do 31 lipca 2023 r. przychodów z tytułu najmu lokalu o kwotę 429,24 zł. Waloryzacji stawki czynszu najmu nie dokonano z uwagi na niedopatrzenie pracownika Oddziału.

W latach 2019–2023 Muzeum wynajmowało na podstawie umowy najmu z dnia 11 września 1996 r. dla Muzeum Wojska Polskiego (MWP) powierzchnię 4506 m² w Gmachu Głównym MNW (część skrzydła VI i VII) i powierzchnię 23 650 m² terenu zewnętrznego na działalność MWP, uzyskując w latach 2019–2023, do 31 marca przychody w kwocie 3 017,2 tys. zł. Dyrektor MNW od 2020 r. pozostawał w kontakcie z dyrekcją MWP, co doprowadziło do spotkania przedstawicieli muzeów 25 lipca 2023 r., m.in. w sprawie przejścia przez MNW części pomieszczeń przed ostatecznym opuszczeniem MWP budynków oraz przygotowaniem drogi budowlanej na czas inwestycji Centrum Konserwatorsko-Magazynowego MNW. Dyrektor MWP w trybie art. 29 ust. 1 pkt 2 lit. f ustawy o NIK poinformował m.in., że nie jest obecnie możliwe wskazanie daty rocznej i miesięcznej przeniesienia muzealiów MWP do nowej siedziby w Muzeum Cytadeli Warszawskiej i zwrotu wynajmowanych pomieszczeń MNW. Poinformował, że według przyjętych założeń wynikających z realnych możliwości MWP do końca roku zostanie przekazane MNW pomieszczenie dotychczasowych połączonych wystaw „Wojsko II Rzeczypospolitej – Kampania Wrześniowa 1939 r.”, bezpośrednio połączone z pomieszczeniami MNW. W 2024r., w zależności od sytuacji i możliwości, zostanie zwrócony ciąg sal wystawowych I piętra (strona północna lub południowa). Dalsze przekazywanie pomieszczeń będzie możliwe i jest uzależnione od ukończenia pomieszczeń magazynów MWP w Muzeum Historii Polski oraz przeniesieniu zbiorów z magazynów i sal wystawowych MWP – termin zakończenia tego procesu jest obecnie niemożliwy do określenia, natomiast pierwsze prace związane z przemieszczaniem bojowego sprzętu ciężkiego i lotniczego w Parku Plenerowym MWP miały zostać rozpoczęte we wrześniu 2023 r.

Prawidłowe rozliczanie należności i zobowiązań

W MNW terminowo składano kwartalne sprawozdania o stanie należności oraz wybranych aktywów finansowych (Rb-N) i kwartalne sprawozdania o stanie zobowiązań według tytułów dłużnych oraz poręczeń i gwarancji (Rb-Z) za kwartały 2019–2023 r. (I kwartał). Nie stwierdzono nieprawidłowości w rozliczeniu wybranych losowo należności wymagalnych za IV kwartał 2021 r. – IV kwartał 2022 r. W zakresie zbadanych należności wymagalnych Muzeum prawidłowo ustalało wysokość tych należności i dochodziło ich zapłaty, zgodnie z zasadami prowadzenia rachunkowości w MNW, uzyskując zapłatę należności i odsetek lub dochodziło należności na drodze sądowej. W okresie I kwartał 2019 r.–I kwartał 2023 r. umorzono przeterminowane należności w wysokości

⁶⁹ Ostatnią aktualizację stawki czynszu przeprowadzono 15 lipca 2021 r. z datą obowiązywania od 1 listopada 2021 r. w wysokości 383,22 zł miesięcznie. W dniu 29 marca 2022 r. zostało ogłoszone obwieszczenie nr 11/2022 Wojewody Łódzkiego z 29 marca 2022 r. w sprawie ustalenia wysokości wskaźników przeliczeniowych kosztu odtworzenia 1 m² powierzchni użytkowej budynków mieszkalnych dla województwa łódzkiego z wyłączeniem miasta Łodzi i dla miasta Łodzi, na okres półroczny: II i III kwartał 2022 r. Przy założeniu, że wypowiedzenie dotychczasowej stawki czynszu nastąpiłoby w kwietniu 2022 r., nowa stawka czynszu w wysokości 418,99 zł miesięcznie, powinna obowiązywać od 1 sierpnia 2022 r. W dniu 27 marca 2023 r. zostało ogłoszone Obwieszczenie nr 7/2023 Wojewody Łódzkiego z 27 marca 2023 r. w sprawie ustalenia wysokości wskaźników przeliczeniowych kosztu odtworzenia 1 m² powierzchni użytkowej budynków mieszkalnych dla województwa łódzkiego z wyłączeniem miasta Łodzi i dla miasta Łodzi, na okres półroczny: II i III kwartał 2023 r.

Wykazanie w Rb-N i Rb-Z za I kwartał 2023 r. danych niezgodnych z ewidencją księgową

2726,93 zł. Badanie należności w kwocie 2651,18 zł (97,2 %) wykazało, że umorzono je zgodnie z zasadami prowadzenia rachunkowości w MNW.

W sprawozdaniach Rb-N i Rb-Z za I kwartał 2023 r. złożonych do Ministerstwa w dniu 14 kwietnia 2023 r. wykazano należności wymagalne i zobowiązania wymagalne niezgodnie z danymi w ewidencji księgowej⁷⁰. Ponadto Oddział w Nieborowie i Arkadii przekazał do MNW Gmach Główny niezgodne ze stanem faktycznym dane do RB-N za I kwartał 2023 r., w których nie wykazał należności wymagalnych w kwocie 1230 zł. Stanowiło to działanie nierzetelne i skutkowało przekazaniem do Ministerstwa danych niezgodnych ze stanem faktycznym. W dniu 5 lipca 2023 r. Muzeum złożyło do Ministerstwa korektę Rb-N i Rb-Z za I kwartał 2023 r. Złożenie korekty sprawozdań wynikało z analizy sald kont zespołu „2” i kartoteki, w której stwierdzono różnice między kwotami wykazanymi w pierwotnych sprawozdaniach a ewidencją księgową oraz nieprawidłowego przyporządkowania dłużników. NIK zauważa, że ww. sprawozdania Muzeum, jako jednostki sektora finansów publicznych, powinny być sporządzane zgodnie z danymi wynikającymi z ewidencji księgowej.

Funkcjonowanie kontroli zarządczej, zidentyfikowane ryzyka operacyjne

W latach 2019–2023 (do 31 marca) realizację kontroli zarządczej i zarządzania ryzykiem w MNW regulowało zarządzenie nr 25 Dyrektora MNW z dnia 22 listopada 2011 r. w sprawie ustalenia Regulaminu Kontroli Zarządczej oraz Modelu zarządzania ryzykiem w MNW i jego Oddziałach. Dyrektor MNW, zgodnie z § 16 ust. 1 Regulaminu Kontroli Zarządczej, powołał Komisję ds. zarządzania ryzykiem, której celem była koordynacja i wspieranie Dyrektora MNW i jego zastępców w zakresie zarządzania ryzykiem. W wyniku badania procesu zarządzania ryzykiem w Muzeum w latach 2022–2023 stwierdzono, że kierownicy komórek organizacyjnych i pracownicy zatrudnieni na samodzielnych stanowiskach pracy sporządzali raz na sześć miesięcy oświadczenia o stanie realizacji zadań w obszarze kontroli zarządczej w ramach powierzonych im obowiązków kontroli i nadzoru (oświadczenia za I i II półrocze 2022 r., za cały 2022 r. i I kwartał 2023 r.). Ww. komisja przekazywała Dyrektorowi MNW uwagi i wnioski z samooceny. W zbiorczych rejestrach oraz ocenie ryzyka MNW i jego Oddziałów za styczeń 2023 r. oraz za 2022 r. wskazano na kilkadziesiąt zidentyfikowanych ryzyk operacyjnych/skutków na podstawie arkuszy oceny składanych przez kierowników komórek organizacyjnych i pracowników MNW⁷¹.

Prawidłowe zbywanie składników majątkowych, z wyjątkiem sprzedaży w Oddziale w Nieborowie i Arkadii

W okresie objętym kontrolą w MNW Gmach Główny sprzedano zbędne składniki majątkowe za kwotę 36,5 tys. zł. Sprzedaży składników (laptopa, telefonu i trzech samochodów) na łączną kwotę 34,9 tys. zł (tj. 95,6 %) dokonano prawidłowo. W **Oddziale w Nieborowie i Arkadii** sprzedaży samochodu osobowego za kwotę 22,1 tys. zł dokonano niezgodnie z wymogami rozporządzenia w sprawie zasad organizowania przetargu na sprzedaż środków trwałych, tj.: w ofercie nie ustalono wadium w wysokości 10 % ceny

⁷⁰ W sprawozdaniu Rb-N, nie wykazano w poz. N.4 należności wymagalnych w wysokości 13 519,50 zł, zawyżono pozostałe należności w poz. N.5 o kwotę 38 148,51 zł, zawyżono gotówkę i depozyty w poz. N.3 o 80 zł, a w sprawozdaniu Rb-Z zawyżono wymagalne zobowiązania w poz. E.4 o kwotę 14 093,76 zł, zaniżono kwotę kredytów i pożyczek w poz. E.2. o 18 zł oraz błędnie kwalifikowano dłużników należności.

⁷¹ Wskazano m.in. na ryzyko uszkodzenia obiektów zabytkowych przechowywanych w magazynach z uwagi na ich nadmierne zagęszczenie oraz brak przestrzeni oraz warunków przechowywania adekwatnych do potrzeb; niepełne przygotowanie Gmachu Głównego Muzeum do działań ratowniczych w zakresie ewakuacji zbiorów oraz w przypadku nadzwyczajnych zagrożeń oraz brak przeprowadzonych działań praktycznych, w formie testów i ćwiczeń z ewakuacji zbiorów galerii i magazynów; zagrożenie dla bezpieczeństwa zbiorów wynikające ze złego stanu pomieszczeń magazynowych oraz niedoboru i zużycia mebli, w których są przechowywane; niespełniającej przepisów instalacji elektrycznej; brak oświetlenia awaryjnego na części korytarzy i klatek schodowych (utrudniona droga ewakuacji w przypadku pożaru); niezgodną z przepisami prawa instalację przeciwpożarową hydrantową; brak specjalistycznej instalacji gaszenia pożaru; nieprzeprowadzenie próbnych ćwiczeń ewakuacji z galerii itd.

wywoławczej, co było niezgodne z § 7 rozporządzenia; ogłoszenie o przetargu zamieszczono na stronie internetowej Oddziału wyznaczając 11 dniowy termin przesyłania ofert niezgodnie z § 8 ust. 2 rozporządzenia, ponieważ między datą obwieszczenia o przetargu a terminem przetargu powinno upłynąć co najmniej 14 dni; nie zamieszczono w codziennej prasie lokalnej ogłoszenia o wystawieniu na sprzedaż samochodu, co stanowiło naruszenie § 10 ust. 1 rozporządzenia; na protokole z procedury sprzedaży samochodu, nie podpisał się nabywca ani nie poczyniono wzmianki o przyczynie braku jego podpisu, co stanowiło naruszenie § 23 ust. 1 pkt 9 rozporządzenia.

Stan techniczny obiektów, dostosowanie dla osób z niepełnosprawnościami

Stan techniczny obiektów budowlanych Muzeum był zróżnicowany. Obiekty budowlane w większości (budynki o charakterze zabytkowym) wymagają modernizacji i remontów na zewnątrz i wewnątrz oraz nie były w pełni dostosowane dla osób z niepełnosprawnościami, natomiast posiadały udogodnienia określone w przepisach rozporządzenia w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie oraz udogodnienia w zwiedzaniu dla osób niewidzących i słabowidzących oraz osób niesłyszących. W latach 2019-2023 (do zakończenia kontroli NIK) podejmowano działania w celu poprawy stanu technicznego obiektów budowlanych w MNW Gmach Główny i Oddziałach.

Przykłady

W **MNW Gmach Główny**, w stanie technicznym Gmachu Głównego stwierdzono, m.in. odpadający tynk i graffiti na elewacji zewnętrznej, korozję na bramach metalowych Dziedzińca Głównego i Dziedzińca Lorentza, pęknięcia i ubytki w posadzkach i schodach wejściowych na ww. Dziedzińcach, zniszczoną podłogę PCV i brudne ściany w Pracowni Konserwacji Malarstwa na Płótnie, uszkodzoną ławkę w Parku na Książęcem (teren MNW). Dyrektor MNW, wyjaśnił, że podjęto działania w celu poprawy stanu technicznego. Obiekt budowlany Gmachu Głównego MNW nie został w pełni dostosowany do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, w tym poruszających się na wózkach inwalidzkich w zakresie przestrzeni manewrowej w toaletach o wymiarach co najmniej 1,5m x 1,5m. Stwierdzono, że toalety dla osób niepełnosprawnych: na Poziomie (-1) obok Sali kinowej toaleta damsko-męska (przestrzeń manewrowa 1,41m x 2,21m), na Parterze w Holu toaleta męska (przestrzeń manewrowa 1,56m x 1,10m) i toaleta damska (przestrzeń manewrowa 2,20m x 0,90m); na I piętrze w Galerii Sztuki XIX wieku toaleta koedukacyjna (przestrzeń manewrowa 1,31m x 1,25m) oraz na II Piętrze w części biurowej – nie spełniały wymaganej przestrzeni manewrowej w przepisach rozporządzenia w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie. Ponadto pięć toalet (cztery w części dla zwiedzających i jedna w części biurowej) nie posiadało oznakowania na drzwiach toalety lub drzwiach kabiny o dostępności na potrzeby osób z niepełnosprawnościami. Niespełnienie wymaganej w przepisach wielkości przestrzeni manewrowej w toaletach wynikało z ograniczeń układu architektoniczno-konstrukcyjnego budynku. Budynek został zaprojektowany i wybudowany przed II wojną światową i jego układ odzwierciedlał program funkcjonalno-użytkowy spełniający ówczesne wymogi przepisów prawa. Brak oznakowania toalet dla niepełnosprawnych wynikało z ich zniszczenia lub zaginięcia oznakowania, przy czym w MNW trwają prace nad stworzeniem spójnego programu wizualizacji oznakowania.

W zakresie udogodnień w zwiedzaniu dla osób niewidzących i słabowidzących oraz dla osób niesłyszących, w holu szatniowym MNW Gmach Główny znajdował się plan tyflograficzny, dostępny również w wersji przenośnej, którą można wypożyczyć w Informacji w Gmachu Głównym MNW. W Galerii Faras i Galerii Sztuki Starożytnej znajdowały się tzw. ścieżki dotykowe złożone z kopii wybranych obiektów. Tyflografiki obrazów i innych dwuwymiarowych („płaskich”) dzieł opracowywane były w miarę potrzeb i drukowane na papierze mikrokapsułkowym. Materiały te wykorzystywane były podczas oprowadzeń z audiodeskrypcją oraz w trakcie oprowadzeń dla grup zorganizowanych z niepełnosprawnością wzroku. Ponadto w uzgodnieniu z konserwatorami i opiekunami poszczególnych zbiorów, osoby z niepełnosprawnością wzroku mogą dotykać niektórych, oryginalnych obiektów (w rękawiczkach). Do wybranych obiektów prezentowanych we wszystkich galeriach stałych zostały przygotowane audiodeskrypcje (audiodeskrypcje powstają także do wybranych dzieł prezentowanych na wystawach czasowych). Muzeum Gmach Główny było wyposażone także w lupy elektroniczne, które można wypożyczyć na czas wizyty.

W **Muzeum Rzeźby** stwierdzono, że Pałac nie jest dostosowany do potrzeb osób z niepełnosprawnościami (brak dostępu do budynku i na kondygnacje, w tym podjazdu dla osób poruszających się na wózkach inwalidzkich oraz brak toalety dostosowanej dla osób z niepełnosprawnościami). Ponadto na budynku były widoczne miejscowe spękania i zacieki, złuszczenia farby, w pomieszczeniu socjalnym ślady wilgoci i zagrzybienia przy łączniku (przejściu) do Kuchni Pałacowej; graffiti na ścianie ceglanej na murach przy grocie oraz na tarasie z tyłu budynku. Ponadto wyłączona z użytkowania od 2020 r. Kuchnia Pałacowa, posiadała liczne miejscowe zawilgocenia i zagrzybienia, a w Domku Administracyjnym tynki były miejscowo popękane ze śladami zacieków.

W **Muzeum Plakatu** stwierdzono, że obiekty budowlane dostosowano dla osób z niepełnosprawnościami, w tym poruszających się na wózkach inwalidzkich, w zakresie wejść do budynków i pomieszczeń higieniczno-sanitarnych. Budynek administracyjno-techniczny był w dobrym stanie technicznym (został w znacznej części zmodernizowany), natomiast Galeria Format B1 znajdowała się w stanie technicznym, wymagającym przeprowadzenia remontu (zaplanowano przeprowadzenie prac budowlanych i modernizacyjnych w celu utworzenia galerii stałej). Budynek administracyjno-techniczny z magazynami, przez ostatnie 10 lat przeszedł gruntowne remonty.

W **Muzeum Wnętrz** stwierdzono, że na elewacji Pałacu widoczne były zacieki, zabrudzenia, zarysowania oraz uszkodzenia. Między Pałacem a oficyną zachodnią zawieszono dwie tabliczki, ostrzegające osoby zwiedzające o możliwości spadku tynku. Bariery zewnętrzne na balkonach, pod arkadami od strony ogrodu były zardzewiałe. Muzeum Wnętrz podjęło działania mające na celu odrestaurowanie zewnętrznej elewacji Pałacu. W 2022 r. sporządzony został projekt budowlany i w styczniu 2023 r. wystąpiono z wnioskiem do Mazowieckiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków o wydanie pozwolenia na prowadzenie robót budowlanych. Zwiedzającym udostępnione były pomieszczenia wewnętrzne, usytuowane na parterze oraz na pierwszym piętrze Pałacu. Wewnątrz budynek utrzymany był w dobrym stanie technicznym, podłogi oraz ściany zostały odnowione i wyremontowano sanitariaty. Obiekt był w części przystosowany do zwiedzania przez osoby z niepełnosprawnościami, poruszające się na wózkach inwalidzkich. Dotyczyło to pierwszej kondygnacji Pałacu, podłogi poszczególnych pomieszczeń położone były na tym samym poziomie, nie występowały przeszkody w postaci progów, wyremontowano toaletę z uwzględnieniem potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Pierwsze piętro Pałacu nie było dostępne dla osób z niepełnosprawnościami ze względu na brak windy lub pochylni, umożliwiających pokonanie różnicy poziomów. Osoby z niepełnosprawnościami mogły się natomiast swobodnie poruszać po zabytkowym parku o dobrym stanie technicznym alejek parkowych. W oficynie zachodniej Pałacu urządzono pomieszczenia biurowe, wyposażone w typowy sprzęt biurowy, będący w dobrym stanie technicznym oraz wyremontowane toalety. W oficynie wschodniej znajdowały się pomieszczenia gospodarcze - ta część Pałacu nie była udostępniana osobom zwiedzającym.

W **Muzeum w Nieborowie i Arkadii** w stanie technicznym obiektów stwierdzono uszkodzenia elementów dachówki ceramicznej Pałacu, odkształcenia rynien i rur spustowych i powstałe w związku z tym zacieki, liczne pęknięcia i ubytki tynku, w szczególności w rejonie wieży wschodniej i zachodniej, pęknięcia nadproży okiennych oraz tympanonu południowego, wymagającą konserwacji i malowania stolarkę zewnętrzną. Na budynku Manufaktury stwierdzono liczne pęknięcia i ubytki farby ścian zewnętrznych oraz wymagającą konserwacji i malowania stolarkę zewnętrzną w części południowo-wschodniej budynku. W Świątyni Diany stwierdzono zawilgocenia części fundamentowej, pęknięcia i liczne ubytki tynku ścian zewnętrznych budynku, szczególnie w portykach, pęknięcie ściany wewnątrz budynku w sali głównej, degradację schodów kamiennych. W lipcu 2021 r. Łódzki Wojewódzki Konserwator Zabytków wydał zalecenia pokontrolne dotyczące konieczności wykonania prac konserwatorskich i budowlanych dotyczących dachu, elewacji i opaski drenażowej Pałacu w Nieborowie w terminie do 31 grudnia 2022 r. (przedłużonym do 2026 r.). Jednocześnie Łódzki Wojewódzki Konserwator Zabytków nakazał wykonanie w 2023 r. równoległe z pracami przedprojektowymi, uszczelnienia pokrycia dachowego oraz naprawy orywnowania Pałacu lub poszukania rozwiązań tymczasowych pozwalających na zabezpieczenie zabytku przed działaniem wód opadowych⁷². Obiekty Oddziału były przystosowane dla osób z niepełnosprawnościami poruszających się na wózkach inwalidzkich do zwiedzania

⁷² W listopadzie 2022 r. Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Łodzi wydał decyzję zezwalającą na prowadzenie interwencyjnej bieżącej konserwacji tynków oraz napraw w strefie dachowej Pałacu w Nieborowie. W 2023 r. Minister przyznał dotację celową w kwocie 500 tys. zł na I etap prac dotyczących wykonania badań niezbędnych do sporządzenia dokumentacji konserwatorsko-budowlanej.

Brak przeglądów stanu technicznego obiektów budowlanych w trzech Oddziałach

w części parterowej, przy wejściach do budynków zamontowano drewniane podjazdy. Ogólnodostępne pomieszczenia higieniczno-sanitarne umieszczone zostały w budynku odrębnym, jedno z nich było przystosowane dla osób z niepełnosprawnościami spełniając warunki określone w § 86 ust. 1 pkt 1–4 i ust. 2 rozporządzenia w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie. Obiekty nie były wyposażone w udogodnienia dla osób niewidzących i słabowidzących. Dla osób niesłyszących w trzech kasach biletowych zamontowano pętle indukcyjne (dwie w Nieborowie, jedną w Arkadii).

W Muzeum Rzeźby, Muzeum Wnętrz oraz Muzeum w Nieborowie i Arkadii wystąpiły nieprawidłowości w zakresie przeprowadzenia przeglądów stanu technicznego obiektów.

Przykłady

W **Muzeum Rzeźby**, w 2020 r. nie przeprowadzono rocznego przeglądu stanu technicznego trzech obiektów budowlanych: Pałacu, Kuchni Pałacowej i Domku Administracyjnego, wymaganego w art. 62 ust. 1 pkt 1 lit. a–c Prawa budowlanego. Stosownie do ww. przepisów obiekty budowlane powinny być w czasie ich użytkowania poddawane przez właściciela lub zarządcę kontroli okresowej, co najmniej raz w roku, polegającej na sprawdzeniu stanu technicznego: a) elementów budynku, budowli i instalacji narażonych na szkodliwe wpływy atmosferyczne i niszczące działania czynników występujących podczas użytkowania obiektu, b) instalacji i urządzeń służących ochronie środowiska, c) instalacji gazowych oraz przewodów kominowych (dymowych, spalinowych i wentylacyjnych). Pomimo komunikatu Głównego Inspektora Nadzoru Budowlanego⁷³, przeglądów stanu technicznego nie wykonano w ciągu całego 2020 r. Ponadto w Oddziale nie zrealizowano wykazywanych do wykonania w protokołach kontroli okresowych obiektów Muzeum Rzeźby za 2021 r. zaleceń, które powinny zostać wykonane niezwłocznie, pilnie (nie później niż w ciągu trzech miesięcy od daty kontroli) lub do wykonania przed następną kontrolą (nie później niż w ciągu 12 miesięcy od daty kontroli). Według Dyrektora MNW wynikało to wieloletnich zaniedbań oraz z tego, że osoby zajmujące stanowiska administracyjno-techniczne w Oddziałach nie miały odpowiedniej wiedzy i kwalifikacji dotyczących spraw i dokumentacji budowlanej. Ponadto Dyrektor wskazał, że od 16 stycznia 2023 r., od kiedy funkcjonuje nowy Regulamin organizacyjny MNW, Kierownik Działu Infrastruktury i Inwestycji podejmuje działania w celu uzupełnienia wieloletnich braków i zaniedbań.

W **Muzeum Wnętrz** nie przeprowadzono, wymaganych art. 62 ust. 1 pkt 1 i pkt 2 Prawa budowlanego, okresowych kontroli stanu technicznego obiektu Pałacu (obiektu budowlanego pełniącego funkcje wystawowe) w zakresie rocznych kontroli stanu technicznego elementów budynku, w okresach: od 1 stycznia do 19 grudnia 2019 r. i w 2020 r. oraz pięcioletniej kontroli instalacji elektrycznej i piorunochronnej w 2020 r. Dyrektor MNW, wyjaśnił powyższe wieloletnimi zaniedbaniami oraz, że osoby zajmujące stanowiska administracyjno-techniczne w Oddziałach nie miały odpowiedniej wiedzy i kwalifikacji dotyczących spraw i dokumentacji budowlanej. Ponadto Dyrektor wskazał, że od 16 stycznia 2023 r., od kiedy funkcjonuje nowy Regulamin organizacyjny MNW, Kierownik Działu Infrastruktury i Inwestycji podejmuje działania w celu uzupełnienia wieloletnich braków i zaniedbań.

W **Muzeum w Nieborowie i Arkadii** w 2020 r. nie zostały przeprowadzone obowiązkowe kontrole okresowe stanu technicznego trzech obiektów: Pałacu, Manufaktury i Świątyni Diany, co było niezgodne z przepisami art. 62 ust. 1 pkt 1 lit. a Prawa budowlanego. Przyczyną tego była nasilająca się od października epidemia Covid-19, w związku z czym do niezbędnego minimum ograniczono kontakt z wykonawcami usług. Dodatkowo pod koniec roku 2020 obowiązywała praca rotacyjna, część pracowników Oddziału była na kwarantannie, a pracownicy o obniżonej odporności zostali poddani szczególnej ochronie. Te niesprzyjające okoliczności oraz świadomość, że za kilka miesięcy będzie przeprowadzany bardziej szczegółowy pięcioletni przegląd, spowodowały, że coroczne przeglądy stanu technicznego elementów budynków przeprowadzono jako przegląd pięcioletni po otwarciu muzeów.

⁷³ W dniu 17 marca 2020 r. Główny Inspektor Nadzoru Budowlanego wydał komunikat wskazujący, że obowiązek przeprowadzenia kontroli okresowej nie musiał być przeprowadzany w danej chwili, a między datą kontroli w danym roku a datą kontroli w roku poprzednim nie musi upłynąć równo 365 dni. Jednocześnie wskazał, że niemożliwość przeprowadzenia kontroli z uwagi na obostrzenia związane z pandemią, nie oznacza, że nie musiała ona być w ogóle przeprowadzona.

Zdaniem NIK okresowe przeglądy stanu technicznego obiektów budowlanych powinny być przeprowadzane zgodnie z przepisami Prawa budowlanego. Ponadto zaniechanie wykonywania zaleceń wskazanych w protokołach kontroli okresowych obiektów, w ocenie NIK świadczyło o niewystarczającym nadzorze nad realizacją zadań wynikających z Prawa budowlanego.

Nieprawidłowości w prowadzeniu książki obiektu budowlanego

W MNW Gmach Główny oraz w dwóch Oddziałach, tj. w Królikarni i Otwocku Wielkim książki obiektu budowlanego były prowadzone niezgodnie z przepisami Prawa budowlanego i rozporządzenia w sprawie książki obiektu budowlanego.

Przykłady

W **MNW Gmach Główny**, w książce obiektu budowlanego nie dokonywano wpisów w dniu zaistnienia okoliczności, dla której było wymagane dokonanie odpowiedniego wpisu oraz dokonywano sprostowania błędów we wpisach bez daty dokonania sprostowania, co stanowiło naruszenie § 6 ust. 1 i ust. 4 rozporządzenia w sprawie książki obiektu budowlanego. Wpisów dotyczących przeprowadzonych przeglądów okresowych nie dokonywano w dniach przeprowadzenia przeglądów w 12 pozycjach (ośmiu pozycjach w Tablicy nr 4 i trzech pozycjach w Tablicy Nr 5 oraz w pozycji 49 w Tablicy nr 4) – nie wpisano daty przeprowadzenia przeglądu i konserwacji. Ponadto w książce obiektu budowlanego dokonywano sprostowań wpisów bez umieszczenia daty dokonania sprostowania – Tablica nr 4 w pozycjach: 34, 48, 49, 50 oraz Tablica nr 5 w pozycjach: 30, 31, 50, 57, 58. NIK przyjęła wyjaśnienia Dyrektora MNW dotyczące podjęcia działań w celu wyeliminowania braków w prowadzeniu książki obiektu budowlanego poprzez wprowadzenie w Muzeum zwiększonej kontroli w tym zakresie.

W **Muzeum Rzeźby** pomimo wynikającego z § 6 ust. 1 rozporządzenia w sprawie książki obiektu budowlanego obowiązku, w książkach nie dokonano w dziewięciu przypadkach wpisu w dniu zaistnienia okoliczności, dla której było wymagane dokonanie odpowiedniego wpisu. Dyrektor MNW wyjaśnił to m.in. wieloletnimi zaniedbaniami oraz wskazał, że od 16 stycznia 2023 r., od kiedy funkcjonuje nowy Regulamin organizacyjny MNW, Kierownik Działu Infrastruktury i Inwestycji podejmuje działania w celu uzupełnienia wieloletnich braków i zaniedbań.

W **Muzeum Wnętrz**, książki obiektów budowlanych znajdujących się na terenie Zespołu Pałacowo-Parkowego w Otwocku Wielkim (Zespół PP) nie były prowadzone na bieżąco, zgodnie z przepisami rozdziału 5d Prawa budowlanego oraz rozporządzenia w sprawie książki obiektu budowlanego. Dotyczyło to książek prowadzonych dla wszystkich obiektów budowlanych, sześciu budynków usytuowanych na terenie Zespołu PP: 1) dla obiektów budowlanych należących do Zespołu PP prowadzona była jedna, wspólna książka, dokumentująca kontrole okresowe oraz odrębne książki w pozostałym zakresie, które nie były prowadzone na bieżąco. Naruszało to art. 60b Prawa budowlanego, zgodnie z którym książkę obiektu budowlanego prowadzi się na bieżąco dla każdego budynku oraz § 6 ust. 1 rozporządzenia w sprawie książki obiektu budowlanego; 2) nie wskazano osoby upoważnionej do prowadzenia książek obiektów budowlanych, co naruszało art. 60d Prawa budowlanego, zgodnie z którym zarządca obiektu budowlanego wskazuje w książce obiektu budowlanego osobę fizyczną do prowadzenia tej książki, która odpowiada za jej prawidłowość; 3) wpisy do książek nie zawierały danych identyfikujących dokument, będący przedmiotem wpisu oraz danych identyfikujących osobę, która dokument wystawiła, co naruszało § 6 ust. 2 ww. rozporządzenia.

5.3.2. Wykorzystanie środków publicznych przez Muzeum

Prawidłowe wykorzystanie środków dotacji udzielonych przez Ministra

W 2019 r. Muzeum z udzielonej przez Ministra dotacji podmiotowej w wysokości 46 850 tys. zł wykorzystało 46 609 tys. zł (99,5 %). W 2020, 2021 i 2022 r. przyznane dotacje podmiotowe w wysokości odpowiednio 49 416 tys. zł, 49 044 tys. zł i 49 725 tys. zł zostały wykorzystane w 100 %. Zgodnie ze zmienionym planem finansowym, na 2023 r. Minister przyznał Muzeum dotację podmiotową w kwocie 53 511 tys. zł. W latach 2019–2022 wykorzystano dotacje podmiotowe w łącznej wysokości 194 794 tys. zł, w tym: MNW Gmach Główny – 143 478 tys. zł (73,7 %), Oddziały Muzeum – 51 316 tys. zł (26,3 %), z tego: Muzeum Rzeźby – 9922 tys. zł, Muzeum Plakatu – 7457 tys. zł, Muzeum Wnętrz – 11 750 tys. zł, Muzeum w Nieborowie i Arkadii – 22 187 tys. zł.

Badanie wybranej próby dotyczącej kosztów: energii elektrycznej, energii cieplnej, usług ochrony ponoszonych z dotacji podmiotowej w Muzeum,

dotyczących MNW Gmach Główny i Oddziałów (Muzeum Rzeźby, Muzeum Plakatu, Muzeum Wnętrz) nie wykazało nieprawidłowości. Zbadano także prawidłowość rozliczenia kosztów delegacji dotyczących podróży krajowych i delegacji zagranicznych pracowników MNW, usług reklamy i reprezentacji. Dowody księgowe, stosownie do art. 22 ust. 1 ustawy o rachunkowości były zgodne z rzeczywistym przebiegiem operacji gospodarczej, którą dokumentują, kompletne, zawierające co najmniej dane określone w art. 21 ust. 1 tej ustawy, opisane, sprawdzone pod względem merytorycznym i formalno-rachunkowym oraz zatwierdzone do wypłaty przez osoby uprawnione z MNW.

W MNW badaniem objęto wykorzystanie i rozliczenie środków 29 umów dotacji celowych i środków własnych MNW, w tym 18 dotacji dotyczących MNW Gmach Główny oraz 11 dotyczących Oddziałów⁷⁴.

Terminowe przekazywanie informacji o wykorzystaniu dotacji poza jedną umową

Muzeum na ogół terminowo składało do Ministerstwa informację o wykorzystaniu środków finansowych w ramach dotacji celowych udzielonych przez Ministra. W przypadku jednej umowy dotacji informację o wykorzystaniu środków finansowych za 2022 r. złożono do Ministerstwa 2 dni po terminie określonym w umowie. Stanowiło to naruszenie § 6 umowy z 27 grudnia 2022 r. zawartej z Ministrem na zakup pastelu Stanisława Wyspiańskiego „Dziewczynka oparta o stół – portret Wandy Nowakówny” (kwota dotacji 4440 tys. zł). NIK zauważa, że sporządzenie w terminie rozliczenia dotacji nie zastępuje obowiązku złożenia tego rozliczenia do Ministerstwa w terminie określonym w umowie dotacji. Muzeum powinno weryfikować wysyłane dokumenty rozliczające dotacje, aby składać je zgodnie ze zobowiązaniem i terminami określonymi w umowie dotacji.

Nieterminowy zwrot niewykorzystanych środków dotacji

Muzeum po terminie zwróciło niewykorzystane środki dotacji celowych udzielonych przez Ministra. Środki dotacji w kwocie 18 791,73 zł zwrócono na rachunek MKiDN po terminie określonym § 9 ust. 3 umowy dotacji z dnia 30 maja 2022 r. na zakup obrazów, eksponatów, muzealiów oraz specjalistycznych szaf do magazynu Biblioteki MNW, tj. od czterech do ośmiu dni po terminie; środki dotacji w kwocie 1 351,57 zł na rachunek MKiDN w dniu 28 stycznia 2021 r., tj. 13 dni po terminie określonym w § 8 ust. 3 umowy dotacji z dnia 28 października 2021 r. na zakup obrazu „Wieloryb i Andromeda” Stanisława Ignacego (Witkacego) Witkiewicza oraz zakup rysunków Marca Chagalla. NIK zwróciła także uwagę, że po dokonaniu zwrotu niewykorzystanych środków na rachunek MKiDN w kwocie 686,41 zł, w dniu 15 stycznia 2021 r., tj. w terminie określonym w § 9 ust. 3 umowy dotacji z dnia 12 listopada 2020 r. na realizację działań online w ramach programu „Kultura Dostępna”, w dniu 1 marca 2021 r. zwrócono niewykorzystaną dotację w kwocie 98,20 zł (po korekcie). Zdaniem NIK nieterminowe przekazywanie pomiędzy komórkami organizacyjnymi dowodów potrzebnych do rozliczenia dotacji nie zwalniało Muzeum z terminowego rozliczenia i zwrotu niewykorzystanych środków dotacji zgodnie z umowami dotacji. W ocenie NIK świadczyło

⁷⁴ M.in. inwestycji budowlanych i zakupów inwestycyjnych: Przebudowa instalacji hydrantowej na terenie Zespołu Pałacowo Ogrodowego w Nieborowie – etap II; Projekt budowlano-wykonawczy modernizacji instalacji elektrycznej w skrzydłach I i II Gmachu Głównego; Projekt budowlano-wykonawczy modernizacji instalacji wodociągowej hydrantowej w Gmachu Głównym; Projekt budowlano-wykonawczy modernizacji oświetlenia parku w Muzeum Rzeźby w Królikarni; Modernizacja ogrodzenia Zespołu Pałacowo-Ogrodowego w Nieborowie; Budowa Centrum Magazynowo-Konserwatorskiego Muzeum Narodowego w Warszawie; zakupu specjalistycznych szaf do magazynu Biblioteki MNW; zakupu zbiorów muzealnych: rysunków Marca Chagalla, obrazu "Wieloryb i Andromeda" autorstwa Stanisława Ignacego (Witkacego) Witkiewicza, pastelu Stanisława Wyspiańskiego „Dziewczynka oparta o stół – portret Wandy Nowakówny” dla Muzeum Narodowego w Warszawie; zakupu muzealiów do zbiorów Muzeum Narodowego w Warszawie i jego Oddziałów, zakupu obrazów dla MNW; zakup dwóch obrazów tablicowych autorstwa Cosimo Rossellego; zakupu eksponatów dla MNW.

to o niewystarczającym nadzorze Dyrektora MNW w komunikacji pomiędzy komórkami organizacyjnymi Muzeum.

**Brak zatwierdzenia
do wypłaty dowodów
księgowych**

Dowody zakupu nie zawierały zatwierdzenia do wypłaty przez Głównego Księgowego oraz Dyrektora MNW wymaganych w Instrukcji Obiegu Dokumentów MNW. Faktura z dnia 26 października 2022 r. (220 130 zł) nie zawierała zatwierdzenia do wypłaty przez Głównego Księgowego oraz Dyrektora MNW, faktura z dnia 31 grudnia 2021 r. (2499 zł) nie zawierała informacji o sprawdzeniu pod względem formalno-rachunkowym, daty i podpisu osoby odpowiedzialnej za to sprawdzenie oraz wpisanej kwoty zatwierdzonej do wypłaty przez Głównego Księgowego i Dyrektora MNW, a faktura z dnia 22 grudnia 2021 r. (5038,72 zł) – informacji o sprawdzeniu pod względem merytorycznym, daty i podpisu osoby odpowiedzialnej za to sprawdzenie. Naruszało to przepisy pkt. IV. Kontrola dokumentów *Akceptowanie do wypłaty i zatwierdzanie dowodów księgowych* Instrukcji Obiegu Dokumentów MNW, stanowiącej załącznik do zarządzenia nr 6 Dyrektora MNW z dnia 7 maja 2012 r. w sprawie zasad sporządzania, obiegu i kontroli oraz przechowywania i zabezpieczania dowodów księgowych i ksiąg rachunkowych. Brak odpowiednich podpisów na ww. dokumentach wynikał, jak wyjaśniono, z niedopatrzenia.

**Brak zatwierdzenia
dowodów księgowych
przez koordynatorów
wystaw**

Przy realizacji wystaw czasowych nie przestrzegano Regulaminu zarządzania projektami realizowanymi przez MNW w zakresie organizacji wystaw czasowych w zakresie zatwierdzania przez koordynatorów wystaw ponoszonych przez Muzeum kosztów realizacji wystaw (w kwocie 1 291 823,04 zł) oraz zawieranych z wykonawcami umów. Było to niezgodne z przepisem w rozdziale IV pkt 3 Etap III. Realizacja projektu podpunkt 2 Regulaminu zarządzania projektami realizowanymi przez MNW w zakresie organizacji wystaw czasowych stanowiącym, że dokumenty związane z realizacją zleceń (wnioski, umowy i inne) każdorazowo muszą być zatwierdzone przez koordynatora (wystawy) jako zgodne z zaplanowanym budżetem i harmonogramem. 24 dowody księgowe (faktury) dotyczące kosztów związanych z realizacją wystaw w MNW Gmach Główny na łączną kwotę 979 714,90 zł oraz 14 umów zawartych z wykonawcami nie zostały zatwierdzone przez powołanych przez Dyrektora MNW koordynatorów wystaw, w ramach pięciu umów dotacji, tj. umowy z dnia 27 kwietnia 2020 r. na realizację zadania – Wystawa pn. „Fotorelacje. Wojna 1920” (kwota dotacji 350 000 zł); umowy z dnia 25 sierpnia 2020 r. na realizację zadania – organizacja wystawy „Polska. Siła obrazu” (kwota dotacji 350 000 zł); umowy z dnia 12 maja 2022 r. na realizację zadania – dofinansowanie realizacji wystawy „Przesilenie. Malarstwo Północy 1880–1910” (kwota dotacji 1 637 000 zł); umowy z dnia 17 maja 2021 r. na realizację zadania – realizacja wystawy „Artystka. Anna Bilińska 1854–1893” (kwota dotacji 850 000 zł); umowy z dnia 9 marca 2022 r. na realizację zadania – realizacja wystawy „Witkacy. Sejsmograf epoki przyspieszenia” (kwota dotacji 1 300 000 zł). Ponadto przy realizacji wystawy Cyrk w Oddziale w Królikarni (obejmującej m.in. prace malarskie, rysunki, fotografie, rzeźby w zakresie sztuki cyrkowej), spośród zbadanych 20 dokumentów potwierdzających poniesienie wydatków w ramach realizacji zadania nie zostały potwierdzone przez koordynatora wystawy 18 faktur na łączną kwotę 312 108,14 zł. NIK nie podzieliła stanowiska Dyrektora MNW w zakresie zatwierdzania przez koordynatorów dokumentów z zastosowaniem jedynie pieczęci dotyczącej wystawy (bez podpisu koordynatora wystawy). Zdaniem NIK ponoszone koszty i zaciągane zobowiązania powinny być zatwierdzane zgodnie z obowiązującymi w Muzeum regulacjami. Oznaczenie dowodu księgowego (faktury, umowy) pieczęcią danej wystawy, która nie jest pieczęcią imienną nie pozwala na stwierdzenie, czy dany dokument został zatwierdzony jako zgodny z zaplanowanym budżetem i harmonogramem wystawy przez osobę do tego zobowiązaną.

Prawidłowe udzielanie zamówień publicznych

W MNW Gmach Główny prawidłowo udzielano zamówień publicznych. Badaniem objęto próbę pięciu postępowań o udzielenie zamówienia publicznego, w tym dwa udzielone w latach 2019–2020 i trzy w latach lat 2021–2022.

Udzielanie zamówień z zakresu działalności kulturalnej bez sporządzenia umów

Skontrolowane zamówienia w MNW Gmach Główny na dostawy lub usługi z zakresu działalności kulturalnej (o łącznej wartości 2144 tys. zł), poza dwoma zamówieniami zostały udzielone zgodnie z przepisami prawa i regulacjami wewnętrznymi. W Muzeum Gmach Główny nie sporządzono dwóch umów z wykonawcą zamówień publicznych na zakup w drodze pierwokupu zbiorów muzealnych na aukcji na podstawie art. 20 ust. 2 ustawy o muzeach, tj. pastelu „Wieloryb i Andromeda” z cyklu „Kompozycje astronomiczne” Stanisława Ignacego (Witkacego) Witkiewicza w kwocie 840 000 zł w 2021 r. oraz obrazu „Niebieskie wnętrza” Piotra Potworowskiego w kwocie 255 500 zł w 2022 r. Stanowiło to naruszenie § 9 pkt 1 Regulaminu udzielania zamówień publicznych, na dostawy lub usługi z zakresu działalności kulturalnej o wartościach równych lub wyższych od 130 000 zł, a niższych od wartości progów unijnych określonych w art. 3 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 11 września 2019 r. – Prawo zamówień publicznych, stanowiącego załącznik nr 1 do zarządzenia nr 13/2021 Dyrektora MNW z dnia 23 lutego 2021 r. Dyrektor Muzeum podpisał umowy z wykonawcą dopiero w trakcie kontroli NIK.

Przypadki udzielania zamówień niezgodnie z regulacjami wewnętrznymi

W MNW Gmach Główny prawidłowo wybrano wykonawców sześciu zamówień o wartości nieprzekraczającej równowartości kwoty 30 tys. euro netto (udzielone przed 1 stycznia 2021 r.) i wartości nieprzekraczającej kwoty 130 tys. zł netto (udzielone od 1 stycznia 2021 r.). Natomiast w Oddziale w Nieborowie i Arkadii w sześciu udzielonych zamówieniach publicznych stwierdzono nieprawidłowości dotyczące m.in.: nieprzekazania zaproszenia do złożenia ofert do co najmniej trzech wykonawców, co było niezgodne z § 6 ust. 2 Regulaminu udzielania zamówień publicznych z 2017 r.; błędnego wyliczenia we wniosku o wszczęcie postępowania o udzielenie zamówienia równowartości zamówienia netto w euro; wystawienia wniosku o wszczęcie postępowania 24 dni po ogłoszeniu zamówienia na stronie internetowej Oddziału, co było niezgodne § 5 ust. 1 Regulaminu udzielania zamówień publicznych z 2017 r.; zaakceptowania wniosku o wszczęcie postępowania po wpłygnięciu ofert, co naruszało § 5 ust. 1 Regulaminu udzielania zamówień publicznych z 2021 r.

6. ZAŁĄCZNIKI

6.1. Metodyka kontroli i informacje dodatkowe

Cel główny kontroli	Czy Muzeum Narodowe w Warszawie funkcjonowało prawidłowo?
Cel szczegółowe kontroli	<ol style="list-style-type: none"> 1) Czy minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego prawidłowo sprawował nadzór nad działalnością Muzeum, w tym nad wydatkowaniem środków publicznych? 2) Czy Muzeum prawidłowo realizowało ustawowe zadania merytoryczne? 3) Czy Muzeum prawidłowo prowadziło gospodarkę finansową, w tym zgodnie z przepisami ustawy o działalności kulturalnej? 4) Czy Muzeum prawidłowo wydatkowało środki publiczne?
Zakres podmiotowy	Kontrolą objęto Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Muzeum Narodowe w Warszawie oraz cztery Oddziały MNW: Muzeum Rzeźby im. X. Dunikowskiego w Królikarni, Muzeum Plakatu w Wilanowie, Muzeum Wnętrz w Otwocku Wielkim, Muzeum w Nieborowie i Arkadii.
Kryteria kontroli	W Ministerstwie Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Muzeum Narodowym w Warszawie oraz Oddziałach MNW: Muzeum Rzeźby im. X. Dunikowskiego w Królikarni, Muzeum Plakatu w Wilanowie, Muzeum Wnętrz w Otwocku Wielkim, Muzeum w Nieborowie i Arkadii – kontrolę przeprowadzono na podstawie art. 2 ust. 1 ustawy o NIK, z uwzględnieniem kryteriów określonych w art. 5 ust. 1 tej ustawy, tj. legalności, gospodarności, celowości i rzetelności.
Okres objęty kontrolą	<p>Lata 2019–2023 (do czasu zakończenia kontroli), z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem.</p> <p>Kontrole w jednostkach kontrolowanych przeprowadzono w okresie od 10 maja 2023 r. do 29 września 2023 r.</p>
Wystąpienia pokontrolne	<p>Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz Kurator Muzeum w Nieborowie i Arkadii – Oddziału Muzeum nie zgłosili zastrzeżeń do wystąpień pokontrolnych.</p> <p>Do wystąpienia pokontrolnego dotyczącego kontroli Muzeum Narodowego w Warszawie Dyrektor MNW zgłosił 24 zastrzeżenia. W podjętej w dniu 6 grudnia 2023 r. uchwale KPK-KPO.441.161.2023 Komisja Rozstrzygająca uwzględniła dziewięć zastrzeżeń w części oraz pięć zastrzeżeń w całości, a pozostałe oddaliła.</p> <p>Do wystąpienia pokontrolnego dotyczącego kontroli Muzeum Rzeźby im. X. Dunikowskiego w Królikarni Dyrektor MNW zgłosił osiem zastrzeżeń. W podjętej w dniu 23 listopada 2023 r. uchwale KPK-KPO.441.160.2023 Komisja Rozstrzygająca uwzględniła jedno zastrzeżenie w części oraz dwa zastrzeżenia w całości, a pozostałe oddaliła.</p> <p>Do wystąpienia pokontrolnego dotyczącego kontroli Muzeum Plakatu w Wilanowie Dyrektor MNW zgłosił pięć zastrzeżeń. W podjętej w dniu 21 listopada 2023 r. uchwale KPK-KPO.441.162.2023 Komisja Rozstrzygająca uwzględniła jedno zastrzeżenie w części oraz trzy zastrzeżenia w całości, a jedno oddaliła.</p> <p>Do wystąpienia pokontrolnego dotyczącego kontroli Muzeum Wnętrz w Otwocku Wielkim Dyrektor MNW zgłosił pięć zastrzeżeń. W podjętej w dniu 22 listopada 2023 r. uchwale KPK.KPO.441.158.2023 Komisja Rozstrzygająca uwzględniła jedno zastrzeżenie w części oraz dwa zastrzeżenia w całości, a pozostałe oddaliła.</p> <p>Jednostki objęte kontrolą, którym przedstawiono wnioski pokontrolne, poinformowały NIK o sposobie realizacji wniosków pokontrolnych.</p>

Wnioski pokontrolne

W sześciu wystąpieniach pokontrolnych sformułowano łącznie 40 wniosków pokontrolnych, z czego 32 wnioski zrealizowano, a osiem jest w trakcie realizacji.

Finansowe rezultaty kontroli

W wyniku przeprowadzonej kontroli finansowe rezultaty kontroli wyniosły 72 001,61 zł w Muzeum Narodowym w Warszawie oraz w Oddziale w Nieborowie i Arkadii.

Pozostałe informacje

Kontrola pn. Funkcjonowanie Muzeum Narodowego w Warszawie (P/23/023) została podjęta z inicjatywy własnej NIK, zgodnej z sugestią Komisji Kultury i Środków Przekazu Sejmu RP w zakresie kontroli działalności programowo-finansowej Muzeum Narodowego w Warszawie.

Wykaz jednostek kontrolowanych

Lp.	Jednostka organizacyjna NIK przeprowadzająca kontrolę	Nazwa jednostki kontrolowanej	Imię i nazwisko kierownika jednostki kontrolowanej
1.	Departament Nauki, Oświaty i Dziedzictwa Narodowego	Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego	Piotr Gliński
2.		Muzeum Narodowe w Warszawie	Łukasz Gaweł
3.		Muzeum Rzeźby im. X. Dunikowskiego w Królikarni – Oddział Muzeum Narodowego w Warszawie	
4.		Muzeum Plakatu w Wilanowie – Oddział Muzeum Narodowego w Warszawie	
5.	Delegatura NIK w Warszawie	Muzeum Wnętrz w Otwocku Wielkim – Oddział Muzeum Narodowego w Warszawie	
6.	Delegatura NIK w Łodzi	Muzeum w Nieborowie i Arkadii – Oddział Muzeum Narodowego w Warszawie	Monika Antczak

Wykaz ocen kontrolowanych jednostek

Lp.	Nazwa jednostki kontrolowanej	Ocena kontrolowanej działalności*	Stany mające wpływ na wydaną ocenę:	
			prawidłowe:	nieprawidłowe:
1.	Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego	w formie opisowej	<p>1. Minister, w latach 2019–2023 powoływał zgodnie z obowiązującymi przepisami Dyrektorów Muzeum, zawierając z nimi umowy określające warunki organizacyjno-finansowe działalności Muzeum i programy działania Muzeum na okres kadencji.</p> <p>2. Minister prawidłowo udzielał dotacji celowych na zadania inwestycyjne i bieżące Muzeum.</p> <p>3. Sprawozdania finansowe Muzeum za lata 2019–2021 zostały zaopiniowane przez biegłego rewidenta i zatwierdzone przez Ministra zgodnie z obowiązującymi przepisami.</p> <p>4. Minister w latach 2019–2023 prowadził i aktualizował ewidencję rzeczy ruchomych objętych ochroną prawną, o której mowa w art. 31e ust. 1 ustawy o muzeach m.in. dla obiektów wypożyczanych z zagranicy na wniosek Muzeum, przy pomocy kart ewidencyjnych.</p> <p>5. Minister podejmował działania w celu odzyskania utraconych zbiorów Muzeum m.in. na skutek działań wojennych i kradzieży, w wyniku tych działań odzyskano osiem dóbr kultury MNW.</p>	<p>1. Minister w okresie pomiędzy 1 stycznia 2019 r. a 27 lipca 2020 r., tj. przez 18 miesięcy nie powołał członków Rady Muzeum przy MNW.</p> <p>2. Minister pozytywnie zaopiniował Regulamin organizacyjny MNW, który był niezgodny ze Statutem Muzeum w zakresie liczby Oddziałów.</p> <p>3. W Ministerstwie nieterminowo dokonywano oceny realizacji zadań bieżących i inwestycyjnych wynikających z zawartych z Muzeum umów na dotację celową finansowanych ze środków budżetu państwa część 24.</p> <p>4. W Ministerstwie nie przestrzegano zasad i terminów dotyczących sporządzania i przekazywania ocen całości gospodarki finansowej Muzeum, zbiorczej oceny działania jednostek podległych określonych w zarządzeniu w sprawie nadzoru i kontroli w zakresie:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ocena całości gospodarki finansowej Muzeum za trzy kwartały 2019 r. i za rok 2022 sporządzona przez DDK została przekazana do DF po terminie; – w zbiorczej ocenie działania jednostek za 2022 r. przekazanej Ministrowi, w odniesieniu do siedmiu jednostek podległych, w tym Muzeum, DF zawarł informacje odnoszące się do poprzednich okresów sprawozdawczych; – DF nieterminowo sporządził i przekazał Ministrowi oceny działania jednostek za trzy kwartały 2019 r., pierwsze półrocze 2021 r. i pierwsze półrocze 2022 r.; – DDK nieterminowo przekazał do DF zbiorcze zestawienia mierników za pierwsze półrocze 2020 r. i 2021 r., za cały rok budżetowy 2022; – DDK w zbiorczych zestawieniach mierników za 2020 r. i 2022 r. przekazanych do DF uwzględnił nierzetelne dane dotyczące MNW. <p>5. DDK akceptację planu działalności na 2022 r. przekazał do DF z 21 dniowym opóźnieniem.</p> <p>6. BAK nieterminowo przedkładało Ministrowi sprawozdania z przyjmowania oraz rozpatrywania skarg i wniosków w 2021 roku oraz zbiorcze informacje o petycjach rozpatrzonych w latach: 2019, 2020, 2021 i 2022.</p>
2.	Muzeum Narodowe w Warszawie	w formie opisowej	<p>1. Prawidłowo sporządzano oraz przekazywano do Ministerstwa plany i sprawozdania z działalności merytorycznej Muzeum.</p> <p>2. Prawidłowo prowadzono działalność kulturalną naukową, edukacyjną i wydawniczą.</p> <p>3. Prawidłowo ewidencjonowano i opracowywano muzealia w księgach inwentarzowych.</p> <p>4. Zapewniono odpowiednie warunki zwiedzania i korzystania ze zbiorów.</p> <p>5. Prawidłowo prowadzono księgi rachunkowe Muzeum.</p> <p>6. Prawidłowo sporządzono i przekazano do Ministerstwa roczne sprawozdania finansowe.</p> <p>7. Prawidłowo gospodarowano składnikami majątkowymi w zakresie zbywania i wynajmowania majątku Muzeum.</p>	<p>1. Dyrektor MNW opracował i wprowadził 16 stycznia 2023 r. Regulamin organizacyjny MNW, który był niezgodny z obowiązującym Statutem MNW w zakresie liczby Oddziałów.</p> <p>2. Dyrektor MNW nieterminowo składał do MKiDN informacje o planach wdrażania programu działania na rok 2022 i 2023 oraz sprawozdania z działań MNW za 2021 i 2022 r.</p> <p>3. Kolegium Kuratorów MNW, w okresie objętym kontrolą, nie wydawało opinii w zakresie zrealizowanych wystaw stałych i czasowych, projektów edukacyjnych i kulturalnych, wydawniczych, projektów badawczych i badawczo-naukowych oraz nie odbywało posiedzeń w okresie od 19 lutego 2020 r. do 2 września 2020 r.</p> <p>4. Kolegium Konserwatorów MNW w latach 2020–2022 nie odbywało posiedzeń co najmniej raz na trzy miesiące, a w 2019 r. nie odbywało posiedzeń.</p> <p>5. W MNW Gmach Główny w latach 2019–2023 (do 31 marca) rozliczano wystawy czasowe niezgodnie z obowiązującym Regulaminem zarządzania projektami realizowanymi przez MNW w zakresie organizacji wystaw czasowych.</p> <p>6. Muzeum Gmach Główny nie dotrzymało terminu przeprowadzenia komisyjnej kontroli zgodności wpisów dokumentacji ewidencyjnej ze stanem faktycznym zbiorów (skontrum) w okresie pięciu lat od daty zakończenia poprzednich kontroli.</p>

				<p>7. W latach 2019–2023 nie dostosowano Instrukcji bezpieczeństwa pożarowego Gmachu Głównego MNW i Kamienicy Krystalla, do wymogów określonych w przepisach prawa.</p> <p>8. Nie zapewniono odpowiednich warunków przechowywania muzealiów w Magazynie Mebli Zabytkowych w Tarcynie oraz nie opracowano dla tego magazynu Instrukcji bezpieczeństwa pożarowego.</p> <p>9. Plan ochrony muzeum dla Gmachu Głównego MNW nie został dostosowany do przepisów prawa.</p> <p>10. Plan ochrony zabytków MNW Gmach Główny na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych, nie był aktualizowany w latach 2019–2023 (do dnia 31 marca).</p> <p>11. Dyrektor MNW nie zapewnił opracowania w latach 2019–2023 Planu ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych dla Muzeum w Nieborowie i Arkadii.</p> <p>12. Instrukcja przygotowania zbiorów MNW do ewakuacji nie została dostosowana wymogów oraz nie była aktualizowana zgodnie z przepisami prawa.</p> <p>13. Dyrektor MNW dokonał płatności służbową kartą płatniczą za usługi za zakup odzieży i obuwia w kwocie 12,3 tys. zł, z naruszeniem przepisów Regulaminu przyznawania i korzystania ze służbowych kart płatniczych MNW.</p> <p>14. Dyrektor MNW czterokrotnie złożył oświadczenia o dokonanych wydatkach w łącznej kwocie 4,3 tys. zł z naruszeniem terminu określonego w Regulaminie przyznawania i korzystania ze służbowych kart płatniczych MNW.</p> <p>15. Stwierdzono przypadki naruszenia Regulaminu Pracy w MNW poprzez: niezgodną długość czasu pracy pracowników - świadczenie pracy krócej niż osiem godzin; niewypełnienie obowiązku potwierdzania faktu przybycia do pracy/wyjścia z pracy kartą elektroniczną; nieprowadzenie ewidencji nieobecności w pracy, spóźnień do pracy, a także odpracowania czasu nieobecności usprawiedliwionej.</p> <p>16. Dyrektor MNW nie wprowadził regulacji wewnętrznej dotyczącej stawek za wynajem powierzchni muzealnych dla osób i podmiotów zewnętrznych, które stosowano od czerwca 2020 r.</p> <p>17. W sprawozdaniach Rb-N i Rb-Z za I kwartał 2023 r. złożonych do Ministerstwa w dniu 14 kwietnia 2023 r. wykazano należności wymagalne i zobowiązania wymagalne niezgodnie z danymi w ewidencji księgowej.</p> <p>18. W książce obiektu budowlanego Gmachu Głównego MNW nie dokonywano wpisów w dniu zaistnienia okoliczności, dla której było wymagane dokonanie odpowiedniego wpisu oraz dokonywano sprostowania błędów we wpisach bez daty dokonania sprostowania.</p> <p>19. Muzeum po terminie zwróciło niewykorzystane środki dotacji na realizację zadań w ramach umów dotacji celowych zawartych z Ministrem.</p> <p>20. Nie przestrzegano Regulaminu zarządzania projektami realizowanymi przez MNW w zakresie organizacji wystaw czasowych oraz zatwierdzania przez koordynatorów wystaw zawieranych z wykonawcami umów i wydatków dotyczących kosztów realizacji wystaw.</p> <p>21. Dowody zakupu nie zawierały zatwierdzenia do wypłaty przez Głównego Księgowego oraz Dyrektora MNW wymaganych w Instrukcji Obiegu Dokumentów MNW.</p> <p>22. W Muzeum nie sporządzono umów z wybranym wykonawcą zamówień publicznych z zakresu działalności kulturalnej na zakup zbiorów muzealnych.</p>
3.	Muzeum Rzeźby im. X Dunikowskiego w Królikarni – Oddział Muzeum Narodowego w Warszawie	w formie opisowej	<p>1. Prawidłowo sporządzano plany i sprawozdania z działalności merytorycznej Oddziału.</p> <p>2. Prawidłowo ewidencjonowano, opracowywano i wypożyczano na terenie kraju oraz za granicę zgromadzone muzealia.</p>	<p>1. Plan ochrony zabytków Muzeum Rzeźby na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych nie był w okresie objętym kontrolą aktualizowany zgodnie z przepisami prawa.</p> <p>2. Nie opracowano Instrukcji przygotowania zbiorów do ewakuacji, co było niezgodne z przepisami prawa.</p>

			<p>3. Zapewniono co do zasady odpowiednie warunki zwiedzania i korzystania ze zbiorów.</p> <p>4. Prawidłowo wykorzystano dotacje celowe oraz środki własne MNW na realizację zadań.</p>	<p>3. Karta aktualizacji Instrukcji bezpieczeństwa pożarowego dla obiektu Muzeum Rzeźby nie była na bieżąco aktualizowana.</p> <p>4. Nie przeprowadzono komisyjnej kontroli zgodności wpisów dokumentacji ewidencyjnej ze stanem faktycznym zbiorów (skontrum) przed upływem pięciu lat od daty zakończenia poprzedniej kontroli.</p> <p>5. W 2020 r. nie przeprowadzono rocznego przeglądu stanu technicznego obiektów budowlanych wymaganego w przepisach Prawa budowlanego.</p> <p>6. Przy realizacji wystawy nie przestrzegano Regulaminu zarządzania projektami realizowanymi przez MNW w zakresie organizacji wystaw czasowych, w zakresie zatwierdzania wydatków przez koordynatora wystawy.</p>
4.	Muzeum Plakatu w Wilanowie – Oddział Muzeum Narodowego w Warszawie	w formie opisowej	<p>1. Prawidłowo sporządzano plany i sprawozdania z działalności merytorycznej Oddziału.</p> <p>2. Prawidłowo ewidencjonowano, opracowywano, oznakowano muzealia oraz wypożyczano na terenie kraju oraz za granicę zgromadzone muzealia.</p> <p>3. Prawidłowo organizowano wystawy czasowe oraz prowadzono działalność kulturalną, naukową, edukacyjną i wydawniczą.</p> <p>4. Zapewniono odpowiednie warunki zwiedzania i korzystania ze zbiorów.</p> <p>5. Obiekty, w tym wejścia do budynku, pomieszczenia higieniczno-sanitarne były przystosowane dla osób z niepełnosprawnościami, w tym poruszających się na wózkach inwalidzkich.</p> <p>6. Zapewniono przeprowadzanie okresowych przeglądów stanu technicznego oraz prowadzenie książki obiektów budowlanych zgodnie z przepisami Prawa budowlanego.</p> <p>7. Prawidłowo wykorzystano dotacje celowe oraz środki własne MNW na realizację zadań.</p>	<p>1. Plan ochrony zabytków Muzeum Plakatu na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych nie był w okresie objętym kontrolą zaktualizowany zgodnie z przepisami prawa.</p> <p>2. Instrukcja przygotowania zbiorów do ewakuacji nie była aktualizowana zgodnie z przepisami prawa.</p>
5.	Muzeum Wnętrz w Otwocku Wielkim – Oddział Muzeum Narodowego w Warszawie	w formie opisowej	<p>1. Prawidłowo sporządzano plany i sprawozdania z działalności merytorycznej Oddziału.</p> <p>2. Prawidłowo organizowano wystawy czasowe oraz prowadzono działalność kulturalną, naukową, edukacyjną i wydawniczą.</p> <p>3. Zapewniono odpowiednie warunki zwiedzania i korzystania ze zbiorów.</p> <p>4. Prawidłowo wykorzystano dotacje celowe na realizację zadań. Zrealizowano zaplanowane zadania i osiągnięto oczekiwane efekty.</p> <p>5. Prawidłowo wykorzystano dotacje celowe na realizację zadań.</p>	<p>1. Nie opracowano Instrukcji przygotowania zbiorów do ewakuacji, co było niezgodne z przepisami prawa.</p> <p>2. Plan ochrony zabytków Muzeum Wnętrz na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych nie był w okresie objętym kontrolą zaktualizowany zgodnie z przepisami prawa.</p> <p>3. Nie przeprowadzono okresowych kontroli stanu technicznego w zakresie rocznych i pięcioletnich kontroli budynku Pałacu.</p> <p>4. Książki obiektów budowlanych nie były prowadzone na bieżąco, zgodnie z przepisami Prawa budowlanego oraz rozporządzenia w sprawie książki obiektu budowlanego.</p>
6.	Muzeum w Nieborowie i Arkadii – Oddział Muzeum Narodowego w Warszawie	w formie opisowej	<p>1. W Muzeum sporządzano plany i sprawozdania z działalności merytorycznej Oddziału.</p> <p>2. Prawidłowo ewidencjonowano, opracowywano i oznakowano zgromadzone muzealia.</p> <p>3. Organizowano wystawy czasowe oraz prowadzono działalność kulturalną, naukową, edukacyjną i wydawniczą.</p> <p>4. Zapewniono odpowiednie warunki zwiedzania i korzystania ze zbiorów.</p> <p>5. Gospodarka finansowa prowadzona była w sposób właściwy na podstawie planów finansowych oraz efektywnie wydatkowano środki finansowe.</p> <p>6. Prawidłowo wykorzystywano środki finansowe przeznaczone na działalność bieżącą i inwestycyjną.</p>	<p>1. W ewidencji księgowej na koncie Dzieła sztuki i eksponaty muzealne, za rok 2020 nie został ujęty nabyty w drodze darowizny obiekt o wartości 12 tys. zł, a za rok 2021 odnaleziony w zasobach Oddziału obiekt o wartości 500 zł.</p> <p>2. Obowiązujące od września 2020 r. Instrukcje bezpieczeństwa pożarowego Oddziału nie spełniały wymogów określonych w przepisach rozporządzenia w sprawie zabezpieczenia zbiorów muzeum przed pożarem, kradzieżą i innym niebezpieczeństwem grożącym ich zniszczeniem lub utratą.</p> <p>3. Instrukcja przygotowania zbiorów do ewakuacji nie zawierała elementów określonych w przepisach ww. rozporządzenia.</p> <p>4. Przenoszenia obiektów poza teren Muzeum dokonywano z naruszeniem przepisów rozporządzenia w sprawie warunków, sposobu i trybu przenoszenia muzealiów.</p> <p>5. Oddział nierzetelnie prowadził sprawozdawczość w zakresie sprawozdania RB-N za I kwartał 2023 r., ponieważ nie wykazano w nim należności wymagalnych w kwocie 1 230 zł, co skutkowało przekazaniem do MNW Gmach Główny danych niezgodnych ze stanem faktycznym.</p>

				<p>6. W Oddziale niezgodnie z § 3 zarządzenia w sprawie stawek czynszu, w 2022 r. oraz 2023 r. (do 31 lipca) nie uaktualniono wysokości czynszu lokalu mieszkalnego.</p> <p>7. Oddział przeprowadził procedurę przetargową sprzedaży samochodu osobowego niezgodnie z wymogami rozporządzenia w sprawie zasad organizowania przetargu na sprzedaż środków trwałych.</p> <p>8. W 2020 r. nie zostały przeprowadzone obowiązkowe kontrole okresowe stanu technicznej sprawności obiektów budowlanych, co było niezgodne z przepisami Prawa budowlanego.</p> <p>9. W sześciu udzielonych zamówieniach publicznych stwierdzono nieprawidłowości dotyczące m.in. nieprzekazania zaproszenia do złożenia ofert do co najmniej trzech wykonawców, błędnego wyliczenia we wniosku o wszczęcie postępowania o udzielenie zamówienia równowartości zamówienia netto w euro, wystawienia wniosku o wszczęcie postępowania 24 dni po ogłoszeniu zamówienia na stronie internetowej Oddziału.</p>
--	--	--	--	--

*) pozytywna / negatywna / w formie opisowej

6.2. Analiza stanu prawnego i uwarunkowań organizacyjno-ekonomicznych

Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego	<p>Zgodnie z art. 14 pkt 3 ustawy z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej⁷⁵, dział administracji rządowej kultura i ochrona dziedzictwa narodowego obejmuje sprawy rozwoju i opieki nad materialnym i niematerialnym dziedzictwem narodowym oraz sprawy działalności kulturalnej, w tym mecenatu państwowego nad tą działalnością, m.in. w zakresie działalności muzeów. Zgodnie z § 1 ust. 2 i 3 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 27 października 2021 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego⁷⁶, kierował on działem administracji rządowej – kultura i ochrona dziedzictwa narodowego oraz jest dysponentem części 24 budżetu państwa. Wcześniej szczegółowy zakres działania Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego był określony w przepisach rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 18 listopada 2019 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego⁷⁷ oraz przepisach rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 13 grudnia 2017 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego⁷⁸. W okresie od 6 października 2020 r. do 26 października 2021 r., działem administracji rządowej kultura i ochrona dziedzictwa narodowego kierował oraz dysponentem części 24 budżetu państwa był Minister Kultury, Dziedzictwa Narodowego i Sportu, zgodnie z § 1 ust. 2 pkt 1 i ust. 3 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 6 października 2020 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Kultury, Dziedzictwa Narodowego i Sportu⁷⁹.</p>
Nadzór dysponenta części budżetowych	<p>Na podstawie art. 175 ust. 1 pkt 1–4 ustawy o finansach publicznych dysponent części budżetowych sprawują nadzór i kontrolę: 1) nad całością gospodarki finansowej podległych im jednostek organizacyjnych, w tym nad dokonywaniem przez te jednostki wstępnej oceny celowości poniesionych wydatków oraz realizacją właściwych procedur; 2) wykorzystania dotacji udzielonych z budżetu państwa; 3) realizacji zadań finansowanych z budżetu państwa; 4) efektywności i skuteczności realizacji planów w układzie zadaniowym na podstawie mierników stopnia realizacji celów.</p> <p>Przedmiotem nadzoru i kontroli jest w szczególności: 1) zgodność wydatków z planowanym przeznaczeniem; 2) prawidłowość wykorzystania środków finansowych, w tym zakres zrealizowanych zadań; 3) prawidłowość wykorzystania dotacji udzielonych z budżetu państwa, pod względem zgodności z przeznaczeniem oraz wysokości wykorzystanej dotacji a stopniem realizacji zadań przewidzianych do sfinansowania dotacją z budżetu państwa (art. 175 ust. 2 pkt 2, 3 i 5 ww. ustawy).</p>
Nadzór i kontrola Ministra nad częścią 24 budżetu państwa	<p>Zakres oraz tryb nadzoru i kontroli sprawowanej nad objętymi częścią 24 budżetu państwa jednostkami organizacyjnymi⁸⁰ Minister określił w zarządzeniu w sprawie nadzoru i kontroli nad jednostkami objętymi częścią 24 budżetu państwa. W zakresie planowania działalności bieżącej i inwestycyjnej przez muzeum stosuje się przepisy § 12 ust. 1, § 14 ust. 1, § 15 ust. 1 pkt 1 i ust. 2, § 16 ust. 1. Stosownie do § 29 ww. zarządzenia departament nadzorujący dokonuje oceny całości gospodarki finansowej jednostki (muzeum) na podstawie dokumentów i informacji, o których mowa w § 27; dokonuje rozliczenia dotacji według wzoru określonego w załączniku nr 21 do zarządzenia oraz sporządza zbiorcze zestawienie wykonania mierników obejmujące wszystkie jednostki podległe temu departamentowi (z wyłączeniem</p>

⁷⁵ Dz. U. z 2022 r. poz. 2512, ze zm.

⁷⁶ Dz. U. poz. 1951. Rozporządzenie obowiązywało od dnia 26 października 2021 r.

⁷⁷ Dz. U. poz. 2254. Rozporządzenie utraciło moc z dniem 26 października 2021 r.

⁷⁸ Dz. U. poz. 2321. Rozporządzenie utraciło moc z dniem 15 listopada 2019 r.

⁷⁹ Dz. U. z 2021 r., poz. 970. Rozporządzenie utraciło moc z dniem 26 października 2021 r.

⁸⁰ M.in. nad muzeami będącymi państwowymi instytucjami kultury.

państwowych jednostek budżetowych) wraz z informacją na temat ich wykonania, według wzoru określonego w załączniku nr 22 do zarządzenia. W zakresie przedłożenia, opiniowania i zatwierdzania sprawozdania finansowego muzeum stosuje się przepisy § 37 ust. 1 i 2, § 38 ust. 1 i 2, § 39 ust. 1 ww. zarządzenia.

**Zadania
departamentów
MKiDN
nadzorujących
realizację
zadań Muzeum**

W Regulaminie organizacyjnym Ministerstwa, stanowiącym załącznik do zarządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 31 marca 2022 r. w sprawie ustalenia regulaminu organizacyjnego Ministerstwu Kultury i Dziedzictwa Narodowego⁸¹, w § 21 określono zadania własne Departamentu Dziedzictwa Kulturowego (m.in. w zakresie prowadzenia i koordynacji spraw wynikających z nadzoru ministra nad muzeami), w § 23 zadania własne Departamentu Finansowego, w § 35 zadania własne Biura Audytu Wewnętrznego i Kontroli.

Ustawa o muzeach

Muzea działają na podstawie ustawy o muzeach. Muzeum jest jednostką organizacyjną nienastawioną na osiągnięcie zysku, której celem jest gromadzenie i trwała ochrona dóbr naturalnego i kulturalnego dziedzictwa ludzkości o charakterze materialnym i niematerialnym, informowanie o wartościach i treściach gromadzonych zbiorów, upowszechnianie podstawowych wartości historii, nauki i kultury polskiej oraz światowej, kształtowanie wrażliwości poznawczej i estetycznej oraz umożliwianie korzystania ze zgromadzonych zbiorów (art. 1 ww. ustawy). Muzeum realizuje cele określone w art. 1, w szczególności przez: 1) gromadzenie zabytków w statutowo określonym zakresie; 2) katalogowanie i naukowe opracowywanie zgromadzonych zbiorów; 3) przechowywanie gromadzonych zabytków, w warunkach zapewniających im właściwy stan zachowania i bezpieczeństwo, oraz magazynowanie ich w sposób dostępny do celów naukowych; 4) zabezpieczanie i konserwację zbiorów oraz, w miarę możliwości, zabezpieczanie zabytków archeologicznych nieruchomości oraz innych nieruchomości obiektów kultury materialnej i przyrody; 5) urządzanie wystaw stałych i czasowych; 6) organizowanie badań i ekspedycji naukowych, w tym archeologicznych; 7) prowadzenie działalności edukacyjnej; 8) popieranie i prowadzenie działalności artystycznej i upowszechniającej kulturę; 9) udostępnianie zbiorów do celów edukacyjnych i naukowych; 10) zapewnianie właściwych warunków zwiedzania oraz korzystania ze zbiorów i zgromadzonych informacji; 11) prowadzenie działalności wydawniczej (art. 2 ustawy o muzeach).

Stosownie do art. 5 ust. 1 ustawy o muzeach, muzea mogą być tworzone przez ministrów i kierowników urzędów centralnych, jednostki samorządu terytorialnego, osoby fizyczne, osoby prawne lub jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej. Podmioty, o których mowa w art. 5 ust. 1, tworzące muzea są obowiązane: 1) zapewnić środki potrzebne do utrzymania i rozwoju muzeum; 2) zapewnić bezpieczeństwo zgromadzonym zbiorom; 3) sprawować nadzór nad muzeum (art. 5 ust. 4 pkt 1–3).

Muzea działają na podstawie statutu nadanego przez organizatora, w uzgodnieniu z ministrem właściwym do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego (art. 6 ust. 1 ustawy o muzeach). Minister właściwym do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego sprawuje nadzór nad muzeami. W tym celu może dokonywać kontroli ich działalności (art. 8 ust. 1 ustawy o muzeach). Zgodnie z art. 4 ustawy o muzeach, w sprawach nieuregulowanych w tej ustawie, mają zastosowanie przepisy ustawy o działalności kulturalnej.

Institucje kultury

Zgodnie z art. 1 ust. 1 ustawy o działalności kulturalnej, działalność kulturalna polega na tworzeniu, upowszechnianiu i ochronie kultury. Jako formy organizacyjne działalności kulturalnej ustawa wymienia w szczególności: teatry, opery, operetki, filharmonie, orkiestry, instytucje filmowe, kina, muzea, biblioteki, domy kultury, ogniska artystyczne, galerie sztuki oraz ośrodki badań i dokumentacji w różnych dziedzinach kultury (art. 2). Podmiotami tworzącymi instytucje kultury, zwanymi organizatorami (art. 10 ust. 1), są ministrowie oraz

⁸¹ Dz. Urz. MKiDN, poz. 26, ze zm.

kierownicy urzędów centralnych (art. 8), a także jednostki samorządu terytorialnego (art. 9 ust. 1). Organizator zapewnia instytucji kultury środki niezbędne do rozpoczęcia i prowadzenia działalności kulturalnej oraz do utrzymania obiektu, w którym działalność jest prowadzona (art. 12).

Zgodnie z art. 13 ust. 1 ustawy o działalności kulturalnej, instytucje kultury działają na podstawie aktu o ich utworzeniu oraz statutu nadanego przez organizatora. Organizację wewnętrzną instytucji kultury określa regulamin organizacyjny nadawany przez dyrektora instytucji, po zasięgnięciu opinii organizatora oraz opinii działających w niej organizacji związkowych i stowarzyszeń twórców (art. 13 ust. 3). Instytucje kultury uzyskują osobowość prawną i mogą rozpocząć działalność z chwilą wpisu do rejestru prowadzonego przez organizatora (art. 14 ust. 1). Zgodnie z art. 15 ust. 1 ustawy o działalności kulturalnej, dyrektora instytucji kultury powołuje organizator na czas określony, z zastrzeżeniem ust. 3, po zasięgnięciu opinii związków zawodowych działających w tej instytucji kultury oraz stowarzyszeń zawodowych i twórczych właściwych ze względu na rodzaj działalności prowadzonej przez instytucję. Odwołanie dyrektora następuje w tym samym trybie (art. 15 ust. 3). Organizator przed powołaniem dyrektora zawiera z nim odrębną umowę w formie pisemnej, w której strony określają warunki organizacyjno-finansowe działalności instytucji kultury oraz program jej działania. Umowa wchodzi w życie z dniem powołania dyrektora (art. 15 ust. 5).

**Ewidencjonowanie
zbiorów w muzeum**

Zakres, formy i sposób ewidencjonowania zabytków (zbiorów, muzealiów) w muzeach, w szczególności, rodzaj dokumentacji ewidencyjnej, wymagania, jakim powinno odpowiadać prowadzenie tej dokumentacji, sposób oznakowania muzealiów oraz tryb ich dokumentowania w przypadku przenoszenia poza siedzibę muzeum oraz skreślenia z inwentarza muzeum, określono w przepisach rozporządzenia w sprawie zakresu, form i sposobu ewidencjonowania zabytków.

**Zabezpieczenie
zbiorów muzeum**

Szczegółowy zakres i tryb zabezpieczania zbiorów przed pożarem, kradzieżą i innym niebezpieczeństwem grożącym zniszczeniem lub utratą zbiorów oraz sposoby przygotowania zbiorów do ewakuacji w razie powstania zagrożenia określono w przepisach rozporządzenia w sprawie zabezpieczania zbiorów muzeum przed pożarem, kradzieżą i innym niebezpieczeństwem grożącym ich zniszczeniem lub utratą.

**Ochrona zabytków
w muzeum
na wypadek konfliktu
zbrojnego i sytuacji
kryzysowych**

Zasady organizacji i sposób ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych, z uwzględnieniem zadań administracji odpowiedniego stopnia i jednostek organizacyjnych posiadających zabytki określone zostały w przepisach rozporządzenia w sprawie organizacji i sposobu ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych.

**Zasady prowadzenia
gospodarki
finansowej muzeów**

Zasady prowadzenia gospodarki finansowej muzeów, będących instytucjami kultury zostały określone w rozdziale 3 ustawy o działalności kulturalnej. Zgodnie z art. 27 ust. 1 ww. ustawy, instytucja kultury gospodaruje samodzielnie przydzieloną i nabytą częścią mienia oraz prowadzi samodzielną gospodarkę w ramach posiadanych środków, kierując się zasadami efektywności ich wykorzystania.

Podstawą gospodarki finansowej instytucji kultury jest plan finansowy ustalony przez dyrektora, z zachowaniem wysokości dotacji organizatora (art. 27 ust. 3 ustawy o działalności kulturalnej). Plan finansowy instytucja kultury sporządza się zgodnie z przepisami ustawy o finansach publicznych (art. 27 ust. 4). Instytucja kultury, zgodnie z art. 28 ust. 1 ww. ustawy, pokrywa koszty bieżącej działalności i zobowiązania z uzyskiwanych przychodów. Przychodami instytucji kultury są przychody z prowadzonej działalności, w tym ze sprzedaży składników majątku ruchomego, przychody z najmu i dzierżawy składników majątkowych, dotacje podmiotowe i celowe z budżetu państwa lub jednostki samorządu terytorialnego, środki otrzymane od osób fizycznych i prawnych oraz z innych źródeł (art. 28 ust. 2).

Organizator przekazuje instytucji kultury środki finansowe w formie dotacji (art. 28 ust. 3 pkt 1–3):

- 1) podmiotowej na dofinansowanie działalności bieżącej w zakresie realizowanych zadań statutowych, w tym na utrzymanie i remonty obiektów;
- 2) celowej na finansowanie lub dofinansowanie kosztów realizacji inwestycji;
- 3) celowej na realizację wskazanych zadań i programów.

Instytucje kultury zobowiązane są do utworzenia funduszu instytucji kultury i funduszu rezerwowego (art. 29 ust. 1 pkt 1 i 2 ustawy o działalności kulturalnej). Fundusz instytucji kultury odzwierciedla wartość mienia wydzielonego dla instytucji kultury w momencie jej utworzenia i ulega zwiększeniu o wartości niepodlegających amortyzacji aktywów trwałych sfinansowanej z dotacji lub otrzymanych nieodpłatnie oraz zmniejszeniu o wartość niepokrytej straty netto (art. 29 ust. 2 ww. ustawy). Fundusz rezerwowi tworzy się z zysku netto za poprzedni rok obrotowy i przeznaczają się na pokrycie strat instytucji kultury (art. 29 ust. 3 ww. ustawy). Roczne sprawozdanie finansowe instytucji kultury zatwierdza organizator (art. 29 ust. 5 ww. ustawy).

Dotacje z budżetu państwa na finansowanie działalności muzeum

Zgodnie z art. 126 ustawy o finansach publicznych dotacje są to podlegające szczególnym zasadom rozliczania środki z budżetu państwa, budżetu jednostek samorządu terytorialnego oraz z państwowych funduszy celowych przeznaczone na podstawie niniejszej ustawy, odrębnych ustaw lub umów międzynarodowych, na finansowanie lub dofinansowanie realizacji zadań publicznych. Zgodnie z art. 152 ust. 1 ww. ustawy jednostki, którym została udzielona dotacja, o której mowa w art. 150 i art. 151 ust. 1, są obowiązane do prowadzenia wyodrębnionej ewidencji księgowej wydatków otrzymanych z dotacji oraz wydatków dokonywanych z tych środków. Stosownie do art. 168 ust. 1 ustawy o finansach publicznych dotacje udzielone z budżetu państwa w części niewykorzystanej do końca roku budżetowego podlegają zwrotowi do budżetu państwa odpowiednio do 31 stycznia następnego roku, z zastrzeżeniem art. 151 ust. 2 pkt 6 tej ustawy. Art. 169 ustawy o finansach publicznych reguluje tryb postępowania w przypadku stwierdzenia wykorzystania dotacji niezgodnie z przeznaczeniem, pobrania nienależnie lub w nadmiernej wysokości.

Według art. 150 ustawy o finansach publicznych dysponent części budżetowej lub dysponent środków, o których mowa w art. 127 ust. 2, udzielając dotacji celowej, w tym jednostce sektora finansów publicznych, w przypadku gdy odrębne przepisy lub umowa międzynarodowa nie określają trybu i zasad udzielania lub rozliczania tej dotacji, zawiera umowę, która określa w szczególności: szczegółowy opis zadania, w tym cel, na jaki dotacja została przyznana, i termin jego wykonania; wysokość udzielonej dotacji; termin wykorzystania dotacji, nie dłuższy niż do dnia 31 grudnia danego roku budżetowego; termin i sposób rozliczenia udzielonej dotacji; termin zwrotu niewykorzystanej części dotacji, nie dłuższy niż 15 dni od określonego w umowie dnia wykonania zadania, a w przypadku zadania realizowanego za granicą – 30 dni od określonego w umowie dnia jego wykonania; tryb kontroli wykonania zadania; w umowie można postanowić, że kontrola będzie prowadzona na zasadach i w trybie określonych w przepisach o kontroli w administracji rządowej.

Finansowane wydatków ze środków publicznych

Wydatki publiczne, zgodnie z art. 44 ust. 1 pkt 3 ustawy o finansach publicznych, mogą być ponoszone na cele i w wysokościach ustalonych w planie finansowym jednostki sektora finansów publicznych. Stosownie do art. 44 ust. 3 pkt 1–3 ww. ustawy wydatki publiczne powinny być dokonywane w sposób celowy i oszczędny, z zachowaniem zasad: uzyskiwania najlepszych efektów z danych nakładów, optymalnego doboru metod i środków służących osiągnięciu założonych celów; w sposób umożliwiający terminową realizację zadań; w wysokości i terminach wynikających z wcześniej zaciągniętych zobowiązań.

Zasady prowadzenia rachunkowości	<p>Zasady prowadzenia rachunkowości instytucji kultury określone zostały w przepisach ustawy z o rachunkowości. Zgodnie z art. 4 ust. 1 tej ustawy, jednostki obowiązane są stosować określone ustawą zasady rachunkowości, rzetelnie i jasno przedstawiając sytuację majątkową i finansową oraz wynik finansowy. Zdarzenia, w tym operacje gospodarcze, ujmuje się w księgach rachunkowych i wskazuje w sprawozdaniu finansowym zgodnie z ich treścią ekonomiczną (art. 4 ust. 2). Rachunkowość jednostki obejmuje m.in.: przyjęte zasady (politykę) rachunkowości; prowadzenie, na podstawie dowodów księgowych, ksiąg rachunkowych, ujmujących zapisy zdarzeń w porządku chronologicznym i systematycznym; okresowe ustalanie i sprawdzania drogą inwentaryzacji rzeczywistego stanu aktywów i pasywów; wycenę aktywów i pasywów oraz ustalanie wyniku finansowego; sporządzanie sprawozdań finansowych; gromadzenie i przechowywanie dowodów księgowych oraz pozostałej dokumentacji przewidzianej ustawą (art. 4 ust. 3).</p> <p>Sporządzanie i badanie sprawozdania finansowego instytucji kultury, następuje na podstawie przepisów rozdziału 5 ustawy o rachunkowości. Zgodnie z art. 53 ust. 1 ustawy o rachunkowości roczne sprawozdanie finansowe jednostki, z zastrzeżeniem ust. 2b, podlega zatwierdzeniu przez organ zatwierdzający, nie później niż 6 miesięcy od dnia bilansowego.</p>
Stosowanie przepisów dotyczących udzielania zamówień publicznych	<p>Muzea państwowe, jako jednostki sektora finansów publicznych, zobowiązane są do stosowania przepisów Prawa zamówień publicznych. Zasady, tryby udzielania zamówień publicznych oraz obowiązki zamawiającego zostały określone w przepisach Prawa zamówień publicznych z 2004 r. (ustawa została uchylona z dniem 1 stycznia 2021 r.). Od dnia 1 stycznia 2021 r. do udzielania zamówień publicznych stosuje się przepisy Prawa zamówień publicznych z 2019 r.</p>
Zamówienia z zakresu działalności kulturalnej	<p>Zasady udzielania zamówień publicznych z zakresu działalności kulturalnej, określone zostały m.in. w Rozdziale 4a ustawy o działalności kulturalnej (art. 37a–art. 37d). Zgodnie z art. 37a ww. ustawy (w brzmieniu obowiązującym do dnia 31 grudnia 2020 r.) podmiot prowadzący działalność kulturalną udzielając zamówienia, o którym mowa w art. 4d ust. 1 pkt 2 i 3 Prawa zamówień publicznych z 2004 r., którego wartość przekracza wyrażoną w złotych równowartość kwoty 30 000 euro, zamieszcza ogłoszenie o udzielanym zamówieniu na swojej stronie podmiotowej Biuletynu Informacji Publicznej. Zgodnie z art. 37a (w brzmieniu obowiązującym od dnia 1 stycznia 2021 r.) podmiot prowadzący działalność kulturalną udzielając zamówienia, o którym mowa w art. 11 ust. 5 pkt 2 i 3 Prawa zamówień publicznych z 2019 r., którego wartość jest równa lub przekracza kwotę 130 000 złotych, zamieszcza ogłoszenie o udzielanym zamówieniu na swojej stronie podmiotowej Biuletynu Informacji Publicznej.</p>
Kontrola stanu technicznego obiektu budowlanego i prowadzenie książki obiektu budowlanego	<p>W celu zapewnienia właściwego utrzymania obiektu budowlanego, jego właściciel lub zarządca ma obowiązek zapewnić przeprowadzenie okresowych kontroli. Art. 62 ust. 1 pkt 1–4 Prawa budowlanego nakłada na właściciela lub zarządcę obiektu budowlanego obowiązek poddawania obiektów budowlanych kontroli sprawdzenia ich stanu technicznego. Zgodnie z art. 64 ust. 1 Prawa budowlanego (przepis został uchylony z dniem 1 stycznia 2023 r.), właściciel lub zarządca jest obowiązany był prowadzić dla każdego budynku oraz obiektu budowlanego niebędącego budynkiem, którego projekt jest objęty obowiązkiem sprawdzenia, o którym mowa w art. 20 ust. 2, książkę obiektu budowlanego, stanowiącą dokument przeznaczony do zapisów dotyczących przeprowadzanych badań i kontroli stanu technicznego, remontów i przebudowy, w okresie użytkowania obiektu budowlanego. Wzór książki obiektu budowlanego został określony w rozporządzeniu w sprawie książki obiektu budowlanego (rozporządzenie uchylone zostało z dniem 1 stycznia 2023 r.). Od dnia 1 stycznia 2013 r., ustawą z dnia 7 lipca 2022 r. o zmianie ustawy – Prawo budowlane oraz niektórych innych ustaw⁸², dodano w Prawie budowlanym rozdział 5d pt. Książka obiektu budowlanego (art. 60a–60r)</p>

⁸² Dz. U. poz. 1557.

dotyczący prowadzenia książki obiektu budowlanego. Szczegółowy sposób prowadzenia książki obiektu budowlanego w postaci papierowej i elektronicznej, w tym dokonywania w niej wpisów określono w rozporządzeniu w sprawie książki obiektu budowlanego oraz systemu Cyfrowa Książka Obiektu Budowlanego (obowiązującym od dnia 1 stycznia 2023 r.).

Niespełnienie obowiązku przeprowadzenia okresowych kontroli stanu technicznego lub dotrzymania terminu przeprowadzenia tych kontroli oraz obowiązków związanych z prowadzeniem książki obiektu budowlanego, zgodnie z art. 93 pkt 8 i 9 Prawa budowlanego stanowią wykroczenie zagrożone karą grzywny.

6.3. Wykaz aktów prawnych dotyczących kontrolowanej działalności

1. Ustawa z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach (Dz. U. z 2022 r. poz. 385).
2. Ustawa z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (Dz. U. z 2020 r. poz. 194, ze zm.).
3. Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2023 r. poz. 1270, ze zm.).
4. Ustawa z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych (Dz. U. z 2019 r. poz. 1843, ze zm.). Ustawa została uchylona z dniem 1 stycznia 2021 r.
5. Ustawa z dnia 11 września 2019 r. Prawo zamówień publicznych (Dz. U. z 2023 r. poz. 1605, ze zm.).
6. Ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz. U. z 2023 r. poz. 120, ze zm.).
7. Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (Dz. U. z 2023 r. poz. 682, ze zm.).
8. Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2022 r. poz. 840, ze zm.).
9. Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 30 sierpnia 2004 r. w sprawie zakresu, form i sposobu ewidencjonowania zabytków w muzeach (Dz. U. Nr 202, poz. 2073).
10. Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 15 maja 2008 r. w sprawie warunków, sposobu i trybu przenoszenia muzealiów (Dz. U. Nr 91, poz. 569).
11. Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 2 września 2014 r. w sprawie zabezpieczania zbiorów muzeum przed pożarem, kradzieżą i innym niebezpieczeństwem grożącym ich zniszczeniem lub utratą (Dz. U. poz. 1240).
12. Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 25 sierpnia 2004 r. w sprawie organizacji i sposobu ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych (Dz. U. Nr 212, poz. 2153).
13. Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 22 października 2015 r. w sprawie wynagradzania pracowników instytucji kultury (Dz. U. poz. 1798).
14. Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 3 lipca 2003 r. w sprawie książki obiektu budowlanego (Dz. U. Nr 120, poz. 1134). Rozporządzenie uchylono z dniem 1 stycznia 2023 r.
15. Rozporządzenie Ministra Rozwoju i Technologii z dnia 15 grudnia 2022 r. w sprawie książki obiektu budowlanego oraz systemu Cyfrowa Książka Obiektu Budowlanego (Dz. U. poz. 2778).
16. Zarządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 14 czerwca 2018 r. w sprawie nadania statutu Muzeum Narodowemu w Warszawie (Dz. Urz. MKiDN, poz. 38).
17. Zarządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 30 października 2013 r. w sprawie nadzoru i kontroli nad jednostkami objętymi częścią 24 budżetu państwa (Dz. Urz. MKiDN, poz. 43).
18. Zarządzenie nr 38 Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 27 lipca 2011 r. w sprawie realizacji działania kontroli zarządczej w Ministerstwie Kultury i Dziedzictwa Narodowego (Dz. Urz. MKiDN Nr 5, poz. 47, ze zm.).

6.4. Wykaz podmiotów, którym przekazano informację o wynikach kontroli

1. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej
2. Marszałek Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej
3. Marszałek Senatu Rzeczypospolitej Polskiej
4. Prezes Rady Ministrów
5. Rzecznik Praw Obywatelskich
6. Prezes Trybunału Konstytucyjnego
7. Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego
8. Komisja Kultury i Środków Przekazu Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej
9. Komisja do Spraw Kontroli Państwowej Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej
10. Komisja Kultury i Środków Przekazu Senatu Rzeczypospolitej Polskiej
11. Szef Centralnego Biura Antykorupcyjnego
12. Dyrektor Muzeum Narodowego w Warszawie
13. Dyrektor Muzeum Narodowego w Gdańsku
14. Dyrektor Muzeum Narodowego w Kielcach
15. Dyrektor Muzeum Narodowego w Krakowie
16. Dyrektor Muzeum Narodowego w Lublinie
17. Dyrektor Muzeum Narodowego w Poznaniu
18. Dyrektor Muzeum Narodowego w Szczecinie
19. Dyrektor Muzeum Narodowego we Wrocławiu
20. Kurator Muzeum w Nieborowie i Arkadii – Oddział Muzeum Narodowego w Warszawie

1.1. Stanowisko Ministra do informacji o wynikach kontroli

Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego

Bartłomiej Sienkiewicz

BAK.0800.4.2023
Warszawa, 26 lutego 2024 r.

Pan
Marian Banaś
Prezes
Najwyższa Izba Kontroli

Szanowna Panie Prezesie,

stosowanie do art. 64 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli¹ przedstawiam stanowisko do Informacji o wynikach kontroli pn. Funkcjonowanie Muzeum Narodowego w Warszawie (P/23/023) z dnia 6 lutego 2024 r. (KNO.430.5.2023).

Ad 1) Minister w okresie pomiędzy 1 stycznia 2019 r. a 27 lipca 2020 r., tj. przez 18 miesięcy nie powołał członków Rady Muzeum przy MNW.

Departament Dziedzictwa Kulturowego na bieżąco monitoruje upływ terminu kadencji rad muzeów przy poszczególnych muzeach. Sygnalizuje dyrektorom muzeów zbliżający się upływ kadencji członków rady lub – w przypadku muzeów nowoutworzonych – informuje o konieczności powołania tego gremium. Jednocześnie zwraca się z prośbą o zaproponowanie Ministrowi Kultury i Dziedzictwa Narodowego kandydatów do rady muzeum na kolejną kadencję – zachowując jednocześnie parytety, o których mowa w art. 11 ust. 5 ustawy z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach². Ostatecznie decyzja co do składu i terminu jej powołania zależy od kierownictwa MKiDN. Dokonanie ww. uzgodnień przez DDK możliwe było po ustabilizowaniu obsady stanowiska dyrektora Muzeum (powołaniu dyr. Ł. Gawła). Skład Rady uzgodniono i powołano ją zarządzeniem MKiDN z dnia 28 lipca 2020 r. poz. 45, z uzupełnieniem składu zarządzeniem z dnia MKiDNiS 22 stycznia 2021 r. poz. 7. W związku z upływającą w lipcu br. kadencją Rady, Departament już pod koniec bieżącego kwartału podejmie działania zmierzające do skompletowania kandydatur i ich uzgodnienia z kierownictwem MKiDN.

Ad 2) Minister pozytywnie zaopiniował Regulamin organizacyjny MNW, który był niezgodny ze Statutem Muzeum w zakresie liczby Oddziałów.

Muzeum Narodowe w Warszawie jest wielooddziałową instytucją kultury. Statut Muzeum nadano w 2018 r. przy innej niż w czasie kontroli obsadzie stanowiska dyrektora Muzeum. Po uzgodnieniu z dyr. Ł. Gawłem kwestii dotyczących m.in. uchylecia postanowienia zawartego w § 9 pkt 5 statutu Muzeum (uwzględniającego Muzeum Fotografii jako Oddział MNW) oraz zmiany aktualnego brzmienia § 10 ust. 2 (*Szczegółowy zakres działania*

¹ Dz. U. z 2022 r. poz. 623

² Dz. U. z 2022 r. poz. 385

Informacja dotycząca zasad przetwarzania danych osobowych przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz praw osób, których dane są przetwarzane została zamieszczona na stronie <http://bip.mkidn.gov.pl> w zakładce ochrona danych osobowych.

+48 22 42 10 100
esp@kultura.gov.pl
www.gov.pl/kultura

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego
ul. Krakowskie Przedmieście 15
00-071 Warszawa

oddziałów Muzeum, w tym ich organizację określają regulaminy organizacyjne, stanowiące załączniki do regulaminu organizacyjnego Muzeum), Departament Dziedzictwa Kulturowego przystąpił do procedowania projektu zarządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Kulturowego w sprawie zmiany statutu Muzeum Narodowego w Warszawie. Na mocy zarządzenia MKiDN z dnia 8 lutego 2024 r. zmieniającego zarządzenie w sprawie nadania statutu Muzeum Narodowemu w Warszawie (Dz. Urz. MKiDN poz. 17) statut Muzeum Narodowego w Warszawie został zmieniony (uchylono m. in. postanowienie o istnieniu Muzeum Fotografii jako Oddziału MNW).

Ad 3) W Ministerstwie nieterminowo dokonywano oceny realizacji zadań bieżących inwestycyjnych wynikających z zawartych z Muzeum umów na dotację celową finansowanych ze środków budżetu państwa część 24.

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego podjęło działania w celu wzmocnienia procesu nadzoru nad jednostkami poprzez:

- wprowadzenia zmian w strukturze wewnętrznej Departamentu Dziedzictwa Kulturowego, której celem jest przede wszystkim zapewnienie terminowości ocen realizacji zadania. W dniu 29 września 2023 roku wprowadzono wewnętrzny regulamin organizacyjny Departamentu Dziedzictwa Kulturowego, w ramach którego utworzono nowe stanowisko ds. analiz finansowych oraz budżetu komórki, które opracowuje zestawienia, prognozy i analizy finansowe dotyczące jednostek pozostających w nadzorze, co w sposób efektywny przedkłada się na wzmocnienie działań w obszarze dokonywania oceny gospodarki finansowych instytucji;
- 11 stycznia 2024 roku opublikowano nowe Zarządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w sprawie nadzoru i kontroli nad jednostkami objętymi częścią 24 budżetu państwa. Wprowadzone zmiany zapewniają prawidłowe i terminowe wywiązywanie się przez departament nadzorujący z obowiązków sprawozdawczych. Sprawozdawczość nie zawiera już obowiązku sporządzania kart ocen za III kwartały danego roku, najbardziej obciążającego obowiązku sprawozdawczego z uwagi na wyjątkowo krótki czas realizacji nakładający się na znaczący przyrost po I półroczu liczby podpisywanych umów na dotacje celowe, które wymagają oceny na koniec III kwartału. Okresy oceny realizacji zadań bieżących i inwestycyjnych w trakcie roku nie pokrywają się ze sobą co znacznie ułatwia prowadzenie nadzoru nad jednostkami;
- podjęto działania w celu zapewnienia ciągłości pracy poprzez obsadzenie wszystkich wakatów w Wydziale ds. Nadzoru Finansowego (7 etatów), w wyniku czego maksymalna liczba jednostek na jednego pracownika wynosi 9-10 jednostek, a nie jak wcześniej 20-30;
- w okresie sprawozdawczości za rok 2023, dokonano oceny wszystkich zadań inwestycyjnych i bieżących z zachowaniem terminowości.

Ad 4) W Ministerstwie nie przestrzegano zasad i terminów dotyczących sporządzania i przekazywania ocen całości gospodarki finansowej Muzeum, zbiorczej oceny działania jednostek podległych określonych w zarządzeniu w sprawie nadzoru i kontroli w zakresie:

Nieterminowość w dokonywaniu ocen realizacji zadań bieżących oraz inwestycyjnych przez departament nadzorujący wynikała przede wszystkim z problemów związanych z przeciążeniem Departamentu. O skali obciążenia Wydziału ds. Finansowych, który realizował nadzór wskazują dane: w 2023 roku w ustawie budżetowej udział wydatków na

inwestycje w cz. 24 zaplanowanych do realizacji przez instytucje nadzorowane przez Departament Dziedzictwa Kulturowego wyniósł 47% - stanowi to prawie połowę planu inwestycji przyznanych jednostkom nadzorowanym przez Ministerstwa. Zgodnie z ustawą budżetową na 2023 rok łączna wysokość planu dotacji podmiotowych przyznanych dla wszystkich państwowych instytucji kultury funkcjonujących wynosiła 1.233.540.000 zł, z tego 538.824.000,00 zł przypadało dla jednostek nadzorowanych przez DDK, co stanowi 44% ogólnego budżetu dotacji podmiotowych (nadzór nad 66 instytucjami).

We wrześniu 2023 roku dokonano zmiany regulaminu Departamentu Dziedzictwa Kulturowego w zakresie struktury wewnętrznej Departamentu, przenosząc na samodzielne stanowisko sprawy związane z analizami finansowymi oraz budżetem Departamentu. Wydział ds. Nadzoru Finansowego zajmuje się obecnie wyłącznie realizacją zadań związanych z nadzorem finansowym nad instytucjami. Celem zmiany było przede wszystkim zapewnienie terminowości ocen realizacji zadań. W okresie sprawozdawczości za III i IV kwartał dokonano oceny wszystkich jednostek przypisanych nadzorowi DDK. Aktualizacja zarządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w sprawie nadzoru i kontroli nad jednostkami części 24 budżetu państwa (z 11 stycznia 2024) wprowadziła nowe formularze, zestawienia (np. z wykonania mierników), które zbiorczo obejmują wszystkie jednostki podległe departamentowi wraz z informacją na temat ich wykonania, co pozwoli na zapewnienie realizacji właściwych procedur, w tym zachowanie spójności w zakresie poprawności przekazywanych danych.

Jednocześnie departament nadzorujący opracował nowe wytyczne m.in. w obszarze przyznawania dotacji inwestycyjnej na zakupy muzealne co przyczynia się do wzmocnienia nadzoru nad jednostkami muzealnymi.

Ad 5) DDK akceptację planu działalności na 2022 r. przekazał do DF z 21 dniowym opóźnieniem.

Podjęto działania w celu zapewnienia ciągłości pracy poprzez obsadzenie wszystkich wakatów w Wydziale ds. Nadzoru Finansowego (7 etatów), w wyniku czego maksymalna liczba jednostek na jednego pracownika wynosi 9-10 jednostek, a nie jak wcześniej 20-30. Ponadto nowe Zarządzenie w sprawie nadzoru i kontroli szczegółowo określa zakres zadań przypisanych do departamentów nadzorujących, co pozwala na jednoznaczne wskazanie działań.

Z poważaniem

z up. Ministra Kultury
i Dziedzictwa Narodowego
Podsekretarz Stanu
Andrzej Wyrobiec